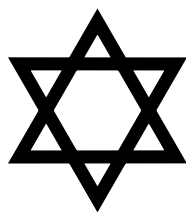

ב.ו.ל.ט.י.ן

ב ט א ו ן א י ג ו ד י ו צ א י ס י ן

מרץ-אפריל 2004 ♦ ניסן-אייר תשס"ד מוסף עברי

חג פסח שמח

בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר תִּיָּב אָדָם
לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵלֹ
הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם.

מכגש כלל ארצי של יוצאי סין

וטקס הענקת מלגות (22/12/2003)

נשיאות וסטודנטים על הבמה

תוכן העניינים

איגוד יוצאי סין

נוסד ב-1951

תל-אביב, "בית-פונבה",

רח' גרוזנברג 13,

e-mail: igud-sin@barak-online.net

טל. 03-5171997

פקס. 972-3-5171997

"מטרת האיגוד היא לארגן את תושבי סין והמזרח הרחוק לשעבר לסיוע הדדי ולשיתוף-פעולה".
(מתוך תקנון של האגודה)

עורך ראשי: תדי קאופמן
סגנית עורך מוסף עברי: יהודית בין
חברי המערכת: יהודית בין, אורי בין, תדי קאופמן ויוסי קליין

מטרות ה"בוליטין"

מופיע מ-1954

בהוציאם לאור את ה"בוליטין", איגוד יוצאי סין בישראל שואף לענות על הצרכים שלהלן:

1. לעודד את תחושת השותפות בין תושבי הקהילה היהודית לשעבר של סין.
2. לקיים ערוץ של קשר בין יוצאי סין בישראל ובגולה.
3. לסייע באיסוף, שימור והוצאה-לאור של מסמכים היסטוריים העוסקים בחיי אותה קהילה.
4. לסייע לאיגוד יוצאי סין במילוי מטרותיו, במיוחד אלה שעוסקים בסיוע סוציאלי ובמלגות חינוכיות לבני דור ההמשך של יוצאי סין בישראל.

כתובתנו החדשה:

איגוד יוצאי סין

ת.ד. 29786

תל אביב 61297

Kindly note our new address:

Igud Yotzei Sin

P/O/B/ 29786

Tel Aviv 61297 Israel

3	ת. קאופמן	על הפרק
4		מזל טוב
6		מפגש ארצי בחנוכה
10		באגוד יוצאי סין
11		באגודות ידידות ישראל-סין
12	ת. קאופמן	בית אבי
17		גאים אנו בנכדנו
18	ש. רוזנבלום	תולדות חיי בסין
19	מ. ליכומנוב	זכרונות ילד עולה מחרבין
20	ס. ברואר	פרשת קספה
23		מתרבים המוזיאונים בפקין
24		סטודנטים כותבים
25		ת. ד. 29786
26	נ. וורגפס	הסיני עשה את שלו
28		מזל טוב
28	ת. קאופמן	מתוך יומן הידידות
29	מ. בן-אברהם	ביקור שני של בני חרבין
32	ס. הרמן	סובלנות וכבוד כלפי יהודי יפן
31	מ. מיאר	מן נהרות בבל עד נהר חואנגפו
32	ס. ברואר	אנטישמיות בחרבין
33		משחקי ספורט בסין
36		לזכרם!

במקום פרחים לפסח

הסוציאלית ליוצאי סין מסתכמת בסך של 100,000 דולר לשנה.

אנו פונים אליכם בבקשה לתרום לקרן עזרה סוציאלית ובמקום פרחים לחג הפסח וכן במקום פרחים ומתנות לאירועים וחגים אחרים, לימי הולדת, ליובלות, לחתונות ולחגיגות משפחתיות אחרות. אנו נשלח הודעה מתאימה למי שהתרומה נעשתה לכבודו.

אנו סמוכים ובטוחים שהתרומים יקבלו סיפוק גדול מתרומתם ומהשתתפותם במעשה אצילי כל-כך - עזרה ליוצאי סין הנזקקים. כידוע פרחים נובלים מהר ואילו תרומתכם ועזרתכם מאפשרת לקשט את ימיו של קשיש וגלמוד.

את תרומתכם נא לשלוח בהמחאה לכתובת: איגוד יוצאי סין בישראל ת.ד. 29786 תל-אביב 61297.

בברכות נאמנות, בידידות ובמיטב איחולים לחג הפסח!

הוועד המרכזי של איגוד יוצאי סין
ת. קאופמן יו"ר
י. קליין מ"מ יו"ר וגזבר

ידידים יקרים,
חג הפסח הולך ומתקרב ואיגוד יוצאי סין, כמו בשנים שעברו, מוסיף להעניק לאלה המקבלים עזרה סוציאלית, סכום נוסף על התמיכה החודשית שהם מקבלים, כך נעשה פעמיים בשנה.

עפ"י הנתונים ל-1 בינואר 2004 אנו מושיטים עזרה סוציאלית חודשית ל-99 יוצאי סין בישראל. ברוב המקרים מדובר בקשישים, גלמודים וחולים ומתוך אלה כמחצית הם עולים חדשים שעלו ארצה מבריה"מ לשעבר ושעזבו את סין עם פינוי עובדי מסילת הברזל הסינית-מזרחית וכן אחרי מלחמת העולם השנייה. מצבם של רבים מיוצאי סין אלה קשה מאוד ובלי עזרת האיגוד, הם אינם יכולים לאזן את תקציבם.

כולנו יודעים שבשנים האחרונות התמעטו מאוד מספר התורמים הן בישראל והן בחו"ל. ובהתאם לכך התמעטו מאוד סכומי כסף המתקבלים לקרן עזרה סוציאלית. עם כל זה, מספר הנזקקים נותר גבוה כקודם. עלותה של העזרה

בַּעֲתֵינִי דְיוֹמָא - עַל הַפֶּרֶק

ת. קאופמן

פסח - חג חרות ואביב

לְשָׁנָה הַבָּאָה
בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה

החרות מסוגלת להביא שלום לאזורנו. רק שלום שאנחנו מייחלים לו כל כך יכול להבטיח עתיד משגשג לארצנו. פסח הוא חג התחייה - לא רק של הטבע אחרי כפור החורף. הוא תחיית הנפש האנושית-מוסרית של העם שהתייסר בעבר ועובר ימים קשים גם עכשיו. בערב פסח אנו עורכים סדר - על פי סדר קבוע: קריאה ב "הגדה", ארבע כוסות יין וסעודה. מי יתן וישרור הסדר לא רק מסביב לשולחן החג, אלא בחיי העם היום-יומיים בארץ כולה ובתפוצות. באיגוד יוצאי סין יש מסורת יפה - לתרום ערב חג הפסח לקרן העזרה הסוציאלית של ארגוננו. הבה נהיה נאמנים למסורת זו גם השנה.

חג חרות שמח, ידידים יקרים!

קוראי "בולטין" בישראל ובארצות הפזורה יקבלו את העתון ערב חג הפסח שהוא מחשובי חגי ישראל. חג הפסח אינו חג דתי בלבד, אלא גם חג לאומי המדגיש את חשיבותה ההיסטורית של יציאת מצרים הנמשכת עד עצם היום הזה. כי המילה "מצרים" מסמלת "גלות" - בכל מקום מחוץ לארץ ישראל - כאז כן היום.

האנטישמיות חיה ומשגשגת בכל העולם. שורשיה חזקים ויש להילחם בה. אולם אסור לחשוב שפתרונה של שאלת האנטישמיות כנגד היהודים נמצא בגלות. פתרונה היחידי, האמיתי של הטרדיה נמצא ביציאה מן הגלות למדינת ישראל.

פסח הוא חג החרות לא רק של עמנו, אלא של העולם כולו, כי רק נצחונה של

הפגנת נאמנות לשרשי העבר

מהאקדמיה ללימודי החברה ומהמרכז ללימוד ההסטוריה של יהודי חרבין, היה לאירוע שקישט את הפגישה.

מילים חמות שהאורחים נשאו שכללו הערכה כנה לאגוד יוצאי סין, חזקו שוב את תחושת צידקת דרכנו ב-53 שנות קיומנו. כל זה נותן לנו כח להמשיך בעבודה החברתית שלנו גם בשנת 2004 ולהתכוון לפגישת חנוכה הבאה אשר תתקיים בדצמבר השנה.

ונציגים ממוסדות ציבוריים, אקדמיים ואחרים מישראל ומסין התכנסו בחג החנוכה לפגישה חגיגית של איגוד יוצאי סין בתל-אביב.

למותר להגיד שהפגישה הזאת התנהלה בסדר מופתי. מחובתינו לציין את האווירה הידידותית של סולידריות ושל התרוממות רוח ששררה באותו ערב בלתי נשכח.

הגעתה של משלחת מחרבין - נציגים

ב-22 בדצמבר 2003 התקיים בבית עובדי עיריית תל-אביב ערב חגיגי וטקס הענקת מילגות לכ-150 סטודנטים. ערב זה היה מוצלח מאוד בין היתר הודות לעובדה שהשתתפו בו נציגים מ-4 דורות של יוצאי חרבין, אך לא רק מסיבה זו.

קודם כל היתה זו הפגנת ידידות והמשך המסורת המפוארת של נתינה שאפיינה את קהילתנו בסין. 450 מיוצאי סין, ילדיהם, נכדיהם וניניהם יחד עם אורחים מכובדים ונציגים של השלטון

מדינת ישראל בת 56

אמת, צדק סוציאלי וקידמה.

חג גדול לנו, ידידי!

מי ייתן ובשנת ה-57 של קיומה תשיג ארצנו שלום ובטחון, ותהווה כמו תמיד מרכז לעם היהודי ולערכיו הנצחיים:

ב-26 באפריל, 2004, יחוג עם ישראל היושב בציון ובארצות הפזורה את יום ההולדת ה-56 של מדינת ישראל.

נח / 2016 !

יוצאי חרבין שבהם אנו מתגאים

לפרופסור חיים תדמור מלאו 80 שנים

"האנציקלופדיה היהודית הקצרה בשפה הרוסית".

ב-20 בנובמבר שנת 2003, האקדמיה אירגנה סמינר מיוחד, ולאחר מכן קיימה אירוע חגיגי לכבוד פרופסור חיים תדמור. באירועים אלה השתתפו עמיתים של פרופ' תדמור, חברי משפחה, ידידים ויוצאי חרבין.

בסמינר נשאו דברים עשרה פרופסורים מהאוניברסיטה. בסיומו עלה פרופסור תדמור לדוכן. הוא הקדיש את דבריו להישגי הפקולטה לאשורולוגיה של האוניברסיטה העברית בירושלים.

בערב חגיגי זה נשאו דברי ברכה גם נשיא האקדמיה, פרופסורים מהאוניברסיטה, דוד (בנו של בעל השמחה), ומכובדים נוספים. את האירוע הנחה מנחה הטלוויזיה הידוע מר דן כנר. נינתו של ההיסטוריון דובנוב דיקלמה שירים של המשוררים אלכסנדר בלוק ואוסף מנדלשטם ברוסית ובעברית. מבין יוצאי חרבין השתתפו גם הגב' נחמה אלרן, מר יצחק אורן ורעייתו, וכן מר ת. קאופמן ורעייתו.

אגוד יוצאי סין מברך את ה"ה מרים וחיים תדמור ומאחל להם בריאות טובה, שגשוג ונחת מילדיהם ונכדיהם.

אלכס אוסבסק בן 70

ב-8 בפברואר 2004 מלאו לידינו אלכס אוסבסק יוצא טיינסין 70 שנה. אלכס ידוע כעיתונאי ומתורגמן ושנים עבד בעיתון "גירוזלם פוסט". חלק מכתבותיו פורסמו בבולטין. איגוד יוצאי סין מברך את אלכס ומאחל לו בריאות ואושר עד 120.

בלה גולדרין בת 70

לידידתנו בלה גולדרין (לבית זגרמן) משנחאי מלאו 70 שנה בינואר 2004. איגוד יוצאי סין מברך מקרב לב את בלה ומאחל לה הרבה בריאות, אושר ונחת, עד 120.

תדמור פיענח כתובות וכתוביות שנמצאו בגנוזים של מלכים אשוריים ובבליים, וכמו כן ספרו "פירושים למלכים ב' " (ראה "ספרי מלכים", 1988, בשיתוף עם מ. קוגאן).

בעבודותיו, פרופסור תדמור מפרש טקסטים עתיקים בהקשר התרבותי וההיסטורי שלהם ומקדיש תשומת לב מיוחדת ליחודם כיצירות של ז'אנר מסוים.

פרופסור תדמור השתתף יחד עם אחרים בכתיבה ובהוצאה לאור של עבודת מחקר מקיפה ויסודית בשם: "ההיסטוריה, היסטוריוגרפיה ופרושים: חקר הסיפורות המקראית וכתב יתדות (1983)". כמו כן הוא הוציא לאור את כרך מס' 5 של "ההיסטוריה היהודית העולמית" העוסק בתקופה הפרסית. הוא השתתף בכתיבה של "ההיסטוריה של העם היהודי". שני ספרים אלה הוצאו לאור בעברית וגם ברוסית (ברוסית ב-1972, בעריכתו של פרופ' ש. אטינגר, גירסה מורחבת, ובעברית - בעריכת ח. בן-ששון).

בשנים 1971-1982, שימש פרופסור תדמור כעורך ראשי של "האנציקלופדיה המקראית".

החל מ-1972 שימש פרופסור תדמור כיועץ מדעי, ומ-1976 כחבר מועצה במערכת של

בתאריך 20 בנובמבר, האקדמיה למדעים של ישראל ציינה את יום הולדתו ה-80 של סגן נשיא האקדמיה הפרופסור חיים תדמור.

חיים תדמור (פימה פרומשטיין) - יליד העיר חרבין שבסין.

להלן מאמר מהאנציקלופדיה העברית בשפה הרוסית המוקדש לפרופסור חיים תדמור.

"תדמור חיים (נולד ב-1923 בעיר חרבין בסין). היסטוריון של המזרח התיכון בזמן העתיק. ומומחה לתקופה האשורית.

ב-1935 עלה ארצה עם משפחתו. הוא למד באוניברסיטה העברית בירושלים. ב-1954 הוענק לו תואר דוקטור באוניברסיטה העברית. עבודת הדוקטורט שלו הוקדשה לכתובת האשורית של המזרח התיכון בתקופה העתיקה. לאחר תקופת השתלמות במכון ללימודים מזרחיים באוניברסיטת שיקגו, החל חיים תדמור ללמד באוניברסיטה העברית בירושלים בשנת 1958.

פרופסור תדמור נחשב לאחד המומחים המובילים בהיסטוריה של האלף הראשון לפני הספירה. הוא תרם רבות בתחום הכרונולוגיה, ההיסטוריוגרפיה וכן בתחום של מוסדות ציבוריים בארצות המזרח התיכון, כולל ארץ ישראל.

בין העבודות החשובות ביותר של פרופסור

סבה שראל בן 88

לידידתנו סבה (יהושע) שראל מלאו 88 שנה. הוא נולד בחרבין וסיים בה את ביה"ס למסחר ב-1932. ב-1936 בעזרת סרטיפיקט שניתן לסטודנטים עלה לישראל (פלשתינה) למד הנדסה בטכניון בחיפה והוא עובד במקצועו עד היום.

סבה משתייך למשפחה עניפה וידועה בחרבין ובדיירן שבסין. אביו אבל בן משה שראל דה פלורנס. סבה נהנה מכבוד מכל מכריו וחבריו לעבודה ומידידיו הרבים יוצאי סין.

אגוד יוצאי סין מברך את סבה ליום הולדתו ומאחל לו בריאות, אושר, ונחת עד 120.

רוזטה רבינוביץ - בת 94

ב-2 בינואר 2004 הגיעו ילדים, נכדים, נינים ובני המשפחה - מחיפה, מירושלים ומתל-אביב כדי לחגוג את יום ההולדתה ה-94 של רוזטה רבינוביץ, אישה מיוחדת במינה.

הם התקבצו כדי להיות יחד ביום שמח זה.

לגבי רוזטה רבינוביץ יש מקום מיוחד בציבור פעילי איגוד יוצאי סין. במשך עשרות בשנים היא היתה לדמות מרכזית בחיי האיגוד שלנו. אנו מאחלים לרוזטה שלנו ולכל המשפחה בריאות, שגשוג ונחת מהילדים, מהנכדים ומהנינים.

שמואל מילר (לידידיו הרבים - "סמביו") נולד לפני 75 שנים בטיינטסין, שם הוא סיים את חוק לימודיו בבית הספר היהודי והיה אחד מחברי בית"ר הפעילים והבולטים ביותר. מאז ועד היום הוא יכול להתגאות בקריירה נוצצת, אם כי המילה "להתגאות" אינה מתאימה לצניעותו של סמביו. הוא לא מרבה לדבר על פעליו אם כי יכול גם יכול היה לספר דברים בלתי רגילים.

בשנת 1947 שני בית"רים צעירים, אריה מרינסקי ז"ל וסמביו יבלח"א, עזבו את משפחותיהם וחבריהם ונסעו לארץ ישראל כדי להצטרף לאצ"ל וללחום בשורותיו למען עצמאות ישראל. הם הגיעו לאירופה, התקשרו למפקדת האצ"ל בפריז, עברו מספר קורסים באיטליה, גרמניה וצ'כוסלובקיה ונשלחו לישראל.

בישראל חיכתה להם אכזבה: בפקודת מנחם בגין וחיים לנדאו הם נצטוו לחזור לשנחאי לגייס ולאמן בחורים יהודים ולשלחם לישראל.

וכך היה, שתי קבוצות ראשונות שגויסו ואומנו בשנחאי הגיעו לחזיתות בישראל (האחת תחת פיקודו של סמביו, והשנייה תחת פיקודו של אריה). הם נשלחו לעין חצבה בערבה.

בצבא פגש סמביו את מורו בבית הספר, בן ליטבין. בן הזמין את סמביו לבקר אצלו בקריית חיים ושם הכיר לו את אחותו הצעירה, חנה. הם התחתנו ומאז ובמשך 51 שנים מלווה חנה את סמביו כשותפה נאמנה בכל פעילויותיו. יש להם שתי בנות: אילנה, אם לחמישה ילדים וליאת המסיימת לימודיה (אדריכלות) בארה"ב.

לאחר שיחרורו מצה"ל למד סמביו מכונאות בטכניון בחיפה. היתה זו תקופה קשה במדינה והזוג הצטרף באופן זמני לבן

אחיה של חנה, אשר היה אז בעל בית חרושת גדול בקולומביה. הוא קיבל את סמביו לעבודה בבית החרושת, ואילו חנה עבדה בשגרירות ישראל. עם שיפור מצבם הכלכלי, חזרו בני הזוג לישראל וסמביו החל עובד אצל התעשיין שאול אייזנברג. הוא בנה 70 מפעלי נפט, בחלקם מטעם אייזנברג ובחלקם מטעם החברה שלו עצמו, אשר אותה הקים בתל-אביב.

במלחמת יום הכיפורים פקד את משפחת מילר אסון. בנם שאול ("שוליק") שירת בגדוד 890, יחידת צנחנים מובחרת. היחידה השתתפה בקרב עקוב מדם על "החוזה הסיני" בסני. הניצחון בקרב עלה לנו בחייהם של 56 מחייליו, ביניהם קצין צעיר, שאול מילר.

עם כינון היחסים הדיפלומטיים בין ישראל וסין הוזמנה לפקין משלחת צבאית ישראלית. שר הבטחון דאז, יצחק מרדכי, הזמין את סמביו להצטרף אל המשלחת. בכל פגישותיו עם הדיפלומטים והפקידים הסיניים, הכיר להם את סמביו כ"לידיד הסיני". יש לציין כי סמביו עדיין מדבר סינית שוטפת. עכשיו הוא עובד על פרויקטים של שלושה מפעלי הטפלת מי ים בסין. כתמיד הוא מלא מרץ ותכניות לעתיד.

אנו מאחלים לו ולחנה בריאות ושמחה - עד 120. יום הולדת שמח, סמביו! (מאנגלית ע.פ.)

לגרשון עמיתי (גרישה ורניקוב) מלאו 90 שנים

ב-29 בדצמבר 2003 מלאו 90 שנים לחברינו היקר, יליד חרבין גרשון עמיתי (גרישה ורניקוב). גרישה למד בבית-ספר הציבורי הראשון למסחר בחרבין וסיים את לימודיו

חנה ושמואל בביגין

בהצלחה. משחר נעוריו היה חבר בבית"ר וכן היה חבר מערכת עתון "הדגל", ובכלל נחשב ללוחם בחזית התרבותית בבית"ר. ב-1933, יחד עם ילושה לנקין ומישה אבוגוב עלה גרישה לארץ ישראל במסגרת עליית בית"ר. הוא עבד ב"פלוגות עבודה" (קבוצות עבודה של בית"רים) בגליל, ולאחר מכן כפועל בניין בנהריה.

בנתניה היה גרישה מראשוני העובדים בתעשיית ההילומים. בשנים 1942-43 עבד באזור ים המלח.

בפרוץ מלחמת העצמאות גויס גרישה יחד עם חברי אצ"ל נוספים לחטיבת "אלכסנדרוני" ולקח חלק בקרבות באזור באר-שבע. שם הוא נשאר ועבד בתור מנהל הספרייה העירונית עד לצאתו לגימלאות. הוא התחתן, ומנישואיו נולדו לו שני בנים, נכדים וגם תשעה נינים.

לאחר מות אישתו, לפני כשנתיים עזב גרישה את באר-שבע ועבר לתל-אביב. כל חייו אהב גרישה ספרים, קרא וכתב הרבה ועסק בעבודה בתחום התרבות.

גרשון עמיתי - אחד מהחבורה המפורסמת של חלוצים מחרבין, שבהם מתגאים לא רק קרובי משפחה וחברים, אלא גם כל קהילת יוצאי סין.

אנו שולחים לו את ברכותינו ליום הולדתו ומאחלים לו בריאות טובה עד 120!

איבי פרדקין בן - 80

ב-24 בנובמבר 2003 חגגו לחברינו יוצא שנחאי איבי פרדקין 80 שנה.

למסיבה בגן אורנים בתל אביב הגיעו כ-100 אורחים ידידים ויוצאי סין רבים. איבי סיפר על חייו בשנחאי, חרבין ברקלי ות"א. הבת רונית והבן אריאל דאגו לערוך רשימה ארוכה של מברכים מבין האורחים. הופיעו בני משפחה, ידידים וחברים לעבודה של איבי בחברת "דלק". כולם דיברו עליו בחמימות וגם קראו שירים שנכתבו לכבוד האירוע. מצב הרוח היה מרומם והארוחה נמשכה עד לחצות.

איבי הוא חבר וותיק באגודת יידות ישראל-סין וחבר הנהלת איגוד יוצאי סין ומשתתף כחבר בבוטלן.

איבי היה חבר בשתי משלחות של איגוד יוצאי סין שביקרו בסין ב-1992 וב-1994. איגוד יוצאי סין ואגודת יידות ישראל-סין מברכים את איבי ומאחלים לו בריאות, אושר ונחת מילדיו ונכדיו. עד 120.

בני צור בן 75

בפרוור 2004, מלאו לידידנו בני צור 75 שנה. בני עבד במשך שנים במשרד החוץ. כיום מתנדב בני באיגוד יוצאי סין ומתרגם מעברית לאנגלית. הוא מתנדב בקביעות אחת לשבוע ועורך את קטלוג הספרייה של בית פונבה. איגוד יוצאי סין מברך את בני ומאחל לו בריאות ואושר.

מפגש כל ארצי של יוצאי סין בחנוכה

6

ב-22 בדצמבר 2003, יום שני בשעה 15:30 ליד בית עובדי עיריית תל-אביב שברחוב פומפדיתא 4, כחצי שעה לפני פתיחת הדלתות התכנסו עשרות יהודים יוצאי סין. לפגישה הגיעו כ-450 מוזמנים, 150 סטודנטים (139 ישראלים ו-15 סינים).

בין המתכנסים היו הורים, סבים וסבתות, של סטודנטים מקבלי מלגה.

את פני האורחים קיבלו חברי הנשיאות ואגוד יוצאי סין: ת. קאופמן, י. קלין, ר. וינרמן, י. ביין, א. פודולסקי.

בפעם הזו היו אורחים רבים. משלחת מהאקדמיה למדעי החברה של מחוז חיילודזיאן ומהמרכז ללימודי היסטוריה של יהודי חרבין שהגיעה בהרכב מלא ובראשה יו"ר האקדמיה פרופסור צוי ואי. בין חברי המשלחת היו פרופסור לי שוסיאן, עוזרת הפרופסור הגב' פו מיו גישו, מנהל מחלקת תיעוד והוצאה לאור של האקדמי למדעים סיוא שו ג'יג'יזין, מנהל מחלקה חאו יאנג'יזי, עורכת עתון גדול בחרבין "חילודזיאן דיילי" צין יו צ'י, עתונאי וצלם נאו סיאן יאן.

גם שגרירות סין שלחה נציגים רבים. ביניהם היה ממלא מקום השגריר מר דזאן צ'יג'אן.

השגריר ליווה באותה עת את נשיא המדינה בביקורו בסין. במשלחת השתתפו גם היועצים פן יאנמין, וליו קון בלוויית רעייתו, המזכירים הראשוניים סון סיאן-ליאן (נספח התרבות) וצ'ן פן-חוא (ניספח לענייני חינוך), המזכיר שני מר יווי ג'ן בלוויית רעייתו, מזכירים שלישיים ליו סון טאו והגב' ראו חון גואן, הניספח ומזכירו האישי של השגריר הגב' ג'ן ח'י-חוא (אממה).

מטעם משרד החוץ הישראלי השתתפו סמנכ"ל המשרד מר צבי גבאי ורעייתו, מנהל מחלקת צפון מזרח אסיה מר יגאל כספי, וכמו כן השגרירים לשעבר של ישראל בסין הגב' אורה נמיר ומשה בן-יעקב בלוויית רעייתו. את העיריה ייצג מ"מ ראש העיר מר נתן וולוך.

לאורחים הוצע כיבוד קל ושתיה. שלב ההתכנסות שנמשך משעה 16:00 ועד לשעה 18:00 התקיים באווירה בלתי פורמלית, האורחים הסינים ויוצאי סין התערבבו אלה באלה ושוחחו זה עם זה. בשעה 17:45 נפתחו דלתות האולם שבו יש כ-380 מקומות ישיבה. על הבמה ישבו שלושים איש ועוד כארבעים עמדו ליד קירות האולם.

בשעה 18:15 פתח מר רוני וינרמן את הישיבה החגיגית. ליד שולחן הנשיאות ישבו ה"ה: תדי קאופמן, יוסי קלין, ר. וינרמן, ההיסטוריון פרופסור יונתן גולדשטיין מאטלנטה שכתב ספרים על ההיסטוריה של יהודי סין. שגרירי ישראל לשעבר בסין הגב' אורה נמיר ומר משה בן-יעקב וכן נציגי איגוד יוצאי סין מר יעקב גורי, ג'יניה רוזנשטיין, ס. מורגולב, ת. וגבי. פיאסטונוביץ', א. פרדקין, ד. גוטמן, א. ונדל, ש. רוס.

מר וינרמן הזמין אל הבמה את אורחי הכבוד: ממלא המקום של שגריר סין מר דזאן צ'יג'אן, את מ"מ ראש העיר מר נתן וולוך, את סמנכ"ל משרד החוץ מר צבי גבאי, את פרופסור צוי ואי. לקול תשואות הקהל הם תפסו את מקומם ליד שולחן הנשיאות.

רון עוזר, נכדה של הגב' מארי קמיונקה (שם נעורים - שורץ), הדליק ארבעה נרות חנוכה וכל הנוכחים שרו את "מעוז צור". מר קאופמן העניק לרון עוזר אלבום ישראל.

ר. וינרמן נתן זכות דיבור למר ת. קאופמן, הפונה לנוכחים - אורחים ומקבלי מלגות - בברכה חמה. הוא נושא נאום על שורשינו ומדגיש את חשיבות הענקת המלגות לסטודנטים. נאומו מופסק פעמים מספר בתשואות סוערות של הנוכחים.

גם ממלא המקום של שגריר סין, מר דזאן צ'יג'אן ברך בחמימות את המתכנסים. הוא הדגיש את התרומה רבת הערך של הארגונים שלנו לחיזוק הידידות בין ישראל לסין. על הנושא הזה דיבר גם סמנכ"ל משרד החוץ מר צבי גבאי והוסיף שהוא לא הכיר ארגון אחר שעשה כה הרבה לחיזוק הידידות עם סין. סגן ראש העיר מר נתן וולוך אמר שאגוד יוצאי סין הוא ארגון יחיד במינו לא רק בתל-אביב אלא גם בישראל כולה.

פרופסור צוי ואי בירך את המתכנסים בשם המשלחת, וציין את התרומה העצומה של הארגונים שלנו לחיזוק הידידות עם העיר חרבין ומחוז חיילודזיאן. לבסוף פנה לנוכחים מ"מ יו"ר הארגון והגיזבר מר י. קלין. שסיפר על ההישג החשוב של איגוד יוצאי סין בשנה החולפת: הקמת אתר אינטרנט שבו מוצגת ההיסטוריה של יהודי סין. לאחר מכן סטודנטים סינים, מקבלי מלגות, הכנריות יא זי ולי יאנג והפסנתרן קוי יאן, הלומדים באקדמיה למוסיקה ליד אוניברסיטת תל-אביב, ניגנו מספר יצירות

מוסיקליות לכינוור של באך ושל מלחינים ישראלים.

הנוכחים קיבלו את המוסיקאים בחמימות ומר תדי קאופמן העניק להם זרי פרחים. ת. קאופמן דיווח על מצב קרנות המלגות של אגוד יוצאי סין. קיימות 46 קרנות, ביניהן קרנות זיכרון ואישיות שמממנות את המלגות. הקרנות הכי גדולות הן כדקלמן: קרן לזכרו של משה קוגן (52 מילגות), ע"ש ג'ון ואלכסנדרה מייזון (25 מילגות), ע"ש רלף מגיד (10 מילגות), וקרן של משפחת שילדקראד (5 מילגות). עוד 32 קרנות המעניקות מלגה אחת כל קרן.

שגרירות סין תרמה 10 מילגות. ת. קאופמן מנה את כל תורמי המלגות אשר הנציחו את זיכרון יקיריהם והביע תודה לתורמים. הוא הודיע שבשנת 2003, 139 ממקבלי המילגות הם ישראלים ו-15 סטודנטים סיניים הלומדים בישראל. ב-47 שנות קיומן של הקרנות באגוד יוצאי סין, 2500 סטודנטים קיבלו מלגות, וסכום המילגות הגיע ל-700,000 דולרים. הודעה זו גרמה לתשואותיהם הממושכות של הנוכחים.

לאחר הנאומים התקיים טקס הענקת המלגות אשר נמשך יותר משעה ועבר בסדר מופתי.

כל מקבלי המלגות עלו על הבמה וקיבלו את המלגות מידי חברי הנשיאות וכמו כן את האלבום "יהודים בחרבין".

בשם הסטודנטים הסיניים, הודה הסטודנט הסיני ליאן סון, ובשם הישראלים הסטודנט אילן סנדל. הם הביעו תודה והעלו על נס את הפעילות של איגוד יוצאי סין. נאומיהם לוו בתשואות רמות.

בדברי הסיום, איחל ת. קאופמן לסטודנטים הצלחה בלימודיהם וציין את התפקיד החשוב של המדע בפיתוח העתידי של ישראל, ובבריאות האווירה הציבורית. הטקס הסתיים בשעה 20:15. חיפאים וירושלמים הגיעו לפגישה וחזרו הביתה במיניבוסים שהוזמנו למטרה זו. בסיום הטקס שהו החברים עוד שעה ארוכה בלובי של בית עובדי העירייה והחליפו רשמים מהפגישה ומהאווירה המשפחתית החמה ששררה בה.

הכל ציינו בגאווה את השתייכותם לשבט יוצאי סין ולאירגון יוצאי סין.

תודה לכל אלה שתמכו בארגון הפגישה.

תודה למשתתפים בה.

בציפיה לפגישה בחג חנוכה 2004!

בן-זאב

הנואמים בכנס יוצאי סין

חנוכה 2004

1

4

1 מ"מ שגריר סין בישראל,
Mr. Zhang Qingyang

2

5

2 סמנכ"ל משרד החוץ
הישראלי, מר צבי גבאי

3 מ"מ ראש עיריית תל אביב,
מר נתן וולוז

3

6

4 תדי קאופמן, יו"ר איגוד
יוצאי סין ואגודת יחידות
ישראל-סין

5 נשיא האקדמיה למדעי
החברה של פרובינציית
חיילודצזיאן, פרופ' ציו וויי

6 יוסי קליין, מ"מ יו"ר
וגובר איגוד יוצאי סין

8

א
י
ד
ו
י
א
י
ס
י
ו

בכנס כלל ארצי - חנוכה 2004

4 אסתר ונדל, דינה זאיגרייב ושרה מרגלוב

1 טינה שמושקוביץ (גולביץ'), דוד גוטמן, פרידל היימן

5 גיו לרנר ויצחק דשינסקי

2 סטודנט סיני, בוריה ואיוה שפרן, בני ושוש צור

6 סטודנטית סינית, פרופ' ציו וויי, מרה ברודסקי ושרה קניג

3 הסטודנטית, דינה דיגטירוב, פרופ' ציו וויי ובוריה דיגטירוב

סטודנטים מדברים וכותבים

דברי מקבל המלגה, הסטודנט אילן סנדל בטקס קבלת המלגות בחנוכה

יוצאי סין, על פעילותו הברוכה רבת השנים, להודות בשם כלל הסטודנטים על הנכונות, על שמירת הקשר בין משפחות יוצאי סין, ועל המסורת רבת השנים בה אתם נוהגים לחלק מלגות כדי שאנחנו נוכל ללמוד ולהתקדם בחיינו האישיים.

בתקופת מיתון קשה זו, הענקת המלגות אף חשובה שבעתיים.

תודה רבה לאיגוד יוצאי סין,

תודה רבה לתורמים

ומי יתן ותראו ברכה בעמלכם,

אנחנו,

הסטודנטים

מוחשיים ואלה אינם עוד בגדר דמיון. אני אישית, זכיתי אפילו לבקר בקברו של סבי, אותו מעולם לא ראיתי, ואפילו לשאת תפילה על קברו אי שם בצדו השני של כדור הארץ.

הסיפורים קרמו עור וגידים, התיאורים זכו למראות מוחשיים והיום אני יכול לומר בפה מלא - שאני גאה בהיותי נצר ליוצאי סין.

לא באתי לכאן כדי לספר את סיפור חיי משפחתי אבל רציתי להמליץ בפני כל מי שיושב כאן היום, צאו וראו את הסיפורים במו עיניכם והעבירו את הסיפורים והמראות לדורות הבאים.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות להודות לאיגוד

מ"מ שגריר סין בישראל, יו"ר איגוד יוצאי סין מר ת. קאופמן, קהל נכבד, סטודנטים יקרים!

מזה מספר שנים, מאז התחלתי בלימודי האקדמיים, בכל שנה, אני נוהג להגיע לכאן ולקבל את המלגה אותה מעניק איגוד יוצאי סין.

בטרם אודה לעצם חלוקת המלגות, אני מוכרח לציין כי הטקס כאן, הפעילות רבת השנים של איגוד יוצאי סין, ההשקעה, המסירות, והארגון הנפלא, כל אלה מעוררים בי ואני מאמין שגם בקרב ציבור הסטודנטים כאן, התרגשות רבה ואף תחושה של שותפות גורל.

תמיד כששואלים אותי מהיכן הורי, אני נוהג לומר: אמי ילידת סין.

המשפט הזה תמיד מעלה שאלות ואלה מובילות לתשובות ולסיפורי הילדות אותם שמעתי מאז ינקותי.

תשובתיי לאלה ששאלו: איך הגיעה אמן מסין לישראל, זוכות כיום לתשובות מבוססות יותר וזאת בזכות ביקורי בסין, בעיר חרבין, לפני כארבע שנים. טיול שבו התוודעתי לסיפור חיי אמי ולסיפור קורותיהם ועלייתם של יוצאי סין מהעיר חרבין.

לראות את הרחובות, האנשים, הנופים, בתי הכנסת, בתי הספר את נהר הסונגרי ועוד מראות אחרים, הפכו את סיפורי אמי לדברים

ת.ד. 29786

אני מאוד שמח שסיימתי את הפרויקט שלי על יהודי סין ואפילו בניתי על הנושא אתר קטן וחמוד. אשמח לשמוע על כך את חוות דעתכם. אני מודה מאוד על עזרתכם ואהיה מוכן לעזור לכם בכל אשר תבקשו. תודה לכם. סעיד יחיא, כפר נחף, סטודנט בביה"ס הארצי להנדסאים, הטכניון.

למר תדי קאופמן בהמשך לשיחותינו אני מבקש לקבל חומר ובמיוחד על בית הקברות. שם אבי, מוריץ שטרן נולד בינה 11/04/1948 02/07/1896 נפטר בשנחאי דודי יוליוס שטרן נולד בינה 17/10/1946 01/09/1898 דוד שטרן ירושלים

למר תדי קאופמן, הרבה תודה! על הרצאה מרתקת, על החלון שפתחת לנו אל יהדות לא מוכרת אל ממלכת התה, הגנים, הדרקון והטאואיזם. על העזרה בצעדים הראשונים ב"מסע אל המערב" שלנו. מתלמידי מגמת היסטוריה יא' והמורים.

בית החינוך "שער הנגב"

תודה רבה על הברכה לכבוד חג האביב. גם אנו מברכים אתכם לכבוד החג המסורתי הנאה הזה ומאחלים לכולכם בריאות ואושר.

קיבלנו מכם את הבולטין האחרון והרגשנו כאילו אנו שוב אתכם בישראל וזה ריגש אותנו מאוד.

על אף שאנו נמצאים כיום רחוק, אנו מרגישים מאוד קרובים אליכם וידידותכם האמיצה מלווה אותנו.

פאן צ'אן לין ושים סיוג'ו 2 בפברואר 2004, פקין

נ.ב מר פאן צ'אן לין - השגריר לשעבר של סין בישראל.

ישיבת הוועד המנהל

ב-15 בדצמבר התקיימה ישיבת הוועד המנהל של איגוד יוצאי סין. השתתפו: ת. קאופמן, י. קליין, ר. וינרמן, י. ביי, ב. ברטשביסקי, א. ונדל, ג. כץ, י. לסנדל, א. פדולסקי, ת. פסטוביץ, א. פרדקין. נעדרו: י. ברנר, ר. רשינסקי, מ. קמינקא. תדי קאופמן פתח בסקירה על עבודתו של איגוד יוצאי סין במשך המחצית השנייה של שנת 2003.

י. קליין הגיש את המאזן, עד 30/9/03. המאזן אושר. הוועד קיבל החלטה לצרף את מר ג'י לבוב לוועד המנהל. כן אושרו בקשות לעזרה סוציאלית ולהלוואות לחברים בסכומים של 1500 ש"ח, 2000 ש"ח או 3000 ש"ח.

אושר תקציב לבית הכנסת על שם קהילות סין לשנים 2002-2003, כן אושרה רשימה של 138 סטודנטים המועמדים לקבלת מלגת לימודים לשנת 2003-2004.

יוסי קליין ביקש אישור להקצבת 20,000 ש"ח להכנת ספר המספר על ההיסטוריה של יהודי סין ויהודי חרבי בפרט. תדי קאופמן יידע את הנוכחים על בואה של משלחת מחרבין לישראל כאורחי איגוד יוצאי סין בתאריכים 21-28 בדצמבר 2003.

ישיבת הוועד המרכזי

ב-15 בדצמבר 2003 התקיימה ישיבתו של הוועד מתוך 35 חברי הוועד נכחו 18 איש. ת. קאופמן פתח את הישיבה בבקשה לכבד ברגע דומיה את זכרם של חברים יוצאי סין שנפטרו בתקופה האחרונה.

בישראל:

חילה סרנו, קלרה קרמר (ריבקי), משה מיכאלי (מיכילובסקי), ורה שטופמן (רוזין-קליין), וילי ונדל, בוריה קניג, דר' אנטולי רוטשטיין, אניה גרובנר (זליבנסקי).

בתפוצות:

נתן ליבוביץ - סידני, ורה קיאצ'קו - סאן פרנסיסקו, סטלה טר - לוס אנג'לס, שמעון קרליקוב - סידני, בלה מילר - לוס אנג'לס, שורה פיסצסקי - פלורידה.

תדי קאופמן סיכם את שהתרחש באיגוד מאז הישיבה האחרונה ב-19/05/03.

מאז יצאו לאור 2 חוברות בולטין (377,378). נערך מפעל תרומה במקום פרחים לקראת ראש השנה. התקבלו תרומות מחברים בתפוצות: \$31,000 מאיזיה מגיד, \$20,000 מאסיה כוגן ו-\$25,000 מקרן מייזין בארה"ב. התארכה בארצנו משלחת ממכון

כשעה ורבע ואחר כך ענה תדי קאופמן על שאלות התלמידים והמורים.

ההרצאה עוררה עניין רב בקרב השומעים. בסוף ההרצאה הוגש לתדי שי ומכתב תודה. את תדי קאופמן ליווה מר פיסטוביץ.

ב-24 בינואר במועדון האקדמאים יוצאי ברית המועצות בבית הסופר ע"ש. טשרניחובסקי בת"א הופיע תדי קאופמן בהרצאתו בשפה הרוסית בנושא יהודי סין. ההרצאה עוררה עניין רב. תדי קאופמן נוהג להופיע במועדון זה מאז גל העלייה הגדול של תחילת שנות ה-90 בנושאים הקשורים לאקטואליה הישראלית העכשווית.

בבית הכנסת לזכר קהילות סין

בשבת 20 בדצמבר 2003 נערכה תפילה חגיגית בבית הכנסת לזכר קהילות סין ברחוב גולן 31 בתל אביב. באולם נכחו מתפללים רבים. את איגוד יוצאי סין יצג תדי קאופמן ורעייתו רשא. אחרי התפילה נערך "קידוש" בו הוגשו מנות קרות וקוגל. הכיבוד הוכן ע"י מר א. יוסילביץ. תדי קאופמן הרצה בפני הנוכחים על חג החנוכה ומנהגיו.

פגישות יום ראשון בבית פונבה

ב-11 בינואר 2004 הוזמנו לפגישה שני סטודנטים, אשר מסיבות אישיות לא יכלו להשתתף בפגישה החגיגית ב-22 בדצמבר. מתוך 139 מקבלי המילגות לא יכלו להשתתף 7 סטודנטים: 2 בגלל בחינות, 1 בגלל חתונה של אח, שניים - בגין מחלה ועוד שניים כי עבדו בערב. המלגות הוענקו ע"י י. קליין לדב אולק ואיה תמר. ת. קאופמן בירך את הסטודנטים ואיחל להם הצלחה בלימודים.

בפגישה ביום ראשון, 18 בינואר ב"בית-פונבה" העניק מר ת. קאופמן מלגות לשלושה סטודנטים, אשר לא יכלו להיות נוכחים בפגישה ב-22 בינואר שנה שעברה. שמות הסטודנטים - אניה גרשטיין, עוז צוק ולירון דואני.

ללימוד היהדות וההיסטוריה היהודית מאזור חילודזין והעיר חרבין שהיו גם אורחים בבית פונבה.

101 חברים מקבלים עזרה סוציאלית מקרן לעזרה סוציאלית של איגוד יוצאי סין. 60 נכדים וננינים המשרתים כיום בצה"ל קיבלו שי מהאיגוד לקראת ראש השנה תשס"ד.

באיגוד מתנהלת פעילות עניפה של חברים מתנדבים בתחומים שונים: דוד גוטמן, גינה טיקוצקי, תמרה ויבשביץ, ג'ו לבוב, בני צור, יהודית ביי, ששי יעקובי ורבקה טויג.

בתוכנית העבודה לשנת 2004: תערך בדיקה חוזרת הנערכת פעם בשנתיים של חברים המקבלים עזרה סוציאלית. יצויין באירוע חגיגי יום ההולדת ה-50 של בולטין בחודש מאי. כן נערכות הכנות לוועידה ה-15 של איגוד יוצאי סין בדצמבר 2004.

הורחב האתר באינטרנט העוסק בהיסטוריה של יהודי סין.

יוסי קליין הגיש את המאזן לתקופה של עד 30/09/03. המאזן אושר.

תדי קאופמן הציע לצרף את מר ג'ו לבוב לוועד המנהל של האיגוד. כן הוגשה רשימה של 138 סטודנטים המועמדים לקבל מלגת לימודים לשנת 2003-2004 כל ההצעות אושרו פה אחד.

איגוד יוצאי סין - בטלויזיה של מוסקבה

ב-12 בדצמבר בערוץ הטלויזיה הרוסית NTV הוקרן סרט על איגוד יוצאי סין ויהודי סין בישראל. הסרט צולם בישראל בבית פונבה בתל אביב. בסרט ניתנו ראיונות ע"י תדי קאופמן, שרה רוס ואחרים.

הרצאות של ת. קאופמן

ב-8 בדצמבר 2003, במועדון "אביבים" שבגבעת שמואל הירצה תדי קאופמן בנושא "יהודי סין". ההרצאה ארכה כשעה וחצי ועוררה עניין רב בקרב הנוכחים. חנוכה בביהכ"נ לזכר קהילות סין.

ב-7 בינואר ת. קאופמן הוזמן לתיכון "שער הנגב" בנושא "חיייהם של יהודי סין". ההזמנה באה ממיקל קוסר, מורה להיסטוריה בתיכון שהיא אחייניתו של הרב מארבין טוקאיר. ההרצאה נמשכה

באגודת ידידות ישראל-סין

ארוחת ערב לכבוד השגריר החדש של סין

ב-11 בינואר 2004, נערכה ע"י המועצה לחיזוק היחסים בין ישראל לסין ארוחת ערב לכבוד השגריר החדש של סין בישראל.

מר ג'ן יאנלון ורעייתו. המארחים בארוחה זו היו שר החוץ של מדינת ישראל לשעבר מר משה ארנס ורעייתו. נכחו כ-20 איש וביניהם מנהל מחלקת צפון מזרח אסיה של משרד החוץ מר יגאל כספי, שגרירי ישראל לשעבר בסין מר זאב סופות הגב' אורה נמיר, עורך עתון "הארץ" בשפה האנגלית מר דוד לנדאו, היועצים של השגרירות הסינית האדונים דזאן, לו ופאן, המנכ"ל לשעבר של משרד החוץ הישראלי מר ראובן מרחב, מר רון חולדאי - ראש עיריית תל-אביב, ויועץ ראש העיר לקשרים בינלאומיים מר בן-עמי ארליך. את האגוד יוצאי סין ואגודת ידידות ישראל-סין ייצג מר ת. קאופמן.

בברכות לבביות ברכו את שגריר סין החדש, משה ארנס ורון חולדאי. בדברי תשובתו הביע השגריר תודה על קבלת הפנים החמה.

תערוכת יהדות סין מוצגת בשנחאי

בשנחאי נפתחה תערוכה של הצייר LU ZNIDE בנושא יהודי סין. התערוכה כוללת 23 ציורים המספרים ביצירה נהדרת את חייהם של היהודים בקייפנג, שנחאי, טיינסין וחרבין. את התמונות מלווה קטלוג בשפות סינית ואנגלית.

במבוא לקטלוג כתובים דברים של שגריר ישראל בסין מר אילן מאור, המציין בדבריו שהתערוכה מהווה אשנב לחיים היהודיים שהתקיימו בסין בין הקהילה היהודית לעם הסיני ומבליט את הידידות בין שני העמים בעבר ובהווה. אנו מקווים שאת התערוכה הזו נוכל לראות גם אנו, תושבי ישראל.

LIANG PINGAN

LIANG PINGAN הוא אחד מעוזריו של פרופ' פאן צ'ואן במרכז ללימודי היהדות בחרבין. הוא הגיע לישראל להשתלמות אצל פרופ' אהרון שי. מר LIANG PINGAN ביקר בבית פונבה ונפגש עם ת. קאופמן, י. קליין, ת. פיסטונוביץ, א. פודולסקי וי. לדיזינסקי.

משלחת מחרבין

בספטמבר 2003 ביקרה בארץ משלחת מטעם האקדמיה למדעי החברה של מנג'וריה, מחוז היילונגיאנג. המשלחת בת כ-100 איש הגיעה לתערוכה חקלאית בישראל. בהזדמנות זו נערכה פגישה חגיגית של איגוד יוצאי סין בישראל בהשתתפות חברי המשלחת הנ"ל שהם חברי האקדמיה למדעי החברה מחרבין ושגריר סין בישראל.

להפתעתו הרבה של פרופ' חיים תדמור, יליד חרבין, הוענקה לו חברות כבוד באקדמיה הסינית, ואף נמסרה לו תעודה חרותה על לוח מתכת.

אנשי האקדמיה של חרבין הביאו איתם ארצה את דגמי שני בתי הכנסת היהודים

בחרבין העומדים על תילם עד היום ואלבום מפואר של תצלומים המתארים את תולדות הקהילה היהודית בחרבין מראשיתה בסוף המאה ה-20 ועד עליית רוב תושביה ארצה עם קום המדינה.

משלחת

מחרבין

בבית

פונבה

דצמבר

2003

מתוך התוכנית "בית אבי" - סיפורו של תדי קאופמן על אביו שעמד בראש הקהילה היהודית בחרבין ד"ר אברהם קאופמן

*** (שודר ב- שבתות בקול ישראל בשנת 1978)**

*** תומלל ונערך על ידי בת-עמי מלניק**

בקופת חולים, הוא נשאר נאמן לדרכו ולא ייחס כל חשיבות לצד הכספי של עבודתו. הפעילות הציבורית מילאה את כל חייו של אבא. הוא היה יושב ראש הקהילה בחרבין. יום עבודתו היה מתחיל בבוקר בבית החולים היהודי, שם שימש כרופא ראשי ועבד עד לשעות הצהריים. בערך בשעה שתיים-עשרה בצהריים היה מגיע לבית הקהילה ומקבל יהודים במשרד. באותה תקופה לא חסרו צרות. הכיבוש היפאני החל בשנת 1932 ועד 1945 כשהחל הכיבוש הסובייטי. החל משנת 1941, במשך חמש שנים, עבדתי יחד עם אבא כמזכיר העיתון שלנו וגם כמזכיר הקהילה. אחר הצהריים שוב היה אבא חוזר לבית החולים ובערב ישיבות. אבא היה יושב ראש הוועד העירוני של ההסתדרות הציונית, קרן הקיימת, קרן הייסוד ומוסדות הנוער הציוני. כלילה ערך את העיתון, השבועון היחידי בעולם היהודי באותם ימים בשפה הרוסית. הוא ערך את העיתון הזה במשך עשרים ואחת שנה. הוא עצמו תירגם מאמרים מידיש ומעברית וכתב כתבות. חרבין הייתה עיר תוססת מבחינה תרבותית ועשירה בעשייה יהודית וציונית.

היהדות שהגיעה לסין הגיעה ברובה מאוקראינה. וליטא, כשרובם יהודים חופשיים. אך היו גם יהודים שהגיעו מסיביר. הם אמנם לא היו יודעי ספר אבל הייתה להם גאווה לאומית. יהודי סיבירי שמע משהו שקורא לו בזלזול: "זייד" היה מיד מחזיר אגרוף. הייתה להם גאווה של שמשון הגיבור. פגשתי רבים כאלה. היהודים הסיביריים היו בין המקימים של הקהילות היהודיות במזרח הרחוק. הם בנו את בתי הכנסת, ותרמו את הסכומים הגדולים, כי בסיביר הייתה פריחה בשנים ההן והם היו אנשים די עשירים. מסילת הרכבת עברה ממוסקבה לוולדיבוסטוק, משם לחרבין, ומחרבין לפקין. ברכבת הזו, ממוסקבה לפקין, נסעו ימים ולילות, גם ברכבת טרנס-סיבירסקי אקספרס.

יהודים. אמנם למדנו את השפה הרוסית אך מעולם לא חשנו עצמנו כרוסים, חשנו עצמנו כיהודים. הרוסים הביאו אתם גם את האנטישמיות, הייתה אנטישמיות רשמית, מצד המפלגה הפשיסטית הרוסית והעיתונות, והייתה גם אנטישמיות סמויה ולא רשמית. למדנו בגימנסיה רוסית למסחר שמחצית מתלמידיה היו יהודים, במסגרת זו לא הרגשנו אנטישמיות. אבא נולד בקגלין שבפלך צירניגוב באוקראינה, סבו היה סוחר בדים אמיד, וגם אביו עסק במסחר וראה ברכה בעמלו. המשפחה עברה להרי אורל, שם למד אבי בגימנסיה ואחר כך התקבל ללימודי רפואה בברן שבשווייץ. עם סיום הלימודים חזר אבא לעיר פרם באורל. אמי נולדה בסרביה. היא לא באה ממשפחה כל כך אמידה, הייתה לה אחות גדולה שהייתה אישה עשירה והיא שלחה את אמי ללמוד בשווייץ. הם כנראה הכירו באוניברסיטה, שניהם למדו רפואה כללית. היא הייתה בין הנשים הראשונות שהצטרפו לתנועה הציונית בשווייץ, השתתפה בקונגרסים הציונים הראשונים והייתה בין המייסדות של ארגוני הנשים בקהילה היהודית, ויצ"ו וכדומה.

הם הגיעו לחרבין בנובמבר שנת 1912. אבא היה רופא ילדים ופנימי, אמא רופאת נשים. אמא נפטרה בחרבין בשנת 1925, חודשים אחדים לאחר הולדתי. לא זכיתי להכירה שמעתי עליה רק מסבא ומסבתא שהיו גם הם בחרבין. היא מתה בגיל שלושים ושבע. ראיתי בתמונות שהייתה אישה יפה, ושמעתי שאמרו עליה שהייתה רופאה הומניסטית. זה ביטוי רוסי לרופא שראה ברפואה שליחות וייעוד. אסכולה שלמה שביטלה את הצד הכספי והציבה מטרה אחת מרכזית - הצלת חיים. גם אבא היה כזה. הוריי יצאו לטפל בחולים גם בפרברים נדחים של חרבין, במקומות שבהם גרו רוסים עניים. לעיתים קרובות חזרו הוריי מביקור אצל חולים בלי תשלום. כשאבא עלה ארצה בשנת 1961 והחל לעבוד כרופא

בשנת 1930 או 1931 ראיתי במו עיני סיני יהודי מלוכסן עיניים. הייתי אז בן שש או שבע והוא הגיע לביתנו בחרבין לפגישה עם אבי, ד"ר אברהם קאופמן. לו הייתי פוגש אותו ברחוב לא הייתי מעלה על דעתי שהוא יהודי, הוא נראה כמו מיליוני סינים שפגשתי בעשרים וחמש שנותיי בסין. הוא היה לבוש כמו סיני בחלוק, אבל הוא סיפר שהוא יהודי, ידע למלמל כמה מילים בעברית והביא עמו ספרים מקייפן שבדרום סין. זה היה לי מוזר, כי יהודים שביניהם חייתי בקהילה לא נראו סינים, הם נראו כיהודי מזרח אירופה. הוא בא עם מתורגמן סיני שתרגם את דבריו לרוסית. אבא סיפר לי ולאחרי, הגדול ממני בחמש בשנים, שהוא ידע על שבת, על התנ"ך והיו לו מושגים כללים ביהדות. אך הוא לא ידע על עם ישראל ומורשתו. הוא כנראה היה שייך לקומץ יהודים שהגיעו לסין והתבוללו בה, מתי מעט זכרו את מוצאם.

כשהגיעו היהודים מרוסיה לסין הקהילה הזו כבר לא הייתה קיימת. לכן ניתן לדבר על שבעים שנות קיומה של קהילה יהודית בסין. ניתן לדבר על התיישבות היהודית בסין החל מסוף המאה התשע עשרה. "רחוקה" בשבילי היתה ארץ ישראל, "רחוקה" הייתה אמריקה. היינו יהודים תושבי סין, זה נראה לנו טבעי, לא קולוניה כמו האנגלים במזרח הרחוק. גם רוסים שעזבו את רוסיה לפני מהפכת אוקטובר, התיישבו בסין זה נראה כדבר טבעי. כל ילד בקהילה ידע על ארץ ישראל, זו הייתה קהילה יהודית, לאומית וציונית. אפילו שמי המלא תיאודור הוא על שם תיאודור הרצל. חיינו חיים לאומיים מאוד. לא הרגשנו שאנחנו במדינה נידחת, בשבילנו חרבין היה מרכז העולם. חיינו בגטו בתוך גטו. סין היא ארץ ענקית. בחרבין היו בעת ההיא מיליון תושבים, תשעים וחמישה אחוז מתוכם היו סינים, חמישים אלף רוסים, ומתוכם בשיא גודלה היו כעשרים אלף יהודים, ובדרך כלל כחמשת אלפים או ששת אלפים

השחקן יול ברינג היה בן למשפחה רוסית מחרבין. לא הכרתי אותו אבל הכרתי את משפחת ברינג ואת אמו שהייתה גם היא שחקנית. שמעתי שהוא למד בגימנסיה למסחר שבה גם אני למדתי.

הסיבה שהיהודים באו לחרבין, כי בה לא הוטלו עליהם כל הגבלות.

הכרתי את הוריי כדמויות ציבוריות יותר מאשר כאבא ואמא. אבא שלי היה עסקן ציבורי ציוני, עמד בראש הקהילה, נוסף על היותו רופא. כל חייו היו קודש לעבודה ציבורית, לא היה לו זמן למשפחה.

בשנת 1945, כשהייתי בן עשרים ואחת, אני זוכר שהלכנו יחד פעם אחת לקולנוע.

כילד הוא חסר לי יותר והרגשתי שאין לי זמן עבורי. אבל כשגדלתי הייתי גאה שיש לי אבא כזה, וכמו רבים אחרים ראיתי בו מנהיג. אבא עצמו ספג ציונות מבית הוריו. סבי, יוסף זלמן קאופמן, השתייך ל"חובבי ציון" והיה נציג של ד"ר פינסקר באוקראינה ואחר כך גם באורל.

על אף שאבא היה ציוני הוא נשאר בסין עד 1945. אולי מפני שעברו עליו שתי טרגדיות גדולות, בתו נפטרה (1923) וגם אשתו (1925), אמי. אולם הוא יכול היה לקבל סרטיפיקט ולעלות עם שני בניו ארצה.

בשנים 1919 ו-1920 הייתה הקהילה בחרבין בשיא פריחתה, היו בה בין עשרים לשלושים אלף יהודים שהגיעו מתחום המושב. הוא התכתב עם ד"ר גליקסון, ד"ר מוסינזון, ד"ר בוגרשוב ואחרים שהיו חבריו ללימודים עוד משויץ. הם כתבו לו שאסור לקהילה במזרח הרחוק להישאר ללא מנהיג ציוני. הוא יכול היה לברוח בשנת 1945, ידידים יפנים היו מוכנים להעביר אותו לדרום, לשטח הכיבוש האמריקאי. הוא ידע שהסובייטים לא יסלחו לו על היותו מנהיג ציוני. אולם הייתה לו הרגשת שליחות, שעליו לשמור על הקהילה, שהוא הכתובת הציונית של העולם היהודי במזרח הרחוק ולכן נשאר בחרבין.

היה לנו קשר עם הסינים, היו סינים שהיו לנו איתם קשרי מסחר, היו סינים שפגשנו אותם יום יום בחנויות, היו סינים שלמדו אתנו בגימנסיה, אבל לא היה מגע תרבותי. יהודים בודדים בלבד שלטו בשפה הסינית. אמנם למדנו בגימנסיה סינית ואחר כך גם יפאנית, אבל חיינו התנהלו ברוסית, כאילו בתוך הים הסיני היה אי רוסי ועליו מצודה של יהודים. כאילו גטו רוסי שסיפק את כל צרכי היהודים.

רוב העובדים במשק הבית היו סינים. הסינים הם טבחים מעולים ובבתים רבים עבד טבח סיני. הם היו עובדים מעולים ונאמנים, רובם באו לחרבין מהכפרים. לנו היה עובד שעבד אצלנו עשר שנים עד שחזר לכפרו. הוא בישל מאכלים יהודיים, לא אכלנו אוכל סיני, בבית אכלנו אוכל יהודי

מזרח אירופאי. אינני זוכר ששיחקנו ברחוב הרבה עם ילדים סינים, ואינני זוכר חברי ילדות סינים. חוץ מבית הספר התיכון, כפי שצויין, חיינו בגטו חברתי ורוחני של יהודים בחרבין. היו בחרבין בתי ספר ותיאטראות רוסיים, מעין דו-קיום.

חולה סיני שפנה לאבא ולרופאים יהודיים אחרים היה מקבל יחס מקצועי והגון כמו כל חולה אחר. השלטון היה סיני, השוטרים היו סינים, הם ראו בנו זרים ומוזרים אבל כעובדה קיימת.

אנחנו חשנו זרים, סין מעולם לא הייתה מולדתנו, אבל העם הסיני שהכרתי בצעירותי היה סבלני, מכניס אורחים, והעניק לנו הרגשה שאנחנו רצויים. אגב ב-1941 כאשר גרמניה פלשה לרוסיה, שימש העם הסיני כ"משביר המרכזי" וסיפק מזון וסחורות לכל האוכלוסייה האירופאית בסין.

הכיבוש היפאני החל בשנת 1932. השלטון היה טוטליטרי וריכוזי כפי שלא הכרנו עד אז. הוקמה מפלגה פשיסטית רוסית ששיתפה פעולה עם היפאנים. אנשיה התגייסו למשטרה ולזינדרמריה שהוקמה עם תחילת השלטון היפאני, והחלו מעצרים של יהודים.

בראש המפלגה הפשיסטית הרוסית עמד אנטישמי ידוע ושמו קונסטנטין רודזייבסקי, שבסופו של דבר הועמד למשפט ונתלה במוסקבה. האידיאולוגיה שלהם התבססה על אנטישמיות גלויה, הם חרטו על דגלם את המילים "הכה ביהודים" והייתה אווירת פוגרום. בעיתונות הרוסית הגלויה הופיעו כתבות נאצה נגד היהודים. ההתקפות היו גם על אבא באופן אישי: "כפי שמשא הוציא את היהודים ממצרים, כך יוציא ד"ר קאופמן את היהודים ממנצוריה". המטרה הייתה לגרש, להפחיד, ולפגוע ביהודים.

יהודים נעצרו, ואבא התערב כיושב ראש הקהילה פעמים רבות כדי לשחרר עצורים. רוב ההאשמות היו בנושאים כלכליים, כי הוטלו מגבלות כבדות בנושאי מטבע חוץ ומסחר שהקשו מאוד על חיי היהודים. עד לכיבוש היפאני היה אבא מסייע ליהודים בעזרת שתדלנות מקומית, בדרך כלל הודות לקשריו הטובים עם המשטרה, העירייה ומוסדות סינים מחרבין. אולם עם תחילת השלטון היפאני, על אופיו הריכוזי והנחיות שהיו נוחות באורח מסודר מטוקיו, היה על אבא להתמודד עם שתדלנות מסוג אחר.

עם התקרבות היפאנים בשנת 1932 פוצצו את כל הסכרים וגם את הסכר שמעל לנהר סונגארי. כתוצאה מכך היה שיטפון עצום בחרבין, המים בעיר התחתית הגיעו עד לקומות השניות של הבניינים. כעבור זמן קצר, עקב השיטפון, פרצה מגיפה כולירה.

אבא היה רופא טוב מאוד. הוא היה רופא ילדים ורופא פנימי, התמחה במחלות אסיאתיות שונות כמו טיפוס. ואז כשפרצה מגפת כולרה עמד אבא בראש המאבק להדברתה. אנשים רבים נפטרו והיפאנים נעזרו בו כדי להילחם במחלה. זה העניק לאבא מעמד בעיני השלטון החדש.

הניסיון הרפואי של אבא הציל אותו גם בהיותו אסור במחנה כפייה סובייטי, על כך אפרט בהמשך.

באותה עת, בערך בשנת 1934 או 1935, בתקופה האפלה של ראשית השלטון היפאני, אני ילד כבן עשר, היה בוקר יום כיפור ואני חולה ושכבתי במיטה. פתאום הגיעו אנשי הזינדרמריה היפאנית לשני בתים, לבית שלנו ולבית של רב הקהילה, הרב קיסילוב. הם העמידו שומרים מסביב וערכו חיפוש כללי בדירה בטענה פרובוקטיבית שאנחנו מסתירים כלי נשק. הם הקימו אותי ממיטתי וחיפשו גם מתחת למזון. פחדתי מאוד, הם עלולים היו להטמין נשק ולטעון שמצאו אותו אצלנו. אבא, שמעולם לא החזיק כלי נשק בידיו, עמד שם דיבר איתם בצורה גאה ואמיצה: "זה ילד חולה, יש לו חום אל תגעו בו, אתם יכולים לבדוק את כל הבית, בבקשה". ראיתי את התנהגותו מעוררת הכבוד.

בתקופה הראשונה היה קל יותר, היפאנים השקיעו בפיתוח ובתשתיות. הם בנו בתי קולנוע, בתי מלון, פיתחו את שפת הנהר, הם סללו כבישים, הכניסו טכניקה ותעשייה. אבל הביאו עמם גם חוקים נוקשים.

אבא החל להזעיק את דעת הקהל. חלף עוד זמן בטרם הגיעו לאזור שלנו אנשי שלטון מתונים מטוקיו שהשליטו סדר בזינדרמריה ויצרו קשרים טובים עם היהודים. חלק מהם היו פרו יהודים מסיבות פוליטיות בהאמינם שליהודים יש השפעה על אמריקה ושיהודים ואמריקה הם היינו הך. באותן שנים, בראשית שנות השלושים, עדיין התחשבו היפאנים בדעת הקהל.

אחד מידידיו של אבא היה הקולונל היפאני יאסוי. הוא ידע רוסית, התעניין בתנועה הציונית והוטל עליו לתרגם את "הפרוטוקולים של זקני ציון" מרוסית ליפאנית. בשנת 1928 נסע יאסוי לארץ ישראל ופגש עם ראשי היישוב בארץ כמו אוסישקין, דיזנגוף ואחרים. הם יעצו לו להיפגש עם ד"ר קאופמן בשומו למזרח. ואכן עם הכיבוש היפאני מונה הקולונל יאסוי לעמוד בראש המשלחת הצבאית היפאנית בדיירן. במסגרת עבודתו הוא הגיע לחרבין ובינו לבין אבי נקשרה ידידות אמיצה. יאסוי השפיע על הממשל היפאני שלא לפרסם את "הפרוטוקולים של זקני ציון" והספר נאסר לפרסום. אגב, האיסור

החזיק מעמד שנים אחדות בלבד, בסוף שנות השלושים, בימי תור הזהב שבין יפן לגרמניה פורסם הספר.

בימי שלטונם של היפאנים היו מקרים של יהודים מחרבין שנאסרו ועברו עינויים קשים. בכל פעם שנאסר יהודי כזה היה אבא מנסה להציל ולשחרר בשתדלנות ובכל דרך אפשרית את האסירים. להישאר מאחורי סורגי הזינדרמריה היפאנית, בתקופת כיבוש מנצ'וריה, היה תענוג מופקפק מאוד. הם האשימו את היהודים בקשר עם ברית המועצות, אחר כך ב-1941 כשאמריקה הצטרפה למלחמה הואשמו היהודים שהם פרו אמריקאים והם סוכנים של אמריקה.

היה מקרה אחד ויחיד שבו נתפס יהודי שהגיע מפולניה והיה אכן מרגל סובייטי. הוא נתפס עם המשדר שלו, הועמד למשפט והוצא להורג. גופתו נמסרה למשפחה. אבי, כמו תמיד, דאג שתיערך לו הלוויה נאותה ושיובא לקבר ישראל. ליפאנים הייתה תפיסה כאילו ליהודים ישנה מעין טריטוריה נפרדת. הם התייחסו לאבי כאילו הוא קונסול לא מוכתר והוא מופקד ואחראי על חמשת אלפים יהודים.

במשך שלוש-עשרה שנות שלטונם של היפאנים על מנצ'וריה (משנת 1932 ועד 1945), היו עליות ומורדות ביחסי הקהילה היהודית בחרבין עם השליטים היפאנים. מי ששלט הלכה למעשה היה הגנרל שעמד בראש המשלחת הצבאית היפאנית. הוא ישב בחרבין ועל פיו יישק דבר. הוא היה מנהיג כל יכול ומעמדו חזק אף יותר ממשלת מנצ'וריה הממונה. במהלך השנים התחלפו שלושה או ארבעה גנרלים. הגנרל הראשון שהגיע לחרבין וסיים למעשה את אווירת הפוגרום היה גנרל חינוצ'י. לדעתי הוא אחד מחסידי אומות עולם. יפאני שהיה ידידם של היהודים. הוא היה איש צבא ונפל במלחמה נגד האמריקאים. הוא היה בעברו הנספח הצבאי בוורשה, הכיר היטב את היהודים, שמע על הציונות, הבין את מצוקת היהודים והושיט יד לעזרה. הוא סייע ביצירת קשרים עם טוקיו, כי השלטון היפאני היה ריכוזי מאוד וכל ההחלטות נתקבלו בעיר הבירה. ייתכן שבזכותו ובזכות אנשים כמוהו אישרה ממשלת טוקיו לעשרים אלף יהודים להיכנס לסין, וזאת באותה תקופה ממש שהייתה להם ברית עם היטלר.

לאחר שנת 1937 שנחאי נכבשה ע"י היפאנים. חרבין כולה הוכרזה כאזור צבאי. הארמייה קוונטון, בת מיליון חיילים, הוצבה לאורך הגבול עם ברית המועצות, כך שהמשטר שם היה תמיד נוקשה ואכזרי יותר מאשר ביתר חלקי סין. חרבין הייתה תחת השפעה רוסית והיה לה קשר רופף מאוד עם העולם החיצון. בשנחאי, לעומת זאת, ישבו עשרות אלפי

אמריקאים ואנגלים, הייתה שם עיתונות וקשר עם רוב המדינות בעולם.

בשנות 1938 הופעל לחץ גדול על היפאנים לקבל את חוקי נירנברג. ואכן בעיר הנמל צינדאו, בדרום סין בין דיירי לבין שנחאי, התקבלו הוראות. כל יהודי שהגיע לשם הוחתמה תעודתו באות J. אולם בוטל בזכות יפאנים ידידי יהודים מצמרת הצבא היפאני.

אבא היה מקובל על הידידים היפאנים, הם ידעו שהוא בקשרים עם הקונגרס היהודי העולמי. הוא התכתב עם מנהיגים שונים. הייתה לו גם הופעה מרשימה, הוא ידע לשכנע, לדבר בתקיפות ובגאווה, כאילו עומדת מאחוריו מעצמה או איזה כוח צבאי.

בשנת 1945 זמן קצר לפני הכיבוש הסובייטי שוב הורע מצבם של היהודים בחרבין. אחד הפקידים הבכירים בזינדרמריה היה יפאני מטורף שהיה מסתובב עם החרב הסמוראית שלו. הוא נהג לעצור יהודים לשתים-עשרה או לעשרים-וארבע שעות. אנשים לא ישנו בלילות מרוב פחד. לעיתים המעצרים היו למטרת סחיטה, אבל לא ניתן היה לדעת זאת מראש וזה היה מפחיד מאוד. המטורף הזה בא לאזור הקייט מעבר לנהר, שבו יהודים רבים השכירו דאציות לחודשי הקיץ. הוא היה מצווה עליהם להיכנס לנהר, מאיים עליהם עם חרב שלופה, ודורש מהם להצהיר שהם סוכנים אמריקאים ומטרתם להפיל את האימפריה היפאנית. יום אחד הוא הגיע גם לדאציה שלנו. אבא לא פחד ממנו ואמר לו: "אתה לא עושה את הדברים על דעת מפקדיך, אני אתלונן עליך". וכשאמי החורגת נכנסה לחדר וביקשה מאבא שלא יתעצבן ולא יתרגש, הרים עליה היפאני את קולו ואבא אמר לו בתקיפות: "אתה לא תרים את קולך על אשתי!" ואבא בגבורה ובאומץ פנה אל מפקדיו היפאנים ופעולותיו של המטורף הזה הופסקו.

ב-17 באוגוסט 1945 נכנס הצבא האדום לחרבין. הצבא הזה לא דמה כלל לצבא היפאני המסודר. החיילים הסובייטים שדדו ואנסו, תחנות חשמל הועברו לברית המועצות, שנתיים לא היה חשמל, רק תחנה אחת סיפקה חשמל לבתי חולים ולבית הקולנוע. הם התאכזרו במיוחד ליפאנים אבל גם לסינים וגם לרוסים וכמובן גם היהודים סבלו מהם. הסינים שהיו בתחילה בני בריתם, קיבלו אותם בהתלהבות, ראו בהם כצבא המשחרר אותם מעול היפאנים, ואף השליכו פרחים לעברם ברחובות, התנהגות שאינה אופיינית כלל לאופיים המאופק של הסינים. אולם כעבור שבוע ימים הכל התהפך, נוצרה שנאה תהומית לכל מה שקשור לרוסיה. הסינים שנאו את הרוסים וכינו אותם

בתיעוב: "לה מוזה" (האירופאים). חיילים אלה של הצבא האדום לא היו אותם חיילים למודי קרבות שנלחמו נגד הגרמנים. אלא חיילים שהוצבו במזרח הרחוק, נלחמו זמן קצר, כעשרה ימים, ונכנסו בדרך המלך לחרבין. אף ירייה לא נורתה לעברם בחרבין. הסובייטים עברו ברחובות בבטחה והיפאנים לא נגעו בהם. אחר כך היו מקרים בודדים של מתאבדים (קאמיקאזים) יפאנים שניסו לפגוע בחיילים רוסים. ולמרות זאת היה זה צבא שהתנהג כאספסוף שלוח רסן. איש לא העז לצאת לרחוב, וזאת בנוסף על אלפי אזרחים שהם תפסו ברחובות ושלחו לרוסיה.

הצבא האדום הגיע בספינות דרך נהר סונגאר, ברכבות, וגם במטוסים. צבא ענק שנראה בכל מקום בעיר. בניגוד למשטר היפאני שהשליט את מרותו על ידי הזינדרמריה, ואילו אנשי צבא כמעט ולא נראו, הרי שהצבא הרוסי היה בכל מקום. מעולם לא ראית חייל יפאני שיכור, או חייל שודד, היה זה צבא ממושמע. היפאנים שמרו על חרבין עד לרגע האחרון. אפילו החלפת השלטון הייתה מסודרת, הגיעה משאית רוסית, ירד ממנה חייל רוסי, החייל היפאני עלה למשאית והרוסי נשאר לשמור על העמדה במקומו.

מיד עם כניסת הצבא האדום הוטל עוצר על העיר, כמקובל במקרים אלה, וכל נציגי העדות והקהילות הוזמנו ל"אמטו הוטל" שהיה מלון יפאני, שבו התמקם המטה של הצבא האדום. כדי להכיר את מפקד העיר ועוזריו שיהיו מעתה המושלים הצבאיים של העיר. ההודעות היו מרגיעות שהאוכלוסייה האזרחית לא תיפגע וכו', אבל רבים היו ספקנים.

לא אשכח לעולם את יום הכיפורים בספטמבר 1945. ב-21 באוגוסט אבא נאסר ובדיוק ביום כיפור, בהיותי בבית הכנסת, שמעתי שהם נלקחים מבית הסוהר המרכזי בחרבין. רצנו לרחוב הראשי, הרחוב הסיני, וראיתי את אבא מועבר עם אסירים נוספים למשאית פתוחה של הצבא האדום ומשם אל תחנת הרכבת. שמרו עליהם אנשי ה-ג.ק.וו.ד, בעלי התגים הירוקים. זו הייתה הפעם האחרונה שראיתי. רצתי מבית הכנסת וראיתי אותו, נפנפנו לשלום זה לזה. הוא היה איש חזק ולא נשבר, על כך יש עדויות רבות מאוד מאנשים שהיו איתו במחנות הריכוז ברוסיה. הוא היה אז גבר כבן שישים אבל רוחו הייתה איתנה. פעם באו לעצור גם אותי. אמי החורגת ראתה ששמי מופיע על פקודת המעצר. היא התעשתה במהירות ואמרה להם: "את קאופמן כבר אסרו מזמן". השוטרים הלכו וכך ניצלתי. אחר כך לא העזתי לחזור הביתה כמה ימים, והסתובבתי ברחובות עד שחשתי שהסכנה חלפה.

כשהעבירו את אבא לברית המועצות בשנת 1945. כל הבקשות והפטיציות שהגשנו לא נענו. לא היה לנו מושג לאן הועבר, האם הוא חי בכלל. לילה אחד, כארבעה חודשים לאחר שאבא הועבר לברית המועצות, היה חושד, לא היה חשמל, השתמשנו בנרות, גם הן היו במשורה והשתמשנו בפתילות. בבית נותרו אמי החורגת, אחי החורג ואני, לפתע שמענו צלצול בדלת. גרנו בקומה ראשונה במרכז העיר, וצלצול כזה גם ביום היה מפתח דיו. מאחורי הדלת אמר מישלה: "תפתחו את הדלת!" "מי אתה?" שאלנו.

"אל תפחדו, יש לי משהו עבורכם". פחדנו מאוד אך פתחנו את הדלת. נכנס חייל צעיר מהצבא האדום. הוא שאל: "מי נמצא בבית?" "רק אנחנו", ענינו לו. הוא בדק את כל הדירה, סגר את הווילונות, התיישב ואמר: "הבאתי לכם דרישת שלום מאבא". לא האמנו לו, אך הזמנו אותו לאכול ולשתות, ואלה יודעים לשתות. הוא חשש יותר מאיתנו, כשיצא ענד את הדרגות שהסיר קודם ואז ראינו שהוא סגן. שמו היה פֶטִיָה, הוא השתייך לארמייה של מזרח הרחוק ולא השתתף בקרבות. יליד קולחוז קטן בסיביר, שרק לאחרונה חובר לחשמל. סיפר על משפחתו ועל אחותו שרוצה להתחתן אך אין נדוניה. רצה להשיג שעון יד כדי לתת לאחותו ואולי לסייע לה בכך למצוא שידוך. הבטחתי למצוא שעון עבורו. משנתאחרה השעה, ואחרי כמה בקבוקי וודקה, הוא כבר קרא לי פדיה, "אנחנו כמו אחים", אמר, וחלץ את מגפיו. בתוך המגפיים היה פתק קטנטן בגודל של קופסת סיגריות כתוב בעפרון בכתב ידו של אבא ללא כותרת וללא מען: "אני בריא ושלם, מוסר לכם דרישת שלום, כך נוכל לתת זה לזה סימן חיים". היה לנו ברור שהוא יכיר את כתב ידיו וכתבתו רק מילים אחדות. את הפתק שקיבלנו שרפנו, ואת הפתק החדש לאבא החזיר הקצין אל תוך מגפיו.

הקצין הצעיר סיפר לנו שאבא היה בגֶרְדִּיקוֹנה, עיר גבול בין מנצ'וריה לרוסיה. במחנה הראשון הנמצא על אדמת ברית המועצות ישנו בית סוהר עירוני וממנו נשלחים האסירים למחנות כפייה. התנאים בכלא היו תת אנושיים. אי אפשר לתאר את מצב האסירים. אבא היה גבר נמוך קומה, בן שישים, החורף כבר ממשמש ובא, והוא היה שם ללא ביגוד מתאים. ופרצה מגיפה קשה של טיפוס, בגלל המים המזוהמים, בגלל התנאים הסניטרים הירודים, בגלל שחמישים או שישים אסירים הצטופפו בתא קטן ובגלל הכל יחד. הצוות הרפואי מנה פֶלְטְשֶׁרִים (מעין אחים) ולא היה ביניהם רופא מקצועי אחד. רבים חלו ומתו. נודע לצוות שאבא מומחה למחלות נגיפיות, במיוחד לטיפוס

האסייתי שאבא הכיר היטב והוא הוצא מהתא והחל לטפל בחולים. "אבא שלך דרש תרופות והציל הרבה אנשים. ואותי ביניהם. יהיה לו טוב", אמר לנו פֶטִיָה.

"מה זאת אומרת טוב?" שאלנו, "הרי הוא יישלח למחנה". "כן, אבל הוא יישאר בחיים". ענה החייל. ואכן במחנות אלה, פרוסת לחם נוספת, כוס מים חמים, עבודה בתוך המרפאה ולא במכרה בחוץ, כל אלה קבעו את סיכויי הישרדותו של האסיר. לאחר שאבא הציל אותו אמר לו החייל: "אני חייב לך טובה, רק תבקש". ואבא ביקש ממנו למסור למשפחה בחרבין שהוא חי וקיים. הוא בא אלינו שלוש פעמים נוספות כי שירת ביחידה של האנ.ק.ו.דה. שליוותה אסירים שהועברו מחרבין לגֶרְדִּיקוֹנה. הוא לא ביקש דבר רק שעון יד גדול שאחותו תוכל לענוד בכפר. קניתי לו שעון והוא בכל פעם שהגיע הביא פתק מאבא. כאשר תם הכיבוש הסובייטי, נותק כמוֹבן הקשר שלנו עם אבא.

ב-30 באפריל 1946 יצא הצבא האדום ממנצ'וריה וכעבור שעות אחדות נכנסה הארמייה השמינית המהוללת של מאו-צה-טונג. צבא ללא נעליים, מצויד ברובים מיושנים משנת 1905, אבל צבא אידיאליסטי. הם לא שדדו, לא הרגו ולא פגעו באוכלוסייה. נכון שהם העמידו לדין את מתנגדי משטר, את הקפיטליסטים ובעלי האחוזות והוציאו אותם להורג. אבל היה זה צבא שונה לחלוטין מהצבא האדום, הייתה לו משמעת פנימית אדירה. הם ישנו ברחובות ושמרו על הסדר.

אבא היה שש-עשרה שנה בברית המועצות מאוגוסט 1945 ועד מרץ 1961, ומתוכם אחת-עשרה שנה היה במחנה כפייה. בתקופה הראשונה הוא ישב שלוש שנים בתא בודד בבית הסוהר לובינקה במוסקבה. חקירות יום ולילה. הוא כתב על זה בספרו "רופא המחנה". במשך שלוש שנים ניסו החוקרים להשפיע עליו שיחתום שהיה סוכן אמריקאי, שהוא שלח נוער יהודי לפוצץ תעשייה צבאית בברית המועצות, שהוא היה סוכן אימפריאליסטי, שהוא קיבל כסף מאנגליה, ושכל כוונתו הייתה חתירה תחת השלטון הסובייטי. הוא סבל מאוד, לילות וימים של חקירות ועינויים נפשניים, הרעבה ומניעת שינה, ועינויים נוספים מעין אלה שהיו כה נפוצים בשנות שלטונו של סטלין.

כעבור שלוש שנים, משעמד בסירובו לחתום על כל ההאשמות, דנו אותו שלא בנוכחותו לעשרים-וחמש שנות עבודת פרך במחנות כפייה. הקריאו לו את גזר הדין. אינני יודע אם זייפו את חתימתו או שהספיקה עדותם של חוקריו. היו לו

כוחות נפש אדירים. הוא תמיד חיפש את הנקודה היהודית וידע לספר על אסירים יהודים שפגש, אבל לצערו פגש גם חוקרים יהודים. מאלה הוא התאכזב במיוחד. אחד מאותם חוקרים, יהודי ממוסקבה, אף אמר לו: "אנחנו שייכים לאותו עם". ייתכן שהמצפון הציק לו. שהרי אבא היה רופא, בן שישים ושלוש, דובר רוסית יפה ועשירה, ייתכן שהחוקר התפעל מאישיותו ומכוח עמידתו, אדם אחד מול חוקרים שמחליפים משמרת מדי שעות אחדות. מרבית הנחקרים נשברו והודו גם בהאשמות שקריות לחלוטין. ואבא לא נשבר במשך שלוש שנות חקירה.

אחר כך היה שמונה שנים במחנות כפייה. הוא הועבר ממחנה למחנה וניצל בזכות היותו רופא ובזכות רוחו האיתנה ותקוותו לזכות לראות את המשפחה בארץ. ייתכן שגם היותו נצר למשפחה חב"דניקית (אמו הייתה נכדתו של מייסד חסידות חב"ד, הרב שניאורסון), היא סגולה לכוחות נפש. אבי לא היה דתי, הוא שמר מסורת והאמין באלוהי ישראל.

מרבית האסירים שוחררו כשנתיים לאחר מותו של סטלין, ואילו הוא היה בין האחרונים ששוחררו, רק בשנת 1956. קיצצו את שנות המאסר שלו לאחת-עשרה שנים אך הוא לא קיבל רהביליטציה. כשיצא רצה לצעוק אל העולם כולו מה שקורה ליהודים מאחורי מסך הברזל. באותה עת העולם לא ידע על הנעשה שם והנושא בער בעצמותיו. "איני יכול לישון, איני יכול לשבת בשקט, אני לא מוצא מנוח לנפשי, חייבים להפסיק את קשר השתיקה, חייבים להוציא את היהודים מברית המועצות!" ו"יצעקה!" היה חוזר ואומר.

במשך חמש שנים הוא לחם ונאבק כאסיר ציון עד שהתירו לו לעלות לארץ.

מתי מעט אנשים שנאסרו ב-1945 בחרבין שבו לעיר. לאחר שלוש שנים, בערך בשנת 1948, חזרו שני רוסים ששוחררו. אחד מהם היה מנהל הספרייה של מסילת הברזל הסינית המזרחית. הוא היה אקדמאי, אינטליגנטי, מבוגר אשר שיתף פעולה בזמנו עם הרוסים בעת הכיבוש היפאני. האדם הזה סיפר לי שפגש את אבא במחנות מאסר. הוא רוסי שאינו נחשד באהבת יתר ליהודים. הוא בא אלינו בלילה בחשאי וממנו שמעתי לראשונה על עמידתו האיתנה של אבא, אחר כך שמעתי סיפורים נוספים מיהודים פולנים שהגיעו ארצה. הרוסי הזה היה עם אבא בגרודקוה, בית הסוהר ששימש כמחנה מעבר, והתנאים בו היו תת-אנושיים, התעללות בכבוד האדם. אסירים פליליים שוכנו יחד עם אסירים פוליטיים, אנשי העולם התחתון, ורציחות שאירעו מדי יום בימום. במחנות אלה גם דאגו השלטונות

ללבות את השנאה האתנית, אנשי המאפיה הרוסיים שוכנו בתא עם אנשי מאפיה אוקראינית, ליטאים עם אסטונים, וכולם כמובן שונאי יהודים. בשנת 1945 הביאה ברית המועצות אסירים מכל רחבי המעצמה, ודאגה לשנע אותם ממערב למזרח ומדרום לצפון.

שלושה אסירים פוליטיים היו בתא אחד, מנהל הספרייה מחרבין, כומר פרובוסלאבי-אורתודוכסי ואבא, וכל האחרים אסירים פוליטיים. אבא אמר לרוסי הזה: "עלינו להילחם בחוליגנים". המצב היה מאוד מסוכן, הם פחדו לעצום עין בלילה. הם החלו לשוחח ביניהם וכל האחרים הקשיבו. אבא סיפר סיפורים מהתנ"ך ומעשיות חסידיות, והוא ידע לספר סיפור ולרתק את שומעיו. הכומר סיפר מתוך הברית החדשה, והמנהל הספרייה מחרבין היה בקיא באתנוגרפיה של המזרח הרחוק ובעיקר בפולקלור הסיני והמונגולי. שלושת אלה הצליחו בשיחות שכאילו נוהלו ביניהם לרתק גם את העבריינים ושקט השתרר בתא, עד כדי כך שהפוליטיים היו מבקשים מהם במפגיע: "ספרו עוד סיפור".

שמעתי וקראתי אין סוף סיפורים על האליטות שנכלאו במחנות הכפייה בעת משטר הטרור של סטלין, חלק ניכר מהם יהודים. בספרו "במדור הראשון" (שהופיע במערב ב-1968) מתאר אלכסנדר סולז'ניצין עלילה המתרחשת בבית סוהר מיוחד לאנשי מדע ומובלטת העובדה הפרדוקסלית כי דווקא האסירים מצליחים יותר מכל לשמור על טוהר מצפונם ועל חירותם הפנימית, בעוד שראשי המדינה הם אסירי פחדים שלהם, קורבנות משטר האימים שהם עומדים בראשו.

אין פלא לכן שאבא ואסירים אחרים שהוגדרו כ"אויבי המשטר" היו צמרת האינטליגנציה של ברית המועצות.

במשך כל עשר שנותיו בארץ אבא סיפר שוב ושוב על הימים הקשים האלה, על הפחד, על העינויים ועל ניסיונם של הקומוניסטים לשבור את רוחו של האדם. השיטה הייתה שבירת רוחם של הנחקרים ונטיעת תקוות. הם היו אומרים לנחקרים: "כדאי לך לחתום על ההאשמות, ברגע שתודה תוכל לעבור למחנה ושם תוכל לעבור "חינוך מחדש", תשתחרר על התנהגות טובה, ותוכל לצאת לחיים חדשים". אבא קרא להם אינקוויזיטורים של המאה העשרים. הוא שנה את המשטר הסובייטי אך אהב את העם הרוסי. הוא ספג תרבות רוסית, ופעמיים בחייו, כשהיה במצבים קשים מאוד, הרוסים לא אכזבו אותו.

הפעם הראשונה הייתה בשנת 1919 כשאבא גויס על ידי אדמירל קלצ'ק, כשהצבא הלבן יצא לצעדה רגלית למזרח

הרחוק, המסע המפורסם, "המסע הרעב" במדבר גובי במונגוליה. אבא נוכח לדעת שהעם הרוסי הוא עם רחמן, ולמד להעריך אותו. במונגוליה האשימו אותם שהם פרו סובייטים על אף שהם נלחמו נגד הקומוניסטים ונאסרו. אבל אין להשוות את המאסר הזה שהיה קצר, ולאחריו הוא חזר לחרבין, למאסר הממושך במחנות הכפייה הסובייטים.

הפעם השנייה הייתה לאחר גזר דינו. אבא ומאות אסירים נוספים נסעו חודשים ארוכים ברכבות מסע שיועדו להובלת בהמות. ובכל תחנה לאורך הדרך עמדו אנשים, עמך פשוט, איכרים רוסים ונתנו לחם ומים חמים לאסירים. הייתה בזה מידה של סכנה, אנשי האנ.ק.ה.ו.דה שמרו ברכבת, היו גם צ'קיסטים, והנה רוסים פשוטים עם, שלא הכירו את האסירים, פשוט מסיבות של אנושיות, נתנו להם מזון.

אבא לא היה סוציאליסט, הוא אהד את התנועה הקיבוצית ואת תנועת העבודה והאמין שבהם טמון העתיד של עם ישראל. הוא היה ציוני, נוסח חיים ויצמן שאותו העריך. בארץ הוא הצטרף לתנועת העבודה, למפא"י.

במשך שש-עשרה שנה בהיותו כלאו בברית המועצות חשבנו עליו כל הזמן והתגעגענו אליו. חיינו נסובו סביב המאבק לשחרורו, התדפקנו על כל דלת ונלחמנו מלחמת התשה עם עשרות פקידים. שלחנו אין סוף מכתבים ובקשות, לפרקליטים, לגנרלים, לד"ר לוין שהיה אחד הקורבנות שנפל בעת "משפט הרופאים" שניהל סטלין נגד רופאים יהודיים ורופא ראשי של מרשל מרצקוב.

"ב-12 באוגוסט 1952 הוצאו כמעט כל גדולי הסופרים בידיש להורג. בינואר 1953 נמסר שנחשף קשר בין רופאים יהודים בברית המועצות לבין יהדות ארצות-הברית".

עוד בהיותנו בחרבין פנינו לד"ר לוין, שהיה רופא בצבא האדום, והיה הרופא הראשי של הארמיה שכבשה את חרבין. בהיותו מקורב לבכירים בקרמלין, ובהתחשב בכך שהיה יהודי, חשבנו שיוכל לעזור לנו. לא ביקשנו ממנו לסייע בשחרורו של אבא, רצינו רק לברר היכן הוא נמצא, אך אפילו להגיע למידע זה לא הצלחנו. החל מאבק קשה רצוף עשרות מכשולים בדרך. ניסינו לברר מידע גם דרך יהודים פולנים ששוחררו.

מ-1946 במשך שבע שנים לא ידענו היכן אבא נמצא ואם הוא חי. מדי פעם קיבלנו מידע מיהודי פולני שעלה ארצה ופגש את אבא במחנות בסוף שנות הארבעים, אבל דרישת שלום עדכנית ראשונה קיבלנו רק עשר שנים לאחר שנאסר בשנת 1955. חותנת של אחד מחבריי הגיעה לארץ,

והחלה להתכתב עם בתה שנתורה בברית המועצות. יום אחד יחד עם המכתב מהבת הגיע מכתב מאבא. חבר שלנו היה בסיוור במחנות כפייה, זה היה לאחר הליברליזציה. לאחר מותו של סטלין ב-5 במרץ 1953, נעשה טיהור בשורות ה-ק.ג.ב. ובשירותים החשאיים האחרים, רבים מהסטליניסטים אנשי הקו הנוקשה סולקו. רוח חדשה החלה לנשוב בברית המועצות, מגמתה הכללית הייתה בכיוון ליברליזציה, חופש המחשבה וחופש הביטוי. קורבנותיו של סטלין שהושתקו או הוגלו - שוחררו בהדרגה, ורבים מאלה שחוסלו זכו לאחר מותם לִרְהֲבִילִיטַצִיָה. יורשו של סטלין, חרושצ'וב, התנגד לקו הסטליניסטי, הוא חשף את מעשי אכזריותו וגינה את פולחן האישיות שהתרכז סביב סטלין.

לנוכח התמורות והשינויים האלה הֵעֵז חברי, אזר אומץ, ניגש לאבא וסיפר לו שאשתו, ושני בניו נמצאים בישראל. עד אז אבא לא ידע שעלינו ארצה. חברי הציע שיכתוב מכתב והוא יעבירו ארצה. הוא גילה אומץ לב בלתי רגיל, אמנם היו אלה ימי שלטונו של ניקיטה חרושצ'וב והפחד מהשלטון נמוג במעט, אך סוכני ה-ק.ג.ב. שרצו בכל מקום. חברי החביא את המכתב ושלח אותו אלינו. לא היו בו שמות ולא חתימה, אבל הכרנו מיד את כתב היד.

אחר כך, כשהחל תהליך השחרור הממושך של אבא, התחלנו לקבל פעם בשלושה חודשים גלויה באמצעות הצלב האדום במוסקבה. המען למכתבים היה תיבת דואר במוסקבה.

כשאבא השתחרר מהמחנות ב-1956, הוא ביקש להיות במוסקבה אבל השלטונות סירבו. שחרור מהמחנה אין פירושו שהפכת לבן חורין, 'חופשי' היה מושג יחסי בברית המועצות. ידוע לכל שאחרי מחנות הכפייה נשלחים ה"משוחררים", ביחוד הפוליטיים, לגלות. זאת ועוד אסירים פוליטיים, גם לאחר שחרורם מהגלות, עדיין לא נחשבו לאזרחים מן השורה, נאסר עליהם להתגורר בערי הבירה ובתעודות הזהות היו סעיפים מגבילים. לכל אזרח רשמו בתעודה את מקום מגוריו, מי שלא הייתה כתובת נחשב כעובר על החוק ועלול להיעצר על ידי המשטרה.

אבא ביקש אפוא להיות בקזחסטאן בקֶרְגֶנְדָה, שם היה במחנה בתקופה האחרונה שלפני שחרורו. הוא חזר לקֶרְגֶנְדָה, שהייתה עיר מרכזית ומסביבה מכרות פחם, והחל לעבוד כרופא במרפאה במכרות הפחם. הוא התגורר בבית מהנדס יהודי. באותה עת קיבלנו ממנו מכתב שהוא שוחרר והחל המאבק המתיש שנמשך חמש שנים למען עליתו ארצה. אבא היה חסר נתינות, וכאשר שחררו אותו מהמחנות דרשו ממנו לקבל נתינות **(המשך בעמוד 17)**

גאים אנו בנכדים!

נכדם של לילה ברונר ו"ל וישראל ברונר יבל"א

פרויקט גרנדיוזי במשרד המשפטים

מערכת המידע באינטרנט שמקים משרד המשפטים היא דוגמה לממשל זמין בהתגלמותו. יותר מ-35 יחידות שונות של משרד המשפטים מעניקות שירותים למגזרים מסוימים או לכלל הציבור, ובמשרד החליטו לנסות ולהביא את מירב המידע לשימוש הציבור, ואף לאפשר רכישה בתשלום של מידע החייב באגרה ושירותים נוספים לציבור.

מסביר רונר ברונר, מנהל מערכות המידע של משרד המשפטים: "משרד המשפטים קבע קריטריונים גבוהים של שירות לאזרח. ניסינו להקים תשתית לכל פעולות האינטרנט שאנחנו רוצים לעשות. ברגע שהדרך תהיה סלולה, נוכל להעלות עליה עוד ועוד שירותי מידע של המשרד".

השלב הראשון של הקמת המערכת היה בניית שירותי מידע סטטי, כפי שמכנה זאת ברונר - מידע כללי על המשרדים השונים, מטרותיהם, שעות הפעילות שלהם, וכד'. בסיסי ככל שזה נראה, מדובר ביוזמה ראשונית במשרד המשפטים. המערכת שנבחרה להקמת הפרויקט הייתה CMS

(Microsoft Content Management).

מספר ברונר: "מדובר בפרויקט גרנדיוזי, שעלה לאור בתוך עשרה שבועות מיום ההתחלה, תוך הסתייעות בקבוצת עובדי המשרד, שהוגדרו כמידענים וריכוז את החומר מתוך היחידות שלהם. המערכת גמישה מאוד ומאפשרת ליחידות לבנות בעצמן את התוכן באתר שלהן". ב-1 בינואר השנה עלתה המערכת לאור, 40 אתרים בבת אחת, שזכו מייד להתעניינות רבה בציבור. בחודש מאי, למשל, נרשמו 898 אלף כניסות לאתר וזאת כמעט ללא פרוסום.

משרד המשפטים נמצא בחזית המחשוב הממשלתית. כך, למשל, התקין המשרד שרתי Windows Server 2003 כבר בפברואר השנה, עוד לפני הכרזתם הרשמית. עוד השנה עומד המשרד לשדרג את המערכת ל-Management Content Server 2002, מה שיוסיף לו יכולות חדשות. "אנחנו מרוצים מהמוצר, ויש בו יכולות שמעניינות אותנו. למשל, היכולת לעדכן את המידע כל חצי שעה או כל שעה, במקום פעם ביום כמו היום", אומר ברונר.

השלב השני של המערכת מאפשר הזרמת

מידע שוטף ממערכות המידע השונות של משרד המשפטים אל אתרי האינטרנט. כדי לאפשר יכולות אלה נבחר שרת Microsoft Biz Talk, אשר מאפשר אינטגרציה בין המערכות השונות והזרמת המידע. אחת המערכות הראשונות שכבר פועלות בשיטה זו היא מערכת רשם החברות, שמאפשר כבר היום לקבל פרטים בסיסיים על כל חברה רשומה.

השלב השלישי הוא האתגר המקצועי האמיתי - תקשורת דו-צדדית, המאפשר קבלת מידע ממערכות המשרד באמצעות אתר האינטרנט ושליחת מידע אל המשרד, למשל מילוי טפסים או תשלום אגרה. קבלת התשלומים נעשית תוך חיבור שקוף למשתמש אל שרת התשלומים הממשלתי. ברונר אומר, כי באתר רשם החברות ניתן יהיה לקבל בקרוב נסח מלא של החברה, תמורת תשלום אגרה. לדבריו, מקבל המשרד תמיכה מלאה של משרד האוצר, שמעוניין לקדם את השימוש בשרת התשלומים.

"מן העתונות"

מתוך התוכנית "בית אבי"

(המשך מעמוד 16)

הרצאות ברוסית ויידיש, כתב את קורותיו בספר מרתק, וחי חיים מלאים ועשירים. הוא היה אדם שהגשים חלום. הציונות, שבה האמין מיום שעמד על דעתו, אותה ציונות שההיאחזות בה עזרה לו לשרוד, נתנה לו מושא לחלומות ולתקוות, הגיעה סוף סוף למימוש.

האהבה והקשר הרוחני היה קיים בינינו במשך כל תקופת היותו בברית המועצות, לא חשתי כאילו נולד לי אבא, אבל חשתי כאילו זכיתי בו שוב. מעתה היה בינינו קשר הדוק של אב ובנו.

אבא עבד כרופא עד שלושה חודשים לפני מותו. הוא נפטר במרץ שנת 1971, היה בן שמונים ושש במותו.

הערות:

1 נ.ק.ו.ד. - (N.K.V.D) באופן רשמי זהו המשרד לענייני פנים, אך למעשה כך נקראה המשטרה החשאית הסובייטית שהפכה אח"כ ל-K.G.B - ק.ג.ב.

2 על משפט הרופאים מתוך: "האנציקלופדיה העברית", כרך כה, ערך: סטלין, עמ' 711.

סוף סוף את ברית המועצות. הסובייטים כתמיד הערימו קשיים.

ב-26 במרץ 1961 הגיע אבא לארץ. הייתי בן שלוש-ושבע, אבא היה בן שבעים-וחמש. לא רק אני ומשפחתי חיכינו בשדה התעופה, כמה מאות מיוצאי סין המתינו אתנו. רבים מחו דמעה והייתה התרגשות גדולה. חשבנו שייצא יהודי זקן, כפוף, אולי נתמך על מקל, אבל לשמחתנו הופיע אדם זקוף, גאה ורוצה להתחיל לעבוד למחרת כרופא. עד גיל שמונים וחמש, עבד אבא במשרה מלאה כרופא בקופת חולים כללית. ב-1967 כשפרצה מלחמת ששת הימים הוא רצה להתנדב לצבא, אך נדחה בשל גילו. אבא לא ויתר על ביקורי בית, לא התעצל לבקר חולים שגרו בקומה שנייה ושלישית, התנדב לעבוד גם בתורניות שבת והיה תמיד מוכן למלא את מקומו של רופא אחר. הוא קרא מדי יום עיתון 'דבר' ועיתונים ביידיש, לא היה מוכן לשמוע איזושהי טענה או טרענה על המדינה, עשה מנוי לפילהרמונית, נתן

סובייטית. אולם אבא טען שהוא לא אזרח סובייטי, שהוא עזב את רוסיה ב-1912, ב-1919 איבד את אזרחותו מפני שהיה בסין, והוא חסר נתינות ואינו רוצה לקבל נתינות סובייטית. בעקשנות ובהתמדה הוא סירב לקבל אזרחות. פנינו אל כל השגרירים שלנו במוסקבה: נמיר, אלישיב, אביר, ופרופ' הראל. הטענה שלנו הייתה שמאחר שהמשפחה שלו בארץ אנו מבקשים לתת לו אזרחות ישראלית ולהביאו ארצה. זה לקח שנים. משרד החוץ שלנו נתן הוראה לשגרירות מוסקבה להוציא לו דרכון ישראלי. גם לתת לו את הפספורט היה מבצע מסובך, הנסיעה ממוסקבה לקרנג'ה ארכה 4 ימים, לאנשי השגרירות אסור היה לנסוע לקרנג'ה שהיה נחשב אזור סגור, ולאבא אסור היה לנסוע למוסקבה. לבסוף כאשר קיבל את הפספורט הוא פנה ל'אוביר' OVIR, המחלקה לויזות ולרישום שבמשרד הפנים לבקש היתר יציאה. חמש-עשרה פעמים סירבו לו. בפעם השש-עשרה, בפורים 1961, אישרו לו השלטונות לעזוב

שמואל רוזנבלום יבלח"א, בנם של רחל ופייל ז"ל נולד בחרבין ב-1937. ב-1950 עלה עם משפחתו לישראל. התחנך בבית הספר החקלאי בן-שמן, שירת בנח"ל. אחרי שירותו הצבאי התגייס למשטרת ישראל ושירת 35 שנה במחלק חקירות ובילוש. כיום גימלאי.

התאלמן בגיל צעיר במשך שנים גידל בכוחות עצמו את שלושת בניו. בנו הבכור מתגורר היום עם משפחתו בשווייץ ושני בניו האחרים עם משפחותיהם בישראל.

שמואל סב ל-4 נכדים.

בהיותי מנוי על הבולטין ועם קבלתו אני פונה מיד לחלק העברי. ראשית כי זאת השפה המועדפת עבורי ושנית כי הרוסית שלי כבר לא מה שהיתה והאנגלית שלי אינה ברמה המאפשרת לי להתמודד עם החלק האנגלי.

בחלק העברי אני מחפש דבר ראשון, כתבות על עירי לשעבר חרבין שבה חייתי 13 שנים מאז הוולדי. אמנם ישנן הרבה כתבות אבל הדבר שאני מייד מתחיל לחפש הוא תמונות של פירות, רחובות, בתים ומוסדות שהכרתי מזווית ראייה של ילד בית ספר. לצערי חומר כזה לא נמצא בכמות ובמבחר מספיק כדי להזכיר לי היכן ביליתי, היכן הסתובבתי והיכן למדתי. אבל אף על פי כן נוצרת אצלי תחושה של קשר לפירות אלו בארץ הרחוקה ההיא ומפליא אותי היום כיצד עלה בגורלי להיוולד דווקא שם, בקצה העולם המופלא, הרי מרכז העולם הוא כאן בישראל, וכמובן טבעי שאמצא כאן, בביתי, במולדתי עם משפחתי. אבל המילה מולדת מסמלת במקרה זה מולדת של העם היהודי שזה כאן! המקורות שלי זה שם בעיר חרבין וזו עובדה קיימת.

כילד לא "דיברו אלי" שמות ראשי הקהילה בחרבין, אם כי שמעתי את הורי ודודי מזכירים לא פעם שם זה או אחר בקשר לפעילות הקהילה ולחיים מלאי התוכן שהיו להם כאנשים מבוגרים.

בנוסף רואה אני בדפי הבולטין את מודעות האבל ובהן אותם שמות שאז היו בשיא פעילותם. כיום אני מעשיר את ידיעותי על פועלם ומקשר את העבר להווה.

בהביטי אל העבר, אל שנות ילדותי בחרבין אני נזכר בחוויות רבות, אז לא קראתי להן

חוויות כי אלו היו דפוסי החיים מנקודת מבט של ילד. מאז שאני זוכר את עצמי חייתי בקרב ילדים סיניים וילדים רוסיים. למדתי בבית ספר "תלמוד תורה" ואחר כך בבית ספר רוסי-סובייטי ברחוב קזצ'ייה אשר לשם התקבלתי לאחר מבחנים. מדוע הועברתי לביה"ס הרוסי אינני זוכר, נדמה לי רק כי השכנים שכנעו את הוריי שהוא בית ספר טוב יותר.

כשהגעתי לביה"ס הרוסי נתקלתי במבטים של חברי לכיתה, כי שם משפחתי הסגיר את היותי יהודי ועקב כך הרגשתי צורך להשיג השגים מירביים בלימודים כי אחרת ילעגו לי.

זוכר אני שבגיל 10 הייתי טוב בספורט, ריצות כדורגל וכד' ובוזה השתוית למרבית חברי הרוסים ולעיתים הייתי עולה עליהם. וכך רכשתי לי חברים. עד היום זכורים לי שמות הידידים הקרובים אלי באותם ימים. למשל: יורי פרמינוב, ניקולאי בילונגוב, ניקולאי פרחימנקו, קונסטנטין רוסקוב ויורי גולסקי.

זכור לי כי הורי הכריחו אותי לשבת על שיעורי הבית כדי לא לספוג הערה מהמורה, והמבחנים עלו לי בלא מעט בריאות, כי פחדתי ממש לקבל ציון נכשל. מחוץ ללימודים התארגנו בבית הספר קבוצות לפי מעמדי הכוח וככל שעלינו כוחות כך יכולנו להתמודד עם הצעירים מאיתנו או עם השווים לנו בכיתה המקבילה. לא פעם היו סכסוכים עם ילדים סיניים בשכונה זו או אחרת ואז כל החבורה מהכיתה נרתמה לעזור לחבר הכיתה מאותה השכונה. בחבורה לא בחנו אותי כיהודי אלא כאחד מהם "במלחמה" נגד הילדים הסיניים.

בתום יום הלימודים חזרתי הביתה ולאחר הכנת שיעורי הבית הייתי רגיל לרדת לחצר הגדולה מאחורי ביתנו שם פגשתי את שכני הסיניים שמרביתם דיברו רוסית. היו ביניהם ילדים ממשפחות מעורבות של אם סינית ואב רוסי או אב סיני ואם רוסיה, גם אני דיברתי סינית ברמת שפת רחוב והוריי התפלאו על השפה שקלחה מפי ואיתנה הסתדרתי לא רע עם חבריי.

פעם אחת גם אני נזקקתי לחבורתי מהכיתה כדי שייסיעו לי ומעשה שהיה כך היה. בין חברי היה נער גדול ממני בשנה, סיני ששמו צ'אנג-פיי. הוא גר בשכנות לביתי ברחוב דיאגונליה 162. להוריו היה מחסן עצים. לציאנג פיי היה אח בגילי בשם לאנג-פיי. לא זכור לי

היום על מה הסתכסכנו אני ולאנג-פיי. תוך כדי ריב ננחתי באפו של לאנג-פיי ודם רב החל לרדת מאפו. להפתעתי, ברגע שחש שדם זב ממנו הוא רץ ונעלם מעבר לפינת הרחוב. לא היו למקרה עדים מלבד ילדה סינית קטנה שראתה ממרחק את הריב. והיות ולאנג ברח, הבנתי שהוא רץ לשטוף את פניו והפרשה תמה. אולם למחרת כל משפחתו של לאנג-פיי החלה לחפשו מכיוון שלא הגיע הביתה במשך כל הלילה. משפחתו עוד לא הגיעה אלי כי לא קשרו את ההיעדרות למקרה שהיה ביננו. אולם ביום השלישי בבוקר בשעה שהלכתי לבית הספר פגשתי נער סיני שהיה שכן של משפחת פיי, הוא פנה אלי ואמר "אתה אחראי לכך שלאנג-פיי איננו". דמי קפא בעורקי, מחשבות הכי רעות רצו במוחי, אולי ברח והתעלף באיזה מקום, אולי הוא שוכב במקום שומם? אולי קרה לו משהו רע ואם פנה אלי יתכן שהורי כבר "זכרו" לביקור של משפחת פיי?

ראשי עבד כקטר באותו יום. בקושי קלטתי דבר מה בבית הספר ורק בתום הלימודים כאשר חברי סובבו אותי בהרגישם שקרה משהו. סיפרתי להם וכמובן שכולם ועוד כמה נוספים התארגנו ללכת איתי לכיוון ביתי ולסייע לי בעת הצורך. (עללי לציין כי היינו בני 11-12) ואכן כאשר התקרבו לכיוון הבית לא הייתה כל המולה באזור והכל היה שקט. התקרבותי וראיתי את אחיו הגדול צ'אנג-פיי יושב ליד הבית ובראותו את כל חבורתנו יחד איתי, קם, התקרב לעברי ואמר "מה אתם עושים עניין גדול! אחי נפצע באף והתחבא מתחת לטטמי (מיטה משפחתית גדולה ברוחב כל החדר) כי הוא פחד מאבא שלו, מישוהו מהילדים אמר שאתה הרבצת לו אבל הוא טען שנפל ונפגע באף".

אנחת רווחה יצאה מפיו, הרבה אור השתחרר מראותינו והרבה מתח פג. כי מסכסוך כזה, אם היתה מוכחת מעורבותי בעניין, יתכן והיה צורך להזעיק משטרה כי החבורה שעמי נועדה להגן עלי מפני מספר עצום של סינים שהיו צצים מכל הרחובות הסמוכים ואז... מי יסורנו?

במקום פרחים לפסח!

תרומ לקרן
עזרה סוציאלית
של אגוד יוצאי סין

זכרונות ילד עולה מחרבין

המשך מאת משה ליכומנוב

(ראה התחלה בגיליון 375)

זהו!! אחרי טיסה מייגעת של 36 שעות נחתנו סוף סוף בבוקר ה-6 ביוני 1950 על אדמת ארץ ישראל בשדה התעופה בלוד. אולם נוסעים קטן, בשדה התעופה שנבנה ע"י האנגלים. מסתדרים בתור ליד האשנב של ביקורת הדרכונים. פקיד אחד של הסוכנות מטפל בעולים החדשים. בודק דרכונים, ויזות, מנפיק תעודות עולה, אין רעש, כולם עייפים אחרי טיסה ארוכה ולילה שבילו במטוס.

הבאנו עימנו כ-70 דולר אמריקאי - הסכום שיכולנו להשיג במטבע זר בחרבין לפני הנסיעה. אבי שמר את הכסף כל הדרך בתוך הנעל מחשש לגניבה או להלשנה. אסור היה להוציא כל מטבע זר מסין באותם הימים. בלוד אבי ביקש להחליף את הכסף לכסף ישראלי וקיבל בתמורה 23 לירות ארץ ישראליות. איזה מטבע קשה היה אז בארץ. הלירה היתה שווה 3 דולרים.

והנה אנחנו באוטובוס של אגד בצבע זית, נוסעים לכיוון חיפה. בדרך רואים פרדסים ועוד פרדסים. הכל ירוק מסביב. בוקר נפלא של התחלת החיים החדשים בארץ החדשה. באופק רואים כבר את הכרמל. אנו מתקרבים לחיפה. האוטובוס פונה ונעצר לפני "שער עליה" - מחנה צבאי בריטי המשמש לקליטת עולים בימים הראשונים לבואם ארצה. בפנים המחנה ביתנים ואוהלים. אנו מקבלים אוהל אחד ל-2 משפחות. אין לנו הרבה מטען, בקושי 2 מזוודות, כל הארגוזים שארזנו בחרבין יגיעו רק בעוד 6 חודשים דרך הים.

קיץ חם ולח על שפת הים. הרמקולים משמיעים כל הזמן הודעות והוראות, מזמינים את הקהל לבוא ולאכול ארוחת צהריים. אנו מעדיפים לקחת את האוכל (תפוחי אדמה ובשר מקופסאות) ולאכול באוהל שלנו מאשר להצטופף עם עוד מאות אנשים ליד שולחנות ארוכים ולא נקיים.

במשרד הסבירו לנו ש"שער עליה" הוא מחנה סגור בו נשהה 9 ימים ואחרי כן נעבור למחנה פתוח בעתלית שמשם יהיה אפשר לנסוע לבקר בכל מקום שנרצה.

הערב יורד, אין תאורה באוהלים, כולנו עייפים לאחר תלאות הדרך ו"חוויות" של הקליטה. הולכים לשון מוקדם. אבי פושט את המכנסיים הקצרים שעל גופו ותולה אותם על החבל שמתחנו באוהל. סוף סוף נהיה שקט. נרדמים על מיטות מברזל ומזרונים ממולאים עם קש. אנשים עוברים בין האוהלים ונתקלים בחבלים של האוהל. דיבורים באוהל השכן. תם יום הקליטה הראשון בארץ.

בוקר חדש של ה-7 ביוני. אבי קם ראשון ומחפש את המכנסיים שתלה אמש על החבל. המכנסיים אינם. הוא שואל את אימא אם היא ראתה את המכנסיים, לא היא לא ראתה, אף אחד לא ראה. מה עושים? איך יוצאים מהאוהל עם תחתונים? לא הבאנו הרבה בגדים במטוס. השכן לאוהל מוציא זוג מכנסיים מהמזוודה שלו ומוסר לאבא. כולם הולכים לאכול ארוחת בוקר.

בלגן בחדר האוכל. נותנים לחם, ריבה, גבינה לבנה ותה עם דבש חרובים. עומדים בתור לקבלת האוכל ופתאום אני רואה משהו לבוש במכנסיים של אבא עומד לפנינו בתור. אני רוצה לצעוק: גנב, גנב אך אבי משתיק אותי ואומר: לא חשוב, כנראה שגם לו גנבו את המכנסיים בלילה...

עוד יום עובר, הנה מגיע ה-8 ביוני. יום הולדתי. בחרבין היינו מתכוננים ליום זה כל המשפחה. אורחים, מתנות בישולים וכו'. חשבתי בליבי, איזו מתנה אקבל הפעם מההורים? אי אפשר לצאת מהמחנה. אין חנות מתנות, את הבעיה פתר מוכר הארטיקים שהגיע אל שער המחנה באופניים. אמי הושיטה לו 5 גרושים מעבר לגדר והוא מסר לה ארטיק שוקולד גדול - הנה לך בני, כל מה שאני יכולה לקנות לך עכשיו ליום הולדת אמרה אמי. ליקקתי את הארטיק בתיאבון ובהבנה מלאה.

9 ימים עברו מהר והנה אנו מועברים על מחנה העולים הפתוח בעתלית. שוב הרבה ביתנים של הצבא הבריטי שרק לפני זמן לא רב שימשו כמחנה מעצר מעפילים. הרבה אוהלים כפולים פזורים שורות שורות בין הביתנים. המקום שוקק אנשים מכל העדות, רומנים, הונגרים, פולנים, מרוקאים, עירקיים ו.. אנחנו קומץ משפחות של "רוסים" שהגיעו מסין. אף אחד לא תופס ולא מאמין כאשר אימי עונה לשאלה מאיפה הגענו. מה זה? יהודים מסין? חה, חה, חה.

אנו הילדים מתארגנים די מהר במקום. יש קבוצה של ילדים מרומניה ואנו קבוצה של ילדים מסין. נוצרים מתחים בין הקבוצות, לא מבינים האחד את השני אז מתחילים להתגרות ולפעמים מרביצים.

יש תחרות סמויה בין הקבוצות. מי ימצא יותר "פטישים" - כלומר רגלים של מיטות ברזל שדומים לפטיש שהיו פזורים בשטח. כל היום מתרוצצים ובשבת הולכים לחוף הים עם ההורים. יש אולפן לעברית למי שרוצה. בשעה 10:00 מגיע אוטו תנובה ומחלק שוקו לילדים. שוקו טעים טעים. הרמקולים רועשים ללא הרף. מזמינים באידיש אנשים לגשת למשרד לסידורים כלשהם. כל המקום

נראה לי כמו קייטנה גדולה. מה שאפיין את המקום זה שדרה של עצי דקל גבוהים וביניהם כביש אספלט שחיבר את המחנה עם כביש חיפה תל אביב הישן. בשבתות אנשים היו מטיילים בשדרה, קונים גלידה בקיוסק היחיד שהיה במקום (2.5 גרוש לגביע) או שותים כוס גוזז פטל ב-1.5 גרוש. לא היה כסף לאנשים אך כולם היו שקטים ושלווים יותר מהאנשים כיום.

שתי ברירות להתיישבות הוצעו אז לעולים החדשים "מושב" - כלומר, לקחת חלק בבניית ישוב חדש העוסק בחקלאות או "שיכון" - כלומר דירה קטנה בשיכון עירוני של אותם ימים.

הורי בחרו באפשרות של התיישבות במושב, מסיבות פשוטות, תמיד יהיה אוכל לילדים, חלב, ביצים, ירקות ופירות.

אבי ועוד כמה משפחות שבאו איתנו נסעו לראות כמה מקומות ביניהם "עמיקם" שרק עלה על הקרקע. הישוב "עמיקם" היה מרוחק מכל ישוב עירוני ללא דרך ראויה לשמה וגם מרוחק מהים וזה לא מצא חן בעינינו.

ההחלטה נפלה לאחר ביקור במושב צ.ה.ל. צפונית לנהריה שהגרעין שלו היה קיים במקום ומורכב מחיילים משוחררים מהצבא שהחליטו להקים ישוב חקלאי. המקום היה על שפת הים, בין ראש הנקרה ואכזיב, הכפר האקזוטי הנטוש כ-7 ק"מ צפונית לנהריה.

ראשי המשפחות נדרשו לעבוד שם בבניית בתים ובהכשרת הקרקע כל השבוע והיו מגיעים בסופי שבוע אלינו למחנה העולים בעתלית.

אבי, שמעולם לא עסק בעבודות בנייה או חקלאות וכן יתר 9 ראשי המשפחות שעבדו עימו במושב נרתמו למשימה בכל כוחם ועל אף התנאים הקשים יחסית תרמו ככל יכולתם לבניית הישוב הצעיר.

בתחילת חודש ספטמבר 1950 עלינו על משאית עם ארגז של קופסאות שימורים, מיטות, מזרנים ושמיות שנתנו לנו במחנה עתלית ושמונו פעמינו צפונה אל מקום המגורים שהכינו לנו אבותינו.

חלפנו על פני עכו, נהריה, הכפר הנטוש אכזיב והמשאית נעצרה על יד שורה של צריפי פח בתוך שדרה של איקליפטוסים ליד כביש נהריה ראש הנקרה.

10 צריפים שנראו כמו מחסנים 6x4 מטר עומדים על האדמה. ללא מים, ללא מנועול לדלת. בחצר עומד בגאון ברז מים אחד לשימוש כל הצריפים. ושירותים? חה חה חה, מה פתאום? הולכים הצידה, מאחורי העצים ומתייחדים עם הטבע.

ההמשך בגיליון הבא.

ב-22 לחודש קיריצינקו מתקשר ל"מודרן". באי כוחו של קספה, שהיו מוכנים לכך שקיריצינקו היה עתיד ליצור עמם קשר, ומודעים לאיום שריחף על חייו של קספה, הסכימו לתנאי החוטפים לגבי הסכום, אך סירבו חד משמעית לתת דבר עד לשחרורו בפועל של השבוי, ובכך הטילו על החוטפים את האחריות להגות תוכנית חלופית, שתהיה לשביעות רצון שני הצדדים. ב-24 לחודש, קיריצינקו נסע לציאו-לין, ירד מהרכבת לפני התחנה, הגיע למקום שבו של קספה בשעה שתיים, ואמר לו: "איתך העניינים מסובכים. עלית לנו המון כסף, כמעט שמונה מאות דולר". לזה ענה קספה: "זה לא אשמתי שחטפתם אותי, וכשאשחרר אשלם לכם מה שתוצו". קיריצינקו הוסיף: "טוב, נשחרר אותך בערב". לאחר מכן הוא קיים שיחה עם שני שותפיו, התיישב, שקע במחשבות במשך חצי שעה, ודיבר לעצמו בקול: "לשלוח אותו חזרה לחרבין, או לא?". לבסוף, לאחר היסוסים רבים, בזמן שכולם שתו בשלווה את התה שלהם, בלי להוציא הגה, שלף מכיסו את האקדח וירה בעורפו של קספה.

הכדור חצה את גרונו, והוא נשמט על הרצפה. ללא שהות הפשיטו אותו מבגדיו, אותם שרפו מיידית, יחד עם ניירות וסמרטוטים שנמצאו במחבוא. גופתו נעטפה ביד גס ששימש כג המחבוא שלהם, ונקברה באדמה בעומק חמישים סנטימטר. קיריצינקו אמר אז לשותפיו: "רציתי להרוג גם את כולכם, אבל הפעם אתם יכולים לברוח. רק החזירו לי את נשקכם".

הקונסוליה שלנו לא ידעה על טרגדיה זו, והמשיכה את חיפושיה במרץ. וכך ב-28 לחודש, עצרו חוקרינו את אחיו של קיריצינקו בביתו של קומיסארנקו; הוא בא למסור את מקום המפגש של ה-29 לנובמבר בחמש אחר הצהריים: על-יד תחנת רכבות המשא. מיד נהגתה תוכנית חדשה: היינו אמורים לחכות במקום המפגש בארבע מכוניות שאורותיה כבויים, ולירות על הפושעים. לאחר מכן היינו רודפים אחריהם באורות דלוקים כדי שלא יברחו מאתנו, והשוטרים היפנים או השוטרים הרוסים, שהצבנו בכל הרחובות באזור, היו אמורים לירות עליהם. לצערנו, מהבוקר ועד השעה חמש אחר הצהריים, התווכחה הקונסוליה שלנו עם באי-כוחו של ה"מודרן" על כסף. לאחר שהבטיחו פרס של חמישים אלף ין לכל מי שימצא את

קספה חי או מת, בשל חששם כי הוא כבר אינו חי, הם שינו את הצעתם, והבטיחו את הפרס רק במקרה שיובא חי. חוקרינו לא יכלו להבטיח זאת. הוויכוח חדל רק בשעה חמש, כשהקונסוליה שלנו הבטיחה בעצמה לחוקריה את הסכום הזה בכל מקרה. רק אז הסכימו החוקרים להמשיך בעבודתם, אך לצערנו כבר היה זה מאוחר מדי, לא נציג הקונסוליה שלנו ולא מפקד חוקרינו, יכלו להגיע למקום, ולהוציא את התוכנית לפועל. כוחות המשטרה שביקשנו לצורך המשימה התלוו לשניים מחוקרינו. כאשר שאלו את נאקאמורה לתוכניתו, ענה: "יורחי אין לנו תוכנית. הולכים ישר אליהם, ועוצרים אותם". וכך שיעה עשר שוטרים רוסים ויפנים הלכו ישירות אל שני האנשים, שזוהו על-ידי חוקרינו כקיריצינקו המסוכן וגלושקו, וכשאלה קלטו את המתרחש, הם שלפו את המאוזרים ופתחו ראשונים בירי. מתחת לפנס רחוב חזק, השתטחו כל השוטרים בבת אחת על הרצפה ובהוראתו של נאקאמורה לא השיבו אש. רק שני החוקרים שלנו וקומיסארנקו נותרו עומדים: פיטרס ואנדרביץ', שימים אחדים לפני כן קיבלו מהמשטרה אקדחים, ניסו להשתמש בנשקם. האקדח הראשון נתקע, והכדורים של האקדח שני היו כה ישנים, עד כי הקליעים לא נורו ממנו. כאשר קומיסארנקו קלט את סכנת המוות בה היה נתון, חטף מידי נאקאמורה, שהיה עדיין שכוב על הארץ, את הבראונינג שלו, ירה כדור אחד בלבו של גלושקו, והרגו. כאשר ראה זאת קיריצינקו הוא ברח ונעלם אל תוך הלילה.

ב-30 לחודש, למחרת בבוקר, עצרו חוקרינו את סולובייב במסעדה בחרבין, ובאותו הערב, תפסו גם את אחיו של שאנדר. באותו בוקר, וגם למחרת, ה-1 בדצמבר, אמור היה המבצע להמשיך, אך נאקאמורה לא היה מוכן ליציאה, והמבצע עוכב שוב ושוב. לבסוף, בשבת, ה-2 בחודש, ללא סיוע רשמי, נסע נציג הקונסוליה שלנו לציאו-לין, מלווה בשלושה מחוקרינו, כאשר חייו של קספה נראו בסכנה חמורה - זאת בשל המכתבים האחרונים ששלח למשפחתו וחבריו בסביבות ה-18 בנובמבר, בהם ביטא את חרדתו להיהרג בשלושת הימים הבאים אם הכסף לא יושלם; בשל האיומים של קיריצינקו ששמעו החוקרים בביתו של קומיסארנקו; בשל העובדה ששום קשר חדש לא נוצר על-ידי החוטפים עם המשפחה מאז ה-22 בחודש; וכן בשל

העובדה שרוב אנשי הכנופיה נמצאו בעיר. בשבת, ה-22 דצמבר, מהשעה תשע בבוקר עד חמש אחר הצהריים, חקרו את בני המקום. עקבנו אחר הסימנים בשלג, שהובילו אותנו לפסגת ההר, ממנה יכולנו לראות את התחנה של ציאו-לין, את פסי הרכבת, ואת כל הסביבה. ראינו כי העקבות הובילו חזרה לכיוון ממנו באנו. באותה נקודה מצאנו סלע עליו היו סימני מדורה, ועל ידו פיסת "ציובה" - מעיל פרווה רוסי - שנתפסה בקוץ. הממצאים הספיקו כדי לשכנענו כי אכן היינו במקום בו היה קספה שבו, אך מכיוון שעוד לא ידענו על מותו, הגענו למסקנה כי הובל הרחק משם פעם נוספת. בבוקר יום א', ה-3 לחודש, נמשכו חיפושינו, והובילו אותנו ליערות בין ארטיינציאנצה וציאו-לין, בהם מצאנו מחסים ארעיים ששמשו לחוטפים ללינת לילה או שניים, בזמן שנעו בין שני היעדים.

בגלל שידענו שבים שבת, בחמש, בזרועיקו היה צריך להגיע אל גיסו קומיסארנקו, ושם להיעצר על ידו, הגענו ביום א' בשעה שתיים לתחנת הרכבת כדי לחכות להם. רק אז נודע לנו על מותו של קספה, הקבור חמישים סנטימטר מתחת לאדמה, במקום בו נעצרנו אז. הוא נחפר מהאדמה בלילה, וגופתו הוחזרה לחרבין ביום ב', ה-4 בדצמבר.

למרות שחוקרינו היו הראשונים והיחידים לגלות שחוטפיו של קספה לא היו הונגהוצים סינים אלא רוסים, שהיו אלה פושעים פשוטים, ושלפשעם לא היה שום אופי פוליטי; למרות שהיו הראשונים ליצור רשימה של הפושעים שהשתתפו בחטיפה הזאת, לעקוב אחריהם, ולגלות בכך את שלושת המקומות העוקבים בהם הם שמרו על קורבנם; למרות שהיו הראשונים לעצור את כל חברי הכנופיה ששם הוזכר לעיל, ולמרות שהמשטרה, לאחר שלושה חודשי חיפושים, לא מצאה דבר, ושרק חוקרינו הצליחו לשפוך אור על פרשה זו - רשמה העיתונות המקומית את מעצרה של הכנופיה, שהשליטה מזה שנתיים טרור בחרבין, לזכותה של משטרת חרבין.

לא רק שה"עזרה" כביכול של נאקאמורה ניתנה כנגד הבטחה לפרס של 10,000 יין, היא גם התבררה כמזיקה, בייחוד ב-21 בנובמבר, שכן אם באותו היום היה קיריצינקו נהרג, קספה עוד היה חי. המערכה שהתנהלה בעיתונות המקומית נגד הקונסוליה שלנו ואנשיה, נבעה מכעס

הרשויות שלא רצו להיתפס בקלקלתם, ושניכסו לעצמן את הישגי החוקרים שלנו. פרשת קספה הבליטה לצערנו את העובדה כי מאז כינון המנציקו, לא חל כל שיפור בפעולות המשטרה; הפרשה חשפה את התחרות שקיימת בין המשטרה היפנית והרוסית; את תאוות הבצע שסוכניה נגועים בה; את חוסר היעילות ומקצועיותם הלוקיה של מנהיגיה וחוקריה הפרטיים, כשאחדים מהם אף ניהלו יחסים עם פושעים בעיר.

מכיוון שאין ברשות הקונסוליה שלנו האמצעים החומריים לפעול נגד כנופיות כה מאורגנות, כמו זו שחטפה את קספה, היא לא העלתה בדעתה להוציא לפועל את המבצעים הצבאיים הדרושים בעזרתם של סוכנינו בלבד. זאת הסיבה שביקשה את עזרתה של המשטרה הצבאית היפנית, בלי לדמיין כלל כי לא רק שעזרה זו תהיה מפוקפקת ושיהיה צורך לשלם בעבורה, אלא גם שתוביל לכך שמפקד המשטרה הפלילית של חרבין, מר אגושי, יצהיר כי זוהי עבודתה הבלעדית של המשטרה; באמצעות תמרונים מיומנים אך לא הגונים, מנסה המשטרה לרשום לזכותה את הטיפול בפרשה ולהצדיק בכך את קיומה בעיני דעת הקהל. עם זאת היא נמצאה אשמה, ובחוגים הרשמיים הזרים, כמו בחוגים הפרטיים הרוסים, היה ידוע לכל כי משטרת חרבין, מאז כינון מנטשוקווא, היא אחת מהסכנות הנוראות ביותר לשלוותם של האנשים ההגונים.

בעת זו, קיריצינקו ושני פושעים נוספים עדיין מסתובבים חופשיים, אבל בשל פעילות סוכנינו, הם עתידים לשלם בחייהם עבור מעורבותם בחטיפתו של סימון קספה.

מסקנותיו של מר אוזמה אגושי, ראש המחלקה הפלילית של משטרת חרבין (12). לאחר שעיינתי בעצמי בכל הפרטים הנוגעים לפרשת חטיפתו של סימון קספה, הגעתי למסקנה כי כל הנאשמים - מרטינוב, שאנדר, קיריצינקו והאחרים - התנהגו כפטריוטים נלהבים.

לפשע שביצעו היה אופי פלילי במהותו, אך המניעים שפעלו בהשראתם אינם רגילים. הם בעלי צביון פוליטי, ונבעו משאיפה לאומית ללוחמה למען ארצם.

הנאשמים משוכנעים שהקומוניסטים ומנהיגי התנועה הקומוניסטית, כלומר היהודים, הם האחראים לשקיעתה של רוסיה הקיסרית, ושל הקיסר ובני משפחתו. זאת הסיבה שהונעו, חדורי נקמה עבור ארצם, על-ידי רוח אנטי סובייטית ואנטישמית חזקה.

בשנה שעברה, תכננו הנאשמים מרד אנטי סובייטי על אדמת ברית המועצות, ואפילו שלא ידעו כי המרידות הקודמות נכשלו בשל חוסר במשאבים, החליטו לגייס את

המשאבים הדרושים למרד שכזה. אולם עד מהרה הבינו כי לא יוכלו להשיג את סכום הכסף הנדרש באמצעים המקובלים, וזאת הסיבה שפנו להשתמש באמצעים בלתי רגילים, כגון חטיפה של אדם, בכדי להשיג כופר גדול. לאחר שהפכו בדבר, בחרו כקורבן את בנו של גיוזף קספה, סימון קספה.

על-פי דבריהם, בזמן המהפכה מכרו הבולשביקים את אוצרות המדינה הרוסית באמצעות גיוזף קספה, שצבר כך לעצמו הון רב. קספה, שעבד עם ה-GPO, מכר לחו"ל את אוצרות הכתר הרוסי, אגרטלים של הכנסיות, שכיות החמדה של המוזיאונים, ותכשיטים שנלקחו מאנשים פרטיים.

הנאשמים העריכו שגיוזף קספה צבר את הונו בצורה פלילית, והחליטו לקחת אותו ממנו בחזרה, ולהשתמש בו לצורך מלחמה נגד הבולשביקים.

הם סמכו על כך שהתוכנית הזו תאפשר להם לא רק להתחיל להילחם נגד הבולשביקים, אלא גם לנקום ביהודים, שהרעו לרוסיה כל-כך. לדעתם, במעשיהם היו מגשימים את שתי המטרות גם יחד. כך החליטו וכך עשו.

אם נשים לרגע בצד את התלוונות נגד הנאשמים, ומבלי לשפוט כרגע אם פעלו לטוב או לרע, ניווכח לדעת כי הציגו את עצמם כמגינים נלהבים של ארצם, וכי כל האמצעים היו כשרים כדי להשיג את מטרותם.

אנו מכירים בהיסטוריה מקרים רבים כאלה.

אנשים שאבדה להם מולדתם אך לא נמחנה מליבם, הפרו את החוק כדי להילחם בשמה.

אפשר להתייחס באהדה לתשוקה של אותם אנשים לארצם, אך הם ביצעו פשע בחרבין. הם הפרו את הסדר בעיר, הפרו את חוק המנציקו, שנוצר כדי להגן על הסדר והשלווה. וכך אני קובע, כי לא חשוב מהם המניעים לפשע, הפרת החוק אינה יכולה להיוותר ללא עונש.

הבה ונבחן אילו עונשים מטיל החוק על הנאשמים:

1. במבט ראשון, נראה כי הנאשם מרטינוב השתתף רק בתכנון המוקדם של הפשע ובסיוע לשותפיו, אך במציאות הוא הנאשם העיקרי, וזה שעמד מאחורי הפרשה כולה.

כפעיל בשירות הממשלה, מילא מרטינוב תפקיד של קצין במשטרה. משום כך, היה עליו לכבד את החוק והסדר, ולכן אחריותו בפרשה גדולה במיוחד.

אחרי שנעצר, הבין מרטינוב את משקל אחריותו בפרשה בכך שנשחף בצורה עיוורת עם הלוחמה הפוליטית, ולא בחל בשום אמצעי לשם כך, ובכך הפר את החוק.

הוא היסס זמן רב בין חובתו כקצין

משטרה, לבין חובתו של לוחם פוליטי. אך לבסוף התוודע בפניו, וסיפר לי הכל בלב פתוח.

אם לא היה מתוודה בפניו, יכול להיות שהפרשה לא היתה מובנת לגמרי עד עצם היום הזה.

כעת מחכה מרטינוב לגור דינו ולעונשו. אני חושב שעל התנהגותו להוות נסיבה מקילה.

2. הנאשם שאנדר הצהיר כי אינו אשם, ולא מסר שום פרטים על הפשע שביצע.

כאשר לאחר סיום החקירות של קומיסארנקו, קיריצינקו ומרטינוב חקרתי את שאנדר, הוא ביקש ממני פעמים אחדות לתת לו זמן לחשוב, וכפי שעשה מרטינוב, גם הוא היסס זמן רב. אך לבסוף החליט שלא לומר דבר, ולהכחיש את כל ההאשמות.

ניתן לחשוב כי שאנדר היה במצב אחר ממרטינוב, וחשש שבמקרה של הודאה באשמה, יבוצעו מעצרים וחקירות נוספים. לכן החליט לשמור על שתיקתו.

אך לאחר ההצהרות של הנאשמים האחרים, לפי התנהגותו של שאנדר בזמן חקירתו, ולאחר בקשותיו החוזרות ונשנות לתת לו זמן לחשוב, אני משוכנע כי היה לו חלק בפרשה.

שאנדר היה אכן המארגן של חטיפת סימון קספה, המוציא לפועל הפעיל ביותר, מההתחלה ועד הסוף, ואני מחשיב אותו כנאשם העיקרי, אך בשל מניעי הפשע - הייתי ממליץ על הקלה מסוימת בעונשו.

3. הנאשם קיריצינקו הוא מטיב אדם טוב וכנה.

ביחד עם שאנדר והאחרים נטל חלק בפשע והיה שותף לחטיפה בליל ה-25 לאוגוסט, אבל בשל אופיו, לא יכול היה להיות המארגן של חטיפה זו, ושיחק בה תפקיד משני בלבד.

בהחלט מגיע לו עונש, אך אני מציע כי זה יינתן בסלחנות.

4. הנאשם זייצף הוא מטיב אדם אפל, לא חברותי ועקשן. אף על פי ששיחק תפקיד חשוב בחטיפה, אין להחשיבו כנאשם ראשי וכמארגן החטיפה.

צעיר מאד בזמן המהפכה ברוסיה, זייצף איבד את הוריו, ומילדותו התנדב לפלוגה אנטי סובייטית ונלחם נגד ה"אדומים" על גדות הים השחור, ברוסיה המרכזית, וב"פרה-אמור".

הוא שוטט זמן רב ברחבי רוסיה, ללא מקום משלו, וניהל חיים עלובים.

אני מציע שיקבל עונש כחוק עבור תפקידו בחטיפה.

5. גם הנאשם קומיסארנקו בא ממשפחה של איכרים פשוטים ביותר, היכולות שלו צנועות, ודעותיו הפוליטיות יציבות הרבה פחות מאלו של ארבעת האחרים: לכן תפקידו בחטיפה משמעותי פחות.

מנקודת מבטו של החוק, קומיסארנקו אשם גם הוא בחטיפה, אך בפועל תפקידו היה זה של מוציא לפועל מדרגה שנייה. ולכן אני ממליץ לפעול כלפיו בסלחנות. 6. הנאשם בזרצ'קו הינו גם הוא מוזיק פשוט. הוא נקלע לפשע הזה דרך זיץ, כשסימון קספה כבר היה שבו, והוא נאלץ לשמור עליו. הוא קיווה לקבל חלק מסכום הכופר.

אני בספק אם השתתף מרצונו בפרשה, וניתן לומר כי פעל תחת איומים.

בזרצ'קו נבחר לשמור על קספה במקום אדם אחר שפרש.

אי לכך יש לו תפקיד פעוט ביותר בפרשה, ואני ממליץ כי כלפי בזרצ'קו תינקט סלחנות גדולה יותר מהאחרים. העם מחכה לצדק!

השאלה החשובה והאקטואלית ביותר ברגע זה בחרבין היא זו הנוגעת להרשעתם של רוצחי סימון קספה.

הוצאת פסקי הדין - ארבעה למוות ושניים לעבודת פרך לצמיתות - הייתה בלתי צפויה לחלוטין, ובלתי מובנת לגמרי לאוכלוסיית חרבין.

המשפט השערורייתי וחסר התקדים בהסטוריית של חרבין של חוטפיו ורוצחיו של קספה, משך מסיבות רבות את עניינה של כל האוכלוסייה היפנית, המנצ'ורית, הרוסית והזרה של חרבין.

קודם כל, הפרשה עצמה הייתה יוצאת דופן. הקורבן היה בנו של סוחר מפורסם. השחקנים היו אנשים מוכרים מאד בחוגי המהגרים, בעלי מוניטין מכובד, שלא יכלו ולא יכולים היו להיות פושעים.

כבר מתחילתה עוררה הפרשה עניין רב. החיפושים שערך המומחה היפני הידוע אגושי משכו את תשומת הלב. המסקנות של אגושי בסוף החקירה הותירו רושם רב. הוא הכריז כי החוטפים היו פטריוטים רוסים, וכי לפרשה היה אופי פוליטי.

הנאומים של הסניגורים, עדויות הנאשמים, ולבסוף נאומו של הקטיגור משכו את תשומת הלב.

כולם הציגו בפני העם את הפרשה כעניין פוליטי, ללא כל צביון פלילי, וכי לא נגעה כלל בכנופיות.

וכך מההתחלה הדעה הפוליטית הוטתה על-ידי טיעונים רבים, כי כנופיות לא נגעו לדבר, וכתוצאה מכך שאלת תקפות ה"חוק נגד הכנופיות" לעניין זה, לא הועלתה.

בנוסף לכך, הדעה הציבורית הבינה היטב כי לפרשה היה אופי רציני ביותר, ומסובך מבחינה פסיכולוגית, וכתוצאה מכך גלגלי הצדק דרשו שהפרשה תיבדק לא דרך אספקלריית החוק, אלא דרך נקודת מבט הומניסטית.

כל האוכלוסייה יודעת כי ממשלת מנטשוקואו החדשה שואפת בהחלטותיה לפעול בהשראת העקרונות העליונים של

ה"וואנג-טאו" - המסתכמים בכך שכל השאלות הממשלתיות מוכרעות מנקודת המבט של הצדק העליון ושל השוויון, וכי החלטות אלה נעשות למטרה אחת בלבד: לטובת האוכלוסייה וההומניזם. זאת הסיבה שהאוכלוסייה הייתה משוכנעת שחבר השופטים הממונה לעניין זה, יבין כי פרשה זו התרחשה במצוות הפטריוטיזם הנלהב של קבוצת רוסים, שפעלו רק למטרות טובות.

הנאשמים הם האויבים המוחלטים של הקומוניזם, אותו קומוניזם שהוא הרוע הגדול ביותר של ההומניזם העכשווי ושל הציוויליזציה המודרנית, שסוכניה הם המזיקים ביותר לעולם והם פושעים נוראיים, ושלחלק הבריא של ההומניזם בעולמנו יש משימה להכחידם.

כל זה היה ברור מאד לכולם. זאת הסיבה שהאוכלוסייה המתונה בסבלנות לגור דינו של בית המשפט, משוכנעת לגמרי כי הפרשה תתברר, ושהצדק ינצח.

פרשת קספה מזכירה שלא במתכוון את הרצח של פטלורה והמשפט השערורייתי של שוורצבורט בפאריס.

כפי שידוע, שוורצבורט, רוצחו של פטלורה, הודיע לבית המשפט כי "הגשים מטרות אידיאליסטיות גרידא, וכי התנקם בפטלורה בגין הפרעות באוקראינה ורצח יהודים!".

חבר השופטים זיכה את שוורצבורט.

בפרשת קספה, הקהילה היהודית ידעה היטב כי הנאשמים פעלו ממניעים פוליטיים. היא ציפתה כי המשפט יהיה פוליטי, כמו בפרשת שוורצבורט. אולם החלטת בית המשפט לא עמדה בציפיותיהם.

איש בחרבין לא ציפה שגור דין מוות ייגזר על הנאשמים. יתר על כן, כשפורסם גזר הדין, כל האוכלוסייה חשבה אחד כי נעשתה טעות, וכי יש לבחון מחדש את גזר הדין, שכן הוא לא צודק ושקרי. זאת הסיבה שכל האוכלוסייה מקווה שיפתחו שנית את הפרשה, ושהצדק ינצח. הפושעים האמיתיים הם אלה שדחפו את הנאשמים; הפושעים האמיתיים הם הקומוניסטים וסוכניהם.

זה שלוחם נגד הקומוניזם אינו פושע אלא גיבור. עליו לקבל פרס ולא עונש.

("חרבין ורמיה", 15 ליוני 1936)

רנו, הקונסול הצרפתי בחרבין, שולח את תרגום מאמר הזה למר ה. הופנ, בא כוחה של הרפובליקה הצרפתית בפקין, בצירוף מכתב בו הוא מסביר שבניגוד לכתוב במאמר: "הרוב הגדול של הציבור תומך בגזר הדין שהוצא" על ידי בית המשפט המיוחד של חרבין. אכן לא שיטו באוכלוסיית חרבין. היא אכן ידעה כמה פאסיביות היו הרשויות האחראיות על

פרשה הזו, וכיצד נתגלו בחדלון.

עיון חוזר במשפטם של רוצחי סימון קספה

בתחילת יולי 1936, "תחת הלחץ של כמה אושיות יפניות בשירות הממשל המצ'ואי, פסק דינו של בית המשפט המיוחד של חרבין" לא הוכר על-ידי בית המשפט העליון של סינקינג, שדרש בדיקה מחודשת של המשפט.

ב-29 בינואר 1937, בית המשפט שטיפל בבדיקה החוזרת של המשפט, הניח בצד את חוק הכנופיות, חנן את כל הנאשמים, ושיחרר אותם על פי חוק חנינה מיוחד, שנבע מתקנה קיסרית שנחקקה בשנה הראשונה של ה"קאנגטה" - כלומר בשנה הראשונה לשלטונו של הקיסר פו-יי של מנצ'וקו.

ראש חבר השופטים מסר לעיתונות את ההצהרה הבאה:

"למעשה ניתן לסכם את הפרשה כך: מהגרים רוסים, אנטי מהפכניים, בכוונתם להשיג משאבים לתנועה האנטי-מהפכנית, חטפו את סימון קספה, בנו של ג'וזף קספה, אחד מעשירי חרבין, ודרשו ממנו כופר גדול.

נטען כי הפרשה הזו יצרה סנסציה מסוימת, אפילו באירופה. לכן אפשרי הדבר כי לפסק הדין יש חשיבות מסוימת מכמה היבטים, אפילו בהיבט הבינלאומי. זאת הסיבה שבית המשפט מוצא לנכון שהאוכלוסייה תבין את המשמעות המדויקת של פסק הדין העכשווי, ואת משימתם של השופטים.

פרשה זו טופלה על-ידי בית המשפט המיוחד האזורי כהפרה של חוק הכנופיות, וכך ארבע מהנאשמים נידונו למוות, ושניים מהם נידונו לעבודת פרך לצמיתות. למרות זאת נשיא חבר השופטים, שחשב שספקות עלולות להתעורר לגבי אכיפת החוק, ושהבין את הצורך לבדוק מחדש את הפרשה על סמך סעיף 2 לחוק הכנופיות, הורה להעביר את הפרשה לטיפולו של בית המשפט העליון על מנת לבדקה מחדש.

בית המשפט הראשון כינה את הפרשה כאקט של פושעים; פסק הדין השני, כפי שנפסק היום, תיאר אותה כחטיפה עם דרישת כופר.

פשעים אלה נכללו בסעיף 371 של הקוד הפלילי, ועונשם יכול להסתכם בעבודת פרך לצמיתות או שבע שנות מעצר.

אין ספק שהפעולות הפליליות הללו, אפילו אם נבעו מרגש עמוק של פטריוטיזם כלפי רוסיה הקיסרית העתיקה, כפי שהסבירו הנאשמים, הן בניגוד למדיניות הבסיסית של מנטשוקואו, הפועלת לשימור עקרונות ה"וואנג-טאו", לטובת העם, ולשיתוף הפעולה בין חמשת הגזעים, ולא נוכל למחול עליהן, לא בשם חוקים נשגבים, ולא בשם חוקים אנושיים.

המניעים והמטרות שהובילו את הפושעים,

מתרבים המוזיאונים הפרטיים בפקין

קצות המדינה ואף מחוץ לארץ כדי ללמוד איך לפתוח ולנהל מוזיאון פרטי.

שאלה: "מהם הבעיות והקשיים אתם מתמודד ענף צעיר זה?"

מר גאו: "ראשית, מנהלי המוזיאונים הפרטיים הם אספנים ויזמים חובבים ללא הכשרה מקצועית וניסיון בניהול מוזיאונים.

"שנית, יש לשפר טיב המוצגים ולהגדיל את מספרם.

"שלישית, אין להם תמיכה כספית מספקת, ואחרון-אחרון חביב: אנשים מן השורה אינם רגילים לבקר במוזיאונים פרטיים, ויעבור עוד זמן רב עד שהם יאמצו הרגל זה."

שאלה: "מהם יחסי הגומלין בין המוזיאונים השייכים למדינה לבין המוזיאונים פרטיים?"

מר גאו: "אין בין השניים כל יריבות. נהפוך הוא: כאן יכולה להיוצר עזרה הדדית. כמובן שלמוזיאונים השייכים למדינה יש מוצגים רבים יותר בעלי ערך אמנותי והיסטורי רב לאין שיעור, אך מאידך גיסא, במונחים של הערכת הקהל הרחב יש למוזיאונים פרטיים, וביחוד אלה העוסקים בפולקלור, יתרון מסוים: הם מהווים אלטרנטיבה קלה יותר למוזיאונים הגדולים וה"כבדים" יותר. למשל, פיסול מלבנים אשר את מוצגיו לא תמצא במוזיאונים הגדולים. בקיצור, תופעת המוזיאונים הפרטיים המריצה את תעשיית המוזיאונים."

שאלה: "מה נדרש מאדם הרוצה לפתוח מוזיאון פרטי?"

מר גאו: "המוזיאון חייב שיהיה לו מספר מסוים של אוספים ברמה מתקבלת על הדעת, אולם פתוח לקהל בכל ימי השנה, צוות עובדים מקצועיים, וקרנות כספיים פעילים המאפשרים פעולה תקינה ורצופה, ומנהל המוזיאון צריך שיהיה לו ידע כלשהו בניהול מוזיאונים ויכולת לבצע תחקירים. לבסוף יורשה לי לומר שאנחנו מעוניינים בהרחבת ענף המוזיאונים הפרטיים בפקין, ופונים ליזמים במחוזות מרוחקים ואף לאלה בחוץ לארץ לבוא לפקין שם הם ימצאו אפשרויות ועידוד שווה בשווה עם תושבי המקום.

בכל זאת יש חדש תחת שמי פקין: בזמן האחרון הופיעה בבירת סין תופעה אשר עד עתה כמעט ולא הורגשה כלל - הקמת מוזיאונים פרטיים אשר כל אחד מהם מוקדש לנושא ספציפי משלו - ציור, קליגרפיה, פיסול בתקופת זמן מסוימת. התופעה הולכת ומתרחבת. בעיר עתיקת היום, פינגיאו, קמו לא פחות מ-20 מוזיאונים פרטיים. העתון CULTURAL EXCHANGE היוצא לאור בפקין מקדיש לתופעה זו כתבה נרחבת ומפרסם ראיון עם גאו סיא-לונג, סגן מנהל מחלקת עתיקות ומוזיאונים של עיריית פקין הקובע כי למעלה מ-100 מוזיאונים פרטיים הוקמו ברחבי סין במשך העשור האחרון וכי פקין היא העיר בה נמצא מספרם הגדול ביותר.

המיוחד שבמוזיאונים הפרטיים הוא בכך שכל אחד מהם מתייחס לנושא ספציפי אחד. כך, למשל, מוזיאון ג'ין טאי מציג ציור וקליגרפיה, בעוד שמוזיאון סונג טאנג ז'אי מוקדש לפיסול עממי. אחדים מן המוזיאונים הפרטיים מתעניינים בנושאים חריגים למדינה: כך בעיר דליאן (לשעבר דירן) הוקם מוזיאון קונכיות ומאובנים תהליך ההתפתחות של המוזיאונים הפרטיים בסין אינו שונה מזו של ארצות המערב. "קרוב ל-90% של המוזיאונים הפרטיים בארה"ב הינם בבעלות פרטית, וככל שכלכלת סין תגדל ותתחזק, כן יירבו אספנים ובעלי עסקים פרטיים אשר יפנו לפיתוח מוזיאונים פרטיים," אומר מר גאו.

את העובדה שמספרם הגדול ביותר של המוזיאונים הפרטיים נמצא בפקין מסביר מר גאו בשפע של אספני דברי אמנות בעיר. "כאן נמצאת אגודת האספנים ואגודת חובבי אמנות מזרחית," ממשיך מר גאו, "העיר מתגאה ברבבות של אנשי תרבות המתמצאים באמנות עתיקה ומודרנית. בנוסף לכך, למרות שבזמן האחרון הפכה פקין למטרופולין מודרני, יש לה היסטוריה ומסורת תרבותית ארוכות יומין העוזרות לה לפתח ענף מוזיאונים רחב ממדים. כן עשתה לשכת העתיקות העירונית בפקין הרבה יותר מכל מוסד בכל עיר או מחוז סיני אחר כדי לקדם את המוזיאונים הפרטיים. כתוצאה מכך באים לפקין מכל

יכולים להיבדק רק דרך האמצעים שאפשרו את מימושם; במילים אחרות - הם לא יכולים להצדיק לגמרי את האמצעים בהם השתמשו.

אם האמצעים הם בניגוד לחוק הארץ, הם אינם יכולים להיות מוצדקים או נסלחים, אפילו אם מטרתיהם ונסיבותיהם השפיעו על גור הדין.

אין לנושא הלאומיות השפעה על קביעת קיומו של פשע. לכן על הנאשמים להיענש בחומרה לפי סעיף 371 של הקוד הפלילי. אולם הוד מעלתו הקיסר של מנטשוקואו, במחשבה לרומם את רוחו של העם, הסכים בשנה הראשונה של שלטונו לפרסם צו חנינה, ולמחול על הפשעים שבוצעו קודם לכן, מלבד אלה השייכים לסעיף 1.

לנאשמים היה מזל שהפשעים שלהם נכללו תחת סעיף 371 של הקוד הפלילי, וכך נכנסו לקטגוריה של הפשעים שבוצעו לפני הראשון למרץ 1934, וכך נהנו מהחנינה שהעניק הקיסר. וזאת הסיבה שבת המשפט היום, בהסתמכו על סעיף 371 וסעיף 243 לקוד הפלילי, פסק את פסק דינו לטובת הנאשמים.

יש לחזור ולהדגיש כי בית המשפט לא רואה את מעשי הנאשמים כמעשים חוקיים, שכן הפרו את חוקי הארץ, ומגיע להם להיענש על כך בחומרה. אולם לפי צו החנינה של הוד מעלתו, הם זכאים לחנינה, ולכן החלטנו לתת להם ליהנות מכך.

אנו מנצלים את האירוע כדי להודיע לציבור כי בית המשפט מצהיר שהשופטים הם משרתיו הנאמנים של החוק, ומוטלת עליהם החובה לקיימו במצפון שקט.

בית המשפט מקווה שהנאשמים יבינו אחת ולתמיד כי פשעיהם היו חמורים, וכי הפרו את סדרו ושלוותו של המנציקו שלנו, ועליהם להיות אסירי תודה לטוב הלב הנצחי והאינסופי של הקיסר, וכי בעתיד עליהם להתנהג למופת ולא לבצע פעולות מסוג זה בעתיד.

הערות

1. עיר הבירה של מנציקו, מקום מגוריו של הקיסר פו-יי. היום נקראת צ'אנגצ'ין.
2. ב-18 לספטמבר 1932: התקרית של העיר מוקדן הייתה העילה לכיבוש מנציקוריה על-ידי הצבא היפני. ב-9 למרץ 1932, יפן מקימה את "מדינת מנציקור".
3. הרשויות היפניות מהגעתן לחרבין, הוציאו אל מחוץ לחוק מספר גדול של עיתונים.
4. רופא השיניים קופמן.
5. בשנות העשרים, היו במנציקוריה כ-13,000 יהודים, רובם בחרבין.
6. ב-1934 שר החוץ היפני מודיע על תוכניתו ליישב כ-50,000 יהודים גרמניים במנציקור.
7. הפרת הברית האנגלו-יפנית ב-1922.

11. שלושה קונגרסים של קהילות יהודיות במזרח הרחוק, ב-1937, ב-1938, וב-1939, היו אמורות לדון בנושא.
12. פורסם ב"חרבין ורמיה" ב-28 לנובמבר 1934, שנה לאחר רצח סימון קספה.

8. חנינה של פו-יי.
9. סכום הכופר הנדרש בעבור קופמן היה 18,000 יין.
10. קופמן הסכים רק ברגע האחרון שאשתו תשלם את הכופר, אך למרות זאת הוא לא ניצל.

שמי בלה וקס, ואני סטודנטית שנה ראשונה בטכניון במסלול להנדסת מערכות מידע.

ברצוני להודות לכם על המלגה אותה הענקתם לי.

אני וכל משפחתי, צאצאי משפחת אפשטיין מחרבין, נכחנו בטקס הדלקת נרות החנוכה וחלוקת המלגות לסטודנטים, התרגשנו מאוד, והרגשנו גאווה רבה להשתייך ל"ארגון יוצאי סין".

אני מודה לכם מאוד על כל פעילותכם לשם עזרה לסטודנטים.

בברכה,
בלה וקס

ניתנו של וולף אפשטיין.

ברצוני להודות לכם עבור המלגה המכובדת שהענקתם לי אמש.

כן, ברצוני לציין לטובה את ההשקעה גם בערכים שהינם ערכיים שורשיים - תרבותיים, אותם אתם מבטאים בטקסי חלוקת המלגות.

פעילותכם למען קהילת יוצאי סין בכללותה ולא רק קהילת הסטודנטים מעוררת התפעלות.

בהצלחה בהמשך דרככם.

בתודה ובברכה,

שרון צוקר

(נכדתה של ביגון וורה)

הנני רוזנבלט דניאל, נכדתה של הגברת איה רוזנבלט, יוצאת ארגון סין, מעוניינת להודות לארגון על המלגה שהעניק לי.

זו השנה השלישית ברציפות שהארגון עוזר לי לממן את לימודי האקדמיים. מי ייתן והארגון יזכה לעזור לסטודנטים רבים עוד שנים רבות.

תודה רבה

דניאל רוזנבלט

ברצוני להביע את תודתי על המלגה שהוענקה לי בחג החנוכה, מלגה זו עוזרת לי לממן את לימודי בפסיכולוגיה. הטקס ריגש אותי מאוד ובייחוד דבריו של מר תדי שגרמו לי להבין עד כמה באמת צריך להכיר את המורשת בייחוד משום שסבי וסבתי איזייה ומוסייה ויכנסקי ז"ל כבר לא איתנו. תודה רבה לאיגוד שמתאמץ כל שנה לתת מלגות. נירית ודוביץ ויכנסקי

ברצוני להודות לכם מקרב לב על מלגת הלימודים אותה הענקתם לי השנה מהקרן ע"ש מרה מורגולב.

העובדה שאתם מלווים אותי בלימודי כבר יותר מארבע שנים מחממת את ליבי מאוד ומעוררת בי גאווה, להשתייך לקהילה חמה ועוטפת כמו קהילת יוצאי סין.

בהוקרה רבה ובברכת חג שמח
נועה רוקמן

רציתי לומר תודה מכל הלב על כך ששוב הוכחתם עד כמה אתם תומכים בנו הסטודנטים.

אני מעריכה ומעריצה את עקשנותכם לשמור על דור ההמשך ולגרום לנו להיות גאים על כך שאנו משתייכים לאיגוד יוצאי סין.

שוב, תודה על המלגה. יישר כוח

לירון דואני (נכדתה של מרי ביאר)

בתאריך 22.12.03 הגעתי לטקס קבלת מלגה.

מאוד שמחתי להיות חלק ממעמד זה והתרגשתי מאוד לשמוע קצת על אודות השורשים של הקהילה הסינית בארץ ישראל.

אני מודה לכם מאוד על המלגה שעזרת לי במימון לימודי, היחס החם והאכפתיות הם שמעניקים לנו תחושה של משפחה - תודה לכם.

בכבוד רב,

עירית לוי

תודה רבה מכל הלב על המילגה והספר. הטקס היה מרגש ביותר ושמחתי להיות חלק מזה, תודה מעומק הלב, לילך רוזן.

אנחנו, יונתן וגיא פלור, הלומדים במכללת תל חי (מדעי המחשב) רוצים להודות לכם מאוד על המלגה המכובדת שהענקתם לנו ב-22/12/03. חשוב לנו לציין ולהדגיש כי בימים אלה, כששכר הלימוד הוא כה גבוה והוצאות המחיה גם הן יקרות, כה משמעותי הסכום שקיבלנו.

מאחלים לכם שנים רבות של עשייה למען הקהילה ובעיקר למען הסטודנטים.

תודות מקרב לב ובהערכה רבה

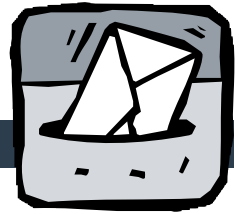
יונתן וגיא פלור, מנחמיה

אתמול נערך טקס החנוכה המסורתי של האיגוד וכרגיל, הטקס שיקף את אופיו המיוחד של הארגון ואת אופייה המיוחד של קהילת יוצאי סין בישראל. הליכוד, העזרה ההדדית והרצון העז לשמר את המורשת הקצרה יחסית אך המפוארת שהשאירו אחריהם יהודי סין. מורשת כה מפוארת, שכפי שהתבשרנו בטקס, חברים מן האקדמיה הסינית מצאו לנכון לתעדה ולהנציחה בעבודתם. כפי שנאמר, "צדיקים מלאכתם נעשית בידי אחרים" ובהקשר זה, לעבודה החשובה שמשקיע הארגון בשימור השורשים, אתר האינטרנט, הספר העתידי והאירועים הרבים, נוספה עבודתם של מלומדים סינים חשובים, שתאפשר לי ולשכמותי, דורות ההמשך לעולים יוצאי סין, להכיר את פועלה של הקהילה בסין וכן את פועלם של האנשים שהרכיבו אותה לאחר שהגיעו לארץ או התפזרו בעולם ולהעבירה הלאה לדורות הבאים.

בנימה אישית יותר, זו לי השנה השלישית שאני מקבל מארגון יוצאי סין מלגה ללימודים גבוהים. אם נוסף את שנות השירות הצבאי, הרי שנהייתי מפעילותו הברוכה של הארגון במשך 6 שנים. האחדות והליכוד המובעים במעשיו אלו גורמים לרוממות רוח, במיוחד בימים אלו של מיתון כלכלי ובעיות ביטחוניות בפניהן עומדת החברה הישראלית, כפי שציין נציג הסטודנטים הישראלים בטקס.

לאור כל האמור לעיל, רציתי רק להגיד תודה. תודה על ההשקעה הישירה בנו הסטודנטים דרך המלגות ותודה עתידית עבור עבודת הקודש שאתם מבצעים בשימור המורשת, שתאפשר לנו העברתה הלאה לבאים אחרינו.

**כה לאי,
אומנסקי פיו ברוך
ירושלים**

לכבוד

ארגון יוצאי סין

לידי: מר תדי קאופמן

שלום רב,

לפני זמן קצר מצאתי באקראי בבית אבי קובץ של 17 מכתבים מודפסים בשפה הגרמנית. המכתבים נשלחו לישראל מברלין, אמסטרדם ושנחאי. הם נכתבו בשנים 1938-1939. המען היתה סבתי (אם אימי), מאחייה של אימי, שהוא דודי. פרט לתאריכים, מקום שליחת המכתב ומשפטים בודדים, לא הצלחתי בתחילה לפענח את הכתוב בגלל חוסר ידיעתי את השפה הגרמנית. אימי כבר לא בחיים ואבי לא מסוגל לכך.

בשבילי זה הקשר המשפחתי שלא ספרו לי עליו מספיק, למרות שניסיתי לחקור. בימים אלו אני עוסקת בעזרת חברות דוברות גרמנית בתרגום המכתבים. לאחר תרגום של חלק מהמכתבים הצטיירה לי דמותו של דודי וזה סיפורו בתמצית.

שם דודי יוהכים לסר (YOHACHIM LESSER). נולד ב-23.2.1911 בגרמניה כנראה ברסלאו. המכתב הראשון שנמצא בקובץ נשלח מברלין ב-21.9.38 שם חי עם אשתו הגרמניה-ארית, ולהם בת מרליין (היתה בת 3 דאז). המכתב נשלח לאמו ולבת אחותו (אימי). נושא המרכזי של המכתב היה איך לחלץ עצמו ואחר כך את אשתו והבת מהתופת הגרמנית. ב-11.10.38 נחלץ בהרבה מזל לבדו והגיע לאמסטרדם. ומשם נסע לשנחאי, כהגדרתו המדינה / עיר היחידה שהסכימה לקלוט יהודים. המכתב הראשון שהגיע משנחאי היה בראשית דצמבר 1938 והוא בן 27 בלבד. מעבר לגעגועיו לאשתו ולבת שנותרו בברלין ולאמו ואחותו בפלסטין (כך קרא לארצנו), ציין באופטימיות האופיינית לצעירים את הצלחת קליטתו.

בהיותו שולט בשפות היה במקצועו מורה לשפות וכך מצא מיד בשנחאי תעסוקה כמורה לאנגלית בבית ספר סיני. אך מיומנותו השנייה, נגינה בפסנתר, הייתה מבוקשת יותר והוא ניגן כנגן ג'אז בקלאב - jocky musicians. יחד איתו נמצא מתופף Spector ולפסנתרן השני שנגן (קלאסי) קראו Schillert. בידי מצויה תמונה דהויה של שלושתם.

המכתבים משנחאי מציינים הצלחות בקלאב. יש בידי עוד מספר מכתבים שלא תורגמו. המכתב האחרון אותו כן תרגמו לי נכתב ב-4.9.1939 הוא הזדמטי ביותר. תחילת המכתב מספר כי המצב הכלכלי בשנחאי גרוע והאינפלציה דוהרת. בהמשך הוא מספר על החדשות ששמע ברדיו המקומי, מצונזרות (לפי דבריו). בנוסף האזין לרדיו שקלט בגלים קצרים מאיטליה וספרד. ההודעות על הפלישה הגרמנית לפולין, ושילוב כלל המידע, ניבא שלא יתכן וזו סתם תקרית מקומית. הוא נשמע מודאג. מכתב זה הסתיים בסיפור על מחלה שסבל ממנה. תאורים מפורטים של בעיית כליות ועל עזרתו המופלאה של חבר רופא שמקל על כאביו עם משככי כאבים מסממים וסדרת בדיקות שעבר. בחתימת מכתבו מעודד יואכים את אמו (היא סבתי) שיש הקלה במצבו.

המכתב שנשא את התאריך 23.9.39 היה ממוען לגבי הלנה בראואר בתל אביב (אמו-סבתי) שנשלח מבית חולים ISOLATION HOSPITAL המכתב מבשר את פטירתו ממחלת הטיפוס וסיבוך של דלקת ריאות. השתתפות בצער של כל הצוות הרפואי שאדם כזה צעיר נפטר.

את המכתבים אני ממשיכה לתרגם ומתכוונת להוציא חוברת לזכרו (בעברית). אני מתכוונת להוסיף רקע הסטורי מברלין ושנחאי. אודה אם ימצאו אנשים שיכולים לקשר אותי עם מקורות ראשוניים.

בתודה נעמי רטנר

רח' רבדים 4

ירושלים 93391

טל': 02-6717448

e.mail-ratnerrn@yahoo.com

הארכיון הציוני המרכזי הוא מוסד של ההסתדרות הציונית העולמית, הסוכנות היהודית, קרן קימת וקרן היסוד.

בארכיון קיים אוסף עיתונות וכתבי עת המכיל למעלה מ-13,500 כותרים, העוסקים בתולדות הציונות, תולדות ארץ ישראל החדשה ובעם היהודי בתפוצות.

בין העיתונים וכתבי העת ישנן גם הוצאות נדירות שאינן מצויות בספריות אחרות.

אוסף זה הינו מקור חשוב למחקר היסטורי ולמידע.

עד כה קיבלנו באופן שוטף את כתב העת/העיתון שלכם.

כתב עת זה מהווה נדבך חשוב באוסף העיתונות וכתבי העת כמקור נוסף למידע ומחקר והוא מעשיר אוסף זה. נשמח להמשיך את שיתוף הפעולה ולקבל באופן שוטף את העיתון / כתב העת.

לפרטים ומידע נוסף:

תמר סיול - מדור עיתונות וכתבי עת

טל': 02-6204831

דוא"ל: tamars@jazo.org.il

בברכה,

תמר סיול

הארכיון הציוני המרכזי

לכבוד

מר תדי קויפמן

יו"ר איגוד יוצאי סין

ת.ד. 29786

תל-אביב 61297

מר קויפמן היקר,

אני מודה לך בשמי ובשם כל חברי המועדון שנכחו בהוצאתך המעניינת והמלמדת.

פתחת לפנינו צוהר להתהוות ולחיי הקהילה היהודית בסין.

ההוצאה הייתה כל כך מעניינת שעשית לנו תיאבון לעוד.

ושוב רוב תודות ויישר כח.

היה ברוך בנתינתך.

בברכה,

דליה לוין

רכזת מועדון אביבים וכל החברים

מועצה מקומית גבעת שמואל

הסיני עשה את שלו, הסיני יכול ללכת

מאת נורית וורגפס (הכתבה כפי שפורסמה בעיתון הארץ ב-14.1.04)

וואנג קה, עובד זר ותיק דובר עברית שאיבד את מעמדו החוקי, סייע למאות עובדים זרים למצוא עבודה חוקית ולתקשר עם רשויות המדינה והביא למעצרו של עבריינים ולסגירת מכון ליווי. במשטרה המליצו בחום להעניק לו מעמד חוקי ושר הפנים הסכים, אבל חזר בו. פשוט כך! לפני כמה שבועות ליווה וואנג קה לבית משפט השלום בתל-אביב את יאנג צונג גאי, עובד זר מסין, שהתבקש להעיד במשפטו של שוטר שהואשם כי גנב את ארנקו של יאנג בעת שעצר אותו בגין שהיה שלא כחוק. וואנג קה, בעצמו עובד זר לא חוקי מסין, לא הכיר קודם את בן ארצו יאנג, את ההיכרות ביניהם ערכה עו"ד שרה בן שאול-וייס, שופטת בית הדין למשמורת של עובדים זרים.

בן שאול-וייס הציעה ליאנג במהלך שימוע שערכה לו בכלא מעשיהו להשתחרר מהכלא עד למתן העדות נגד השוטר ואולם יאנג סירב בתוקף. כיוון שהיא העריכה שמדובר באי הבנה, שהרי לא סביר שאדם יבחר להישאר בכלא מרצונו, היא התקשרה לטלפון הנייד של וואנג קה. "היא אמרה אני רוצה לשחרר אותו אבל הוא אומר שהוא לא רוצה", סיפר וואנג קה, "היא אמרה אתה תסביר לו" ונתנה לי לדבר אתו בטלפון. הוא אמר לי בסינית שהוא מפחד שבחוץ יעצרו אותו עוד פעם ויגרשו אותו. אמרתי לו: 'אם אתה רוצה, אתה יכול לצאת מהכלא עוד היום. אני מבטיח שלא יקרה לך כלום. ביום שלישי נלך ביחד, אתה ואני, לבית המשפט ואתה תספר שם בדיוק מה שקרה לך'."

זאת לא היתה הפעם הראשונה שבת הדין למשמורת ואנשי משרד הפנים נעזרו בשירותי התרגום הטובים של וואנג קה. מאז הונהג הנוהל החדש המאפשר למצוא מעסיק חדש לעובדים שנעצרו בטרם פג תוקף האשרה שלהם, הוא נסע כמה פעמים לכלא מעשיהו ובעבודה מאומצת מהבוקר עד הערב קישר בין מעסיקים לעובדים ומצא עבודה חוקית למאות מבני ארצו. רק לעצמו וואנג קה לא הצליח להשיג אשרה. לפני חודשיים וחצי שר הפנים אברהם פורז אמנם הודיע כי החליט לתת לו אשרה כדי שיוכל לסייע למשרד הפנים בתרגום באופן חוקי ורשמי, אולם לפני שבוע השר חזר בו. פשוט כך. והוא ירד למחתרת.

וואנג קה, בן למשפחה ענייה מסצ'ואן, הגיע לישראל לפני כשבע שנים בגיל 19. כמו רבים לפניו ואחריו, הוא בא עם קבוצה של פועלי בניין, שהסתנוורו מההבטחות של המגייסים הסינים על שכר עתק במונחים סיניים. המניע שלו, לדבריו, היה גם הרפתקני: "ידעתי שאם אני לא אצא מסין עם חברת בנייה, אני אף פעם לא אכיר משהו מחוץ לסין, רק בטלוויזיה. רציתי להכיר משהו אחר."

ההתפכחות היתה מהירה ורוב חבריו לקבוצה של וואנג קה, משגילו שאין דמיון בין השכר שהובטח לבין זה ששולם ולאחר שפוטרו לפני תום החוזה, בחרו לצמצם הפסדים ושוב לסין. וואנג קה בחר להישאר. הוא ירד למחתרת של העובדים הלא חוקיים. במשך חודשים הוא הסתובב באשדוד, בחולון ובתל-אביב, ישן על ספסלים וחיפש שעות עבודה שיצטברו לכלל קניית פיתה עם שווארמה. "הרחוב היה כמו אוניברסיטה בשבילי", הוא אמר, "בזמן הזה אני לומד עברית, לומד קצת רומנית, לומד איך לחפש עבודה, איך למצוא דירה, איך לדבר עם בעל הבית. הרבה דברים למדתי בזמן הזה."

כשהתברר שהסינים מוכנים לשלם אלפי דולרים תמורת אשרה, ומאות מהם הובאו לארץ בהבטחות שווא, מצא עצמו וואנג קה יותר ויותר משמש מורה נבוכים לאחרים. את הדברים שהוא למד בעצמו מהרומנים ומהתאילנדים, הוא לימד את בני ארצו ויותר מכך, הוא היה מקור המידע שלהם לגבי הזכויות המגיעות להם וגבולות הניצול. שמו ומספר הטלפון הנייד שלו הועברו בין עובדים סינים בכל הארץ והוא מצא עצמו נוסע לבאר שבע ולחיפה, מלווה אנשים לתחנת המשטרה בירושלים ולבתי המשפט בתל-אביב ומסייע להם להתלונן על גניבות, מכות וסחיטה.

"בהתחלה פחדתי ללכת למשטרה כי אני לא חוקי", הוא סיפר, "אבל סיגל רוזן, מנהלת מוקד סיוע לעובדים הזרים, נ"ו אמרה לי שאם אני הולך בעניין כזה, המשטרה לא יעשו לי כלום". הוא לא הולך כמתרגם רשמי, אלא כידיד ואיש אמון. "הסינים מאמינים לי", הוא אומר, "כי אני לא עושה את זה בשביל כסף וגם אני כמוהם, לא חוקי. אני אומר להם בדיוק מה שאומר בעל הבית, וגם מסביר

להם את החוק."

הסיוע שהוא הגיש למשטרה לא הועיל לו (פעם אחת הביא למעצרו של סחטן אלים לאחר שהגיש תלונה נגדו בשם חבריו שהיו קורבנות של אותו סחטן, פעם אחרת סייע למשטרה לסגור מכון ליווי שהופעל בידי עובדים זרים). בסוף אפריל 2003 הוא נעצר ביחד עם חבריו בפשיטה מתוכננת של משטרת ההגירה. בשיחה מהכלא הוא סיפר אז כיצד בארבע וחצי בבוקר הוקפה הדירה שבה התגורר בדרום תל-אביב על ידי כוח של כעשרה שוטרים וכיצד בעוד הוא פותח לבקשתם את דלת הכניסה הקדמית, שברו השוטרים את דלת הכניסה האחורית ועצרו אותו ואת חבריו שהתגוררו עמו בדירה. חבריו, שהיתה להם אשרה בתוקף, שוחררו בתוך זמן קצר, הוא נשאר בכלא.

גם בכלא, לאחר שהתאושש מההלם הראשוני, הוא העניק מכישוריו וקשריו ביד רחבה. "היה תאילנדי שעשו לו בעיות, אבל הוא פחד לדבר רע על הבעל בית שלו. אמרתי לו, 'תתקשר לשגרירות שלך, אולי הם יעזרו', כי אני יודע שהאנשים בשגרירות התאילנדית באים עם עניבה ובגדים יפים והם עוזרים. היה רומני אחד שבעבודה האצבע שלו נחתכה. אמרתי לו: 'אתה אין לך בעיה, האצבע שלך כבר הלך. אני יכול לתת לך טלפון של קו לעובד, בסוף אולי יוצא לך כסף ואולי יוצא לך גם להיות חוקי'."

תרם למדינה

שלושה חודשים הוא שהה בכלא עד ששוחרר בערבות. השחרור נעשה בעקבות פנייתם של הארגונים קו לעובד, מוקד סיוע לעובדים זרים ורופאים לזכויות אדם, שביקשו לתת לו מעמד חוקי על שום תרומתו למדינה וכן משום שבסין נשקפת לו סכנה מצד גורמים פליליים שהוא סייע בהרשתם. לבקשה צורפו מכתבי המלצה מחוקרי משטרה. "ברצוני להעלות על נס את תרומתו הנפלאה והחשובה", כתב אחד השוטרים ופירט: "מחלקים שונים במרחב יפתח, כמו מחלק חקירות א' ומחלק פשעים, נעזרו רבות בוואנג קה בתרגום חקירות... הוא התייצב בכל עת שנדרש, גם אם היה הדבר כרוך בהגעה באמצע

לשמר את פקין העתיקה... בזעיר אנפין

בירת סין גודלת ומתרחבת במהירות עצומה. בתים רבים נהרסים כדי לפנות מקום לבניינים חדשים. בניינים רבים אחרים משופצים בסגנון חדש, ולא יעבור זמן רב עד אשר פקין המסורתית תיעלם מן העולם. צ'ז'או טיין מין, נגר מקומי ידוע, שם לעצמו מטרה: למנוע את הדבר מלהתרחש, יהיה זה אף אם תישאר העיר על תילה בזעיר אנפין. זה יותר מעשרים שנה הוא בונה דגמים מדויקים של הארמונות, המקדשים והחומות של עירו. לא מזמן ביקרתי בגלריה לאמנות ליד שער יון טין מן, שם נערכה תערוכת ציורים. לשמחתי, היתה שם באותו זמן גם תערוכה גדולה של דגמי בנייני פקין העתיקה של צ'ז'או טיין מין. דגמים נהדרים של פאויליונים, מגדלים, ארמונות ומקדשים וגם בתי מגורים של בני עם פשוטים אשר הדהימו אותי בדיוקם ומיומנותם.

התרשמתי עמוקות כל כך עד שבו ביום הלכתי לבקר את האמן. צ'ז'או טיין מין הוא בן 67. עוד בילדותו שלח אותו אביו ללמוד נגרות כדי להבטיח לעצמו קיום בכבוד לכשיגדל. אחרי שמונה שנות לימוד נתקבל צ'ז'או לעבודה בבית חרושת לרהיטים. מורוהו של צ'ז'או, מומחה לאדריכלות הסינית העתיקה, הבחין בכישרונו של תלמידו הקטן. הוא לקח אותו לארמונות ולמקדשים העתיקים ובמרוצת הזמן צ'ז'או פיתח עניין וטעם באדריכלות ופיסול. צ'ז'או הינו רשם מעולה. הוא תמיד נושא עמו עפרון, מחברת לרישום וכלי לגילוף עץ. הוא מומחה לבניית גשרי עץ, בנייני מגורים ו... ארונות מתים. במשך למעלה מ-20 שנים הוא מקדיש את שעות הפנאי שלו לבניית הדגמים. את כל כספו הוא מוציא על קניית ספרי נגרות ואדריכלות. הוא

חבר במועדון חובבי אדריכלות עתיקה, עורך תערוכות ומרצה במוזיאונים, גלריות ואוניברסיטאות של הבירה. את תערוכותיו באים לראות מכל קצוות סין ואף מחוצה לה. המומחים והעתונאים מלאים דברי שבח אודות עבודותיו. הפרופסור לאדריכלות עתיקה, שאן שי יואן אמר: "למדתי ומלמד אני במשך שנים רבות, אך מעולם ובשום מקום לא ראיתי עבודות כה מדויקות ומפוארות". דעתו של הפרופסור עודדה את צ'ז'או. עכשיו הוא עובד על פרויקט ענק: דגמי "אולם התפילה השמימי" שב"מקדש השמים" המפורסם של תקופת שושלת מינג, "רחוב הקניות" של תקופת שושלת צ'ז'ין האחרונה ו"פאביליון האביב" ב"ארמון הקיץ" של הקיסרית האחרונה, צ'ז'ו-סי. (מאנגלית: ע.פ.)

הסיני עשה את שלו

המשך מעמוד 26

הלילה". סיגל רוזן אמרה שהתערבותו של וואנג קה, בין בשכנועם של עובדים שנעשקו או הוכו להתלונן במשטרה ובין בתרגום תלונותיהם, תרמה רבות לשמירה על זכויותיהם של העובדים הסינים בישראל, "ולדעתי תרומה זו חשובה לתדמיתה של המדינה לא פחות מניצחונות במגרש הכדורגל". מאז, חצי שנה, וואנג קה ממתיך לתשובת משרד הפנים. הוא לא יכול לעבוד משום שאין לו אשרת עבודה וכיוון שהוא הפך דמות מוכרת הוא לא יכול להרשות לעצמו להפר את תנאי השחרור בערבות. לפני חודשיים וחצי, כאשר עו"ד בן שאול-וייס אמרה שלא תאריך יותר את תנאי השחרור בערבות, הודיע השר פורז כי הוא עומד להעניק לוואנג קה אשרה כדי שיוכל לסייע למשרד הפנים באופן חוקי ורשמי בעבודה עם העובדים הזרים הסינים. מאז וואנג קה נזהר יותר ואפילו לא נכנס לאתר בנייה, שמא יתעורר חשד שהוא עובד. לדבריו, הוא נותר בחוסר כל והוא מתקיים בחודשים האחרונים מהזמנות של חברים

לארוחות ומתרומות מזדמנות. "לפעמים באים סינים ברחוב, שמים לי בכיס מאה שקל, מאתיים שקל ובורחים", הוא אומר, "אני לא מבקש כי אני יודע שהסינים, המצב שלהם קשה מאוד". הוא מעריך שאם אכן הוא יגורש, מצבם של הסינים יהיה אף קשה יותר. "להרבה סינים אין דרכון ואם המשטרה לוקחת אותם, אפילו אם הם חוקיים, אף אחד לא יכול לעזור להם. אין להם אפילו מספר טלפון למי להתקשר". בינתיים הוא ממשיך בתפקיד במינוי עצמי של מגן העובדים הזרים מפני עושק וניצול. אתמול, יום אחרי שפג תוקף השחרור שלו בערבות, הוא התגבר על הפחד ממעצר ויצא ללוות שניים מבני ארצו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב, שם הם מערערים על מעצרו לפני כשבועיים. השניים נעצרו על ידי משטרת ההגירה בעת שהגיעו ליריד תעסוקה, ווואנג קה ביקש להבטיח שדבריהם יישמעו בלי סילופים. לפעמים הוא מצטער על זה שהגיע דווקא לישראל. "אם הייתי מגיע לאמריקה, כבר

היתה לי אזרחות", הוא אומר, "ואם לא - לפחות הייתי יודע אנגלית". עו"ד בן שאול-וייס כבר הודיעה כי לא תחדש שוב את שחרורו בערבות של וואנג קה. על אף פניותיו הרבות באמצעות מוקד סיוע, עד כה הוא לא קיבל תשובה חד-משמעית אם השר פורז אכן יעמוד בהבטחתו ויעניק לו מעמד חוקי. אחרי יותר מחודשיים של המתנה, הוא אומר שהוא אפילו לא יכול לבקש כסף לכרטיס טיסה. "קודם יכולתי לבקש מהחברים שלי, כי אני עזרתי להם הרבה, אבל הם כבר נתנו לי הרבה. חשבתי שבסוף תהיה לי עבודה ואני אוכל להחזיר, עכשיו אני לא יודע מה יהיה". וואנג קה עדיין לא קיבל תשובה רשמית ממשרד הפנים, אבל יועץ התקשורת של השר פורז, טיבי רבינוביץ, אמר ל"הארץ" ש"ניסינו אולי להפוך אותו לסייען שלנו, אבל גם זה נפתר באמצעות אנשים קצת יותר "נקיים" מבחינה חוקית. מכיוון שכך לא נוכל להשאיר אותו בארץ".

מוסיה רוזנבלום - בת 80

ב-9 לינואר 2004, חגגה מוסיה רוזנבלום (שוארצברג), לשעבר מחרבין, את יום הולדתה ה-80.

כולנו זוכרים את מוסיה מבית הספר הראשון למסחר ומביתר, שם היא למוסיה ידידות וידידים רבים. מוסיה נישאה ללויבה רוזנבלום והיה להם בן יעקב (יאנה).

ב-1950 עלתה משפחת רוזנבלום ארצה והשתקעה ב"עמיקם", מושב ביתרי בשומרון שם הם חיו במשך 20 שנה ושם נולד להם בן שני, שלמה (סמי) אשר נהרג בהיותו בשירות צבאי.

לאחר מותו של סמי עברה המשפחה לנתניה. ב-1983 נפטר בעלה של מוסיה והיא עברה לגור אצל משפחתו של בנה המנוח, שלמה. יש לה חמישה נכדים ושני נינים.

קשה לי להאמין שחברתי לכיתה הגיעה לגיל 80. בזכרונה היא נשארה אותה נערה נחמדה, עליזה, ערנית וחכמה כפי שהייתה בשחר נעוריה. ואמנם היא עדיין כזאת.

למוסיקה זר מלים חמות מחבר ללימודים באותה תקופה בלתי נשכחת של חיינו בחרבין. הרי מכיתתנו נשארו רק שניים: את ואני. כמו אז ובהווה, נמשך בידידותנו גם לעתיד. אני מאחל לך הרבה בריאות ונחת מצאצאייך - עד 120.

תדי קאופמן

חתונת הזהב של בלה ואברהם גולדרייך

במרץ 2004 ציינו הזוג בלה ואברהם גולדרייך את חתונת הזהב שלהם. איגוד יוצאי סין מברך את כל בני משפחת גולדרייך לרגל האירוע ומאחל להם אושר, בריאות ונחת.

סמי פולק בן 75

בחודש דצמבר 2003 מלאו לחברנו סמי פולק 75 שנה. איגוד יוצאי סין מברך את סמי ורעייתו סופה ואת כל בני משפחת פולק ומאחל לכולם בריאות אושר ונחת.

שמחה בבית משפחת בר יוסף

במשפחת בר יוסף שמחה. לרחל ואליהו בר יוסף נולדה נינה שלישית, ביתם ענבל וארנון. איגוד יוצאי סין מברך אף רחל ואליהו ואת כל המשפחה ומאחל להם בריאות ואושר.

גרישה פייס בן 75

לידידנו גרישה פייס (פיסטונוביץ) ממגדל העמק מלאו 75 שנה. גרישה עלה לישראל מחרבין, איגוד יוצאי סין מברך את בעל השמחה ומאחל לו בריאות אושר ועד 120.

חרבין

שנת 2003 עברה בדגש גדול של הישגים, ולימוד המורשת היהודית של התושבים היהודיים בחרבין. נוצר קשר הדוק בין חבל חיילודזיאן והעיר חרבין ובפרט ובין איגוד יוצאי סין בישראל ואגודת ידידות ישראל-סין.

לארץ הגיעה משלחת גדלה המייצגת את ממשלת חיילודזיאן. המשלחת השתתפה באירועי התערוכה החקלאית - אגרסקו בת"א, איתה הגיעה גם משלחת קטנה של מדענים העוסקים במכון ללימודי יהדות בחרבין וכן בחקר יהודי חרבין בדורות הקודמים. נציגי משלחת זו ביקרו בישראל גם בחודש דצמבר 2003 והיו אורחים של איגוד יוצאי סין בטקס המסורתי של חלוקת המלגות לסטודנטים. הביקורים האלה שוב הוכיחו את הקשר האמיץ בינינו לבין חרבין של היום.

אחד הדברים העיקריים והחשובים בביקורים אלה היה הבאת 4 דגמים של בתי כנסת בחרבין לארץ על ידי המשלחת. 2 מהם עומדים בבית פונבה ושניים נמסרו למוזיאון בית התפוצות בתל אביב. כן הביאה איתה המשלחת אלבום מפואר על יהודי חרבין שיצא בהוצאה מהודרת בשפות סינית ואנגלית. בתוכנית לשנה הקרובה עומד להתקיים בחרבין סמינר בנושא יהודי חרבין. כן מתוכננים סמינרים דומים בשנחאי קיפנג ונאנקינג. מטרות הסמינר לא רק לשמר את ההיסטוריה של היהודים בחרבין אלא גם לקרב את דור ההמשך של יוצאי סין בישראל ובתפוצות לעיר הולדתם של אבותיהם.

מתוכנן להוציא לאור אלבום "יהודי חרבין" מתוקן (הוצאה שניה). בסמינר שיתקיים בחרבין מתוכננים להשתתף יוצאי סין מישראל ומהתפוצות, בכנס יערכו דיונים על חייהם של יהודי חרבין. אנו מקווים שבהזדמנות זו תינתן גישה לארכיון הקהילה היהודית בחרבין לצרכי מחקר (שעד היום נשאר סגור בפני הקהל).

טיינסין

בשנת 2004 תחוג טיינסין 600 שנים להיווסדה. חשוב שמועד זה יוקדש גם ללימוד ההיסטוריה של יהודי טיינסין שהקהילה היהודית בה נוסדה ב-1904 והטביעה את חותמה לא רק בתחומה

של הקהילה היהודית אלא גם בפיתוח העיר טיינסין. מדענים בארץ ובארה"ב מתעניינים מאוד בנושא יהודי סין. אנו מוכנים לספק חומר בנושא הנמצא בארכיון שלנו בת"א.

תל אביב

ברכות לבביות, לידידנו השגריר הנכנס של סין בישראל מר Chen Yong Long ורעייתו אנו מאחלים הצלחה בתפקידו החדש, ובטוחים שכפי שהיו לנו קשרים אמיצים עם השגריר היוצא מר פאן צ'יאן לין, כך בעתיד ימשכו היחסים ההדדיים האמיצים בין ארגונינו לבין שגרירות סין לתועלת שני העמים.

ב-22 בינואר חגג העם הסיני את ראש השנה לפי לוח השנה הסיני בסימן הקוף. ידידי סין בישראל ובעולם מברכים את העם הסיני ומאחלים לו המשך שגשוג והצלחה בכל התחומים ומקווים לחיזוק היחסים ההדדיים בין שני העמים.

קבלת פנים אצל שגריר סין

ב-7 בינואר 2004 ערך שגריר סין הנכנס מר Chen Young Long קבלת פנים במלון דיויד אינטרקונטיננטל לרגל כניסתו לתפקיד כשגריר סין בישראל. בקבלת הפנים השתתפו כ-250 מוזמנים מחוגים רחבים של החברה בישראל. את איגוד יוצאי סין ואת אגודת הידידות ישראל סין יצגו באירוע חברים ובני/בנות זוגם. ת. קאופמן, י. קליין, ר. ווינרמן, ד. פרידמן, א. פרדקין, מ. קמינקא, ג. כץ, ש. מילר, ר. רשינסקי, י. סנדל, ת. פסטונוביץ, מ. ליכומנוב, ב. דראל, ג. אומנסקי.

שגריר חדש ביקר בבית משפחת קאופמן

שגרירה החדש של סין בישראל מר Chen Yonnglong כיבד בביקורו את מר ת. קאופמן ורעייתו בביתם ברמת גן. ת. קאופמן בירך בלבביות את האורח ואיחל לו הצלחה בתפקידו בישראל.

ביקור שני של בני-חורבין בישראל

(יומן)

21-28 בדצמבר 2003

לפי הזמנת איגוד יוצאי סין ואגודת הידידות ישראל - סין, הגיעה ב-21 בדצמבר 2003 משלחת של האקדמיה למדעי החברה של מחוז חילודצ'יאן והמרכז ללימודי היסטוריה של יהדות חרבין.

המשלחת כללה שבעה אישים: ראש המשלחת פרופסור צוי ואי, נשיא האקדמיה ומנהל המרכז, פרופסור לי שוסיאן, עוזר הפרופסור הגב' פו מיניאן, מנהל מחלקת תיעוד והוצאה לאור של האקדמיה סיוא שוגואן, מנהל מחלקה באקדמיה מר חאו יאנסין. וכן עורך העתון הגדול בחרבין "חילודצ'יאן דיילי" ועתונאי טלויזיה נאן סיאואן.

המשלחת הגיעה ארצה מבייג'ין במטוס אל-על ביום א' ה-21 בדצמבר בשעה 00:03 בבוקר. באותה טיסה לאחר סיום מוצלח של ביקור רשמי בסין חזר ארצה נשיא מדינת ישראל מר משה קצב. בזמן הטיסה פרופסור צוי ואי נתן לנשיא מתנה: אלבום "יהודים בחרבין".

בשדה התעופה קיבלו את פני המשלחת מר ת. קאופמן וב. דראל שהובילו את חברי המשלחת לבית-מלון בתל-אביב. ב-11:00 בבוקר המשלחת הגיעה ל"בית-פונבה". את פני חברי המשלחת קיבלו חברי הנשיאות ת. קאופמן, י. קלין, ג. כץ, ת. פיאסטונוביץ' וי. ביי. האולם בבית-פונבה היה מלא לחלוטין נכחו כ-70 מוזמנים.

בדברי הברכה הדגיש ת. קאופמן את חשיבותו של הביקור ובישר שהמשלחת מתכננת לצלם סרט על יהודי חרבין וכן להשתתף בפגישה כלל ארצית שתתקיים בערב חנוכה ב-22 בדצמבר. בתשובה, פרופסור צוי ואי נשא דברי תודה לנוכחים ולהנהלת איגוד יוצאי סין ואגודת ידידות ישראל-סין עבור ההזמנה וקבלת הפנים החמה והעניק מתנה - דגם של ג'ונקה (ספינת פאר) מארמון הקיץ של הקיסר.

כתמיד, ועד הנשים הגיש לאורחים כיבוד קל. הארוחה החגיגית נמשכה עד שעה 00:13. אחר כך עד השעה 17:30 האורחים ראינו וצילמו את בני-חורבין. ביניהם היו י. קלין, ג. כץ, ד. גוטמן, ב. דראל, ג. אומנסקי, א. רוזנבלט, ב. שפרן, ר. ברגמן, ת. פיאסטונוביץ' וי. ביי.

בערב של אותו יום, 21 בדצמבר המשלחת הגיעה לבית-מלון וטיילה בטיילת תל-אביב. למחרת, ביום שני 22 בדצמבר המשלחת ערכה ביקור במוזיאון "בית התפוצות" בליווי של

ת. פיאסטונוביץ'. בכניסה, קיבלה את פניהם הנהלת המוזיאון. הביקור ב"בית-התפוצות" נמשך כשעתיים וחצי מ-00:13 עד 15:30. הנהלת "בית-התפוצות" הכינה לאורחים כיבוד קל.

בשעה 16:00 אחרי הצהריים המשלחת הגיעה ל"בית עובד העיריה" ברח' פומבדיתא, שם היא השתתפה בפגישה כלל ארצית של איגוד יוצאי סין. (דיווח מלא ניתן למצוא בפרק "אירועים באיגוד יוצאי סין". פגישה בחנוכה). ראוי לציין, שהמפגש כלל טקס הענקת מלגות שצולם ע"י חברי המשלחת. בשעה 21:00 המשלחת חזרה לבית המלון.

יום שלישי ה-23 בדצמבר הוקדש לביקור בירושלים. בשעה 10:00 הגיעה המשלחת לאקדמיה למדעים של ישראל בליווי ת. קאופמן וב. דראל. את פניהם קיבלו סגן נשיא האקדמיה (יליד חרבין) הפרופסור חיים תדמור, מנהל מחלקת קשרים של האקדמיה מר ד. לפידות וא. פודולסקי - יו"ר איגוד יוצאי סין בירושלים. הפגישה נמשכה יותר משעה, לאחר מכן במשך שעה נוספת עתונאים וצלמים ראינו את פרופסור תדמור. לבסוף המשלחת הצטלמה ליד הפסל של אלברט איינשטיין בגינת האקדמיה.

בשעה 13:00 הגיעה המשלחת לקמפוס האוניברסיטה העברית בירושלים בגבעת-רם ושם אורגנה לכבודם ארוחת צהריים. לאחר הארוחה נפגשו חברי המשלחת עם יוצאי העיר חרבין המתגוררים בירושלים וראיינו אותם. לשאלות השיבו הגב' נחמה אלרן, שרה רוס, גליה גורנשטיין, והאדונים אבי פודולסקי, יצחק אורן (יזיה נדל) ועמנואל פרת. בשעה 19:00 המשלחת חזרה למלון בתל-אביב.

יום רביעי הוקדש כולו לפגישות עם יוצאי חרבין בחיפה. יו"ר של סניף האיגוד שלנו בחיפה הגב' אסתר ונדל אירגנה פגישה במלון "שולמית". בפגישה השתתף גם סגנו של יו"ר איגוד יוצאי סין ר. וינרמן בלוויית רעייתו. לאורחים הוגשה ארוחה קלה. משעה 11:00 ועד לשעה 16:00 ראינו המשלחת עשרה מיוצאי סין, ביניהם: ל. היימן, ליובה צינמן (סלוצקר), אברשה צינמן, בוריה ודינה דגטיאריוב, מרה גולדברג, איזיה ידוביץ, יסאי קוטקין, פירה גרשקוביץ ורוני וינרמן.

לאחר סיור מודרך באתרים היפים של חיפה, שנערך ע"י ר. וינרמן, המשלחת יצאה לטבריה ללינה במלון על שפת הכנרת.

ביום חמישי, 25 בדצמבר, הגיעה המשלחת לבית גיל-הזהב באזור נתניה, שבו מכהן מר ב. דראל (דגילאיסקי) כיו"ר ההנהלה. לקראת הצהריים המשלחת הגיעה לאוניברסיטת תל-אביב ושם קיבלו את פני האורחים נשיא האוניברסיטה פרופסור איתמר רבינוביץ, דיקן הפקולטה לסינולוגיה הפרופסור אהרון שי, ומ"מ יו"ר איגוד יוצאי סין בישראל מר י. קלין. נשיא האוניברסיטה ארח את חברי המשלחת במשרדו. הוא שוחח עם האורחים כחצי שעה והזמין אותם לארוחת צהריים. לאחר מכן המשלחת טיילה בקמפוס האוניברסיטה.

ב-15:00 ביקרה המשלחת בליווי ב. דראל באולפן של ערוץ 10 בתל-אביב. בשעה 17:00 הגיעו האורחים ל"בית-פונבה", שם הם חיכו להם ת. קאופמן וי. קלין. לאחר כיבוד קל שכלל קפה, תה ודברי מאפה, האורחים ראינו עד שעות הערב המאוחרות את יוצאי חרבין: את יהודית סנדל (קלין), אינה גלובין (טונקל), טניה שליפר (מטלין), רוזה שנדרוב, טניה וגרישה שמושקוביץ, סימה יאסינוב, פרופסור זאב רובינוזון ונדיה רובינוזון. בשעה 21:00 המשלחת חזרה למלון בתל-אביב.

ביום שישי, 26 בדצמבר ירדה המשלחת לביקור בים המלח. בערב קיבלו תדי קאופמן ורעייתו את פני האורחים בדירתם ברמת-גן וערכו להם קבלת שבת מסורתית. לפני ארוחת הערב וגם במהלכה האורחים ראינו את ת. קאופמן.

בשבת, 27 בדצמבר נחה המשלחת במלון מרינה בשפת הים. בשעה 18:00 הגיעו האורחים למסעדה הסינית "הים הסיני" בתל-אביב, שם קיבלו את פניהם ר. ות. קאופמן, פ. וי. קלין, א. וב. דראל, י. וי. סנדל.

בין המוזמנים היה גם היועץ של שגרירות סין בישראל מר לו קון. ארוחת הערב התנהלה באווירה חמה וידידותית. האורחים והמארחים שרו שירים ישראלים וסינים.

28 בדצמבר, בשעה 21:00 המשלחת חזרה למלון, ב-03:00 האורחים עזבו את הארץ בטיסה לבייג'ין דרך אתונה ופריז. ב-7 בינואר המשלחת חזרה לחרבין.

הביקור בישראל היה מוצלח!

אנו ממתינים בקוצר רוח לפגישות הבאות בעתיד הקרוב

מתנה בן-אברהם

סובלנות וכבוד כלפי היהודים הגרים ביפן

מאת סטיבן הרמן

במשך חצי המאה של קיומו התגאה מרכז הקהילה היהודית ביפן בכך שיכול היה תמיד להרכיב מניין אף בתוך זמן קצר ביותר. חברי הקהילה אומרים שאורחים יהודיים המבקרים ביפן, אשר בארץ מולדתם יתכן ולא היו שומרי מצוות קפדניים, כאן בארץ רחוקה ואקזוטית, גילו לפתע כמיהה ליצור קשר עם אחיהם. ברנג ואלירי, מוותיקי הקהילה, נזכר כיצד השחקן היהודי המפורסם, אדוארד ג'. רובינזון, בביקורו במרכז, אמר: "אני צריך מניין!". והמניין הורכב תוך דקות ספורות.

"אנחנו לא חושבים את עצמנו לא 'אורתודוקסים', לא 'קונסרבטיבים' ולא 'רפורמים'. אנחנו סתם יהודים", אומר נשיא הקהילה, דניאל טורק, "אנו מתפללים בפורמטים ונוסחים שונים וברמות השתתפות שונות".

רוב יהודי טוקיו מעדיפים מניינים אשר אינם עושים הבדל פולחני בין גברים ונשים, אולם יש גם קבוצת יהודים קטנה יותר אשר מתפללת על פי נוהג אורתודוקסי. "עלינו היה למצוא דרך לחיות יחד, להתפלל יחד ולהיאבק יחד", אומר הרב מרוין טוקייר מניו יורק אשר היה במשך 10 שנים מנהיג רוחני אהוד של הקהילה.

המניין הראשון ביפן הורכב בשנת 1889 ובית הכנסת הראשון נבנה בנגסקי בשנת 1890. לפני מלחמת העולם הראשונה רוב היהודים גרו בקובה ויוקוהאמה. בבית העלמין ביוקוהאמה יש קברים משנת 1869.

הקהילה היהודית בטוקיו הוקמה ב-21 במרץ, 1953 ע"י יהודי חרבין ושנחאי. "כדי להתקבל כחבר בקהילה, היית צריך לדעת לדבר רוסית, לשחק פוקר ולשתות וודקה", נזכר נשיאה לשעבר של הקהילה, ארני סלומון, תושב טוקיו משנת 1950. זמן קצר אחרי פתיחתו של המרכז הוא זכה לביקור משטרתי. השלטונות חשדו שהיהודים פתחו "קאזינו" בלתי חוקי, בין העצורים "נלכדו" שני חברי הנהלת הקהילה.

מייסדה של הקהילה היהודית המאורגנת בטוקיו היה סוחר בדים יהודי ידוע, אנטול פונבה אשר הקים את בית הכנסת היהודי בקובה ב-1937. בשנות ה-40 המוקדמות גייס אנטול פונבה תמיכה מאסיבית

לפליטים יהודיים מאירופה. לאחר המלחמה פונבה אנטול, נשיאה הראשון של הקהילה, קיבל הלוואה באחריותו האישית מבנק "צייזו מנהטן" לקניית מגרש אדמה לבניית מרכז הקהילה ברובע יוקרתי של הירו.

הקהילה היהודית ביפן היא בראש ובראשונה גוף דתי המשרת כ-150 משפחות יהודיות. בית הכנסת הקהילתי, "בית דוד" נקרא על שמו של אבי אחד ממנהיגי הקהילה המוקדמים, שאול אייזנברג.

בשנותיה המוקדמות של הקהילה, לא שמר מזנון המרכז הקהילתי כללי כשרות: התבשיל האהוב על רוב המבקרים היה "ביף סטרוגנוב" (פסיות בשר צלוי בשמנת מתוקה), אולם הדברים השתנו לאחר שהרב איים בהתפטרות באם המטבח לא יהפוך כשר למהדרין. בשנים האחרונות מזנון המרכז מנהל תחת השגחה רבנית.

אם כי מייסדי הקהילה היהודית בטוקיו לא תמיד היו שומרי מצוות אדוקים, הם תמיד היו נדיבי לב כאשר נתבקשו לתרום לצרכי הקהילה. נדיבות לב זו עמדה במבחן בהצלחה גם בחגיגת 50 שנות של קיומה של הקהילה בחודש שעבר. בקבוק מים מינרליים "קצת משומש" הוגרל ב-\$140 ואילו אדם אשר הגריל \$2,200, במזומן, תרם את הכסף לקהילה. הסכום שגויס בחגיגה משמעותו שבפעם הראשונה במשך עשרות בשנים יצאה הקהילה מ"אדום" ל"ירוק" בחשבון הבנק שלה.

"במשך השנים האחרונות ירדה יכולתנו באופן משמעותי", אומר טורק, "ואנו מתאמצים לנהל את פעילותינו החיוניות מבלי להזדקק לעזרה מבחוץ".

בחגיגה השתתפו כ-200 איש כולל חברי הקהילה לשעבר ואורחים מכל קצוות יפן ומארצות הברית. היו גם ידידים יפניים רבים שבאו לברך את הקהילה ביום יובלה ה-50.

לקהילה היהודית ביפן יש חברים יפניים, כולל נשות החברים היהודים אשר כמה מהן התגירו. יש גם מספר קטן יותר של יפנים אשר התגירו שלא מסיבת נשואים.

ביפן אף פעם לא היתה קיימת אוכלוסייה יהודית מקורית ולא ידוע על יחסים היסטוריים משמעותיים בין שני העמים. "יהיה זה הוגן לציין כי אפילו ליפנים משכילים אין מושג אלא שטחי ביותר

על העם היהודי או על היהדות בכלל. כתוצאה מהעדר מגע בין יהודים ויפנים לא היו ביניהם גם חיכוכים כמו בארצות אחרות בעולם".

בעת מלחמת העולם השנייה, ניסו בני הברית הגרמניים של יפן לשדל את היפנים להשמיד את היהודים, בעיקר בשנחאי, אך היפנים לעולם לא נענו לשידולים אלה. ביפן עצמה היהודים נהנים מאהדה כשהמדיה היפנית מציינת את כישורונותיו של העם היהודי בתחומים רבים. הנסיך מיקסה, אחיו הצעיר של הקיסר הירוהיטו המנוח, הינו בין ידידיה של הקהילה היהודית ביפן. "הוא שומע עברית ולא פעם ביקר בבית הכנסת בחגים יהודיים", מציין טורק. מספר חברים יפנים אחרים מדברים עברית שוטפת ומבקרים בבית הכנסת גם הם.

רבה החדש של הקהילה, הרב הנרי נוח, לומד יפנית, אך הוא מדבר עברית, צרפתית ואנגלית, דבר שעוזר לו לשרת קהילה בעלת חברים מארצות ותרבויות שונות ומגוונות. "זה עושה את תפקידי למרתק ומשמעותי ביותר", אומר הרב.

הרב נוח שייך ליהדות הקונסרבטיבית. הוא מוסמך לקבוע את מידת ההתאמה של מועמד לגיור. הוא אומר: "ליפנים יש פחות דעות קדומות כלפי היהודים היות והם נמצאים מחוץ למסלול היסטורי-תרבותי יהודי. במובן זה הם אמורים להיות מסוגלים יותר לספוג את המושגים העקרוניים של היהדות. יש לי רושם שמועמדים/ות יפניים לגיור רוצים לחיות חיים יהודיים פעילים למען בני/בנות הזוג שלהם, ולגדל את ילדיהם כיהודים. הוא מציין שלפיניות הנשואות לישראלים וליפנים הנשואים לישראליות "יש מוטיבציה חזקה ביחד" וכי רבים/ות מהם מתכננים לעלות ארצה.

משנשאל, מה חושבת משפחתו על שעזב את בלגיה ועבר להיות רבה של הקהילה היהודית בטוקיו, הוא אומר: "הם אומרים לי, 'ידו ביסט גאנץ משוגע'".

ת.ד. החדשה
של אגוד יוצאי סין
ת.ד. 29786
תל-אביב 61297

סטודנטים נותנים

ברצוני להודות לכם מעומק הלב על המלגה שהענקתם לי כעזרה על שנת הלימודים הנוכחית.

כמי שעושה דרכה לאט ובזהירות בעולם המופלא של הרפואה הסינית אני מרגישה גאה על הקשר שקיים בין משפחתי לבין סין וגאה שהשורשים שלי מיוחדים ולא שגתיים. תודה שוב על המלגה ותודה על המידע.

אני מאחלת לכם המשך פורה ומוצלח.

בברכה

רינת קומבליס

(ברוך ומניה טריגובוב ז"ל)

עמיקם

הנני מודה על המלגה אותה הענקתם לי זו השנה השנייה. מלגתכם מסייעת לי להשלים את לימודי המשפטים.

המשיכו בפעלכם המבורך.

תודה רבה

ורסנו מירי

סמילנסקי 23 ראשל"צ

בשמי ובשם משפחתי אני רוצה להודות לכם על מלגת הלימודים שהענקתם לי. לדעת שמאחורי עומד אירגון חס ואוהב העוזר לנו הסטודנטים.

בתודה ובכבוד רב

ארנון ביין (נכדה של סופה קרליק ז"ל).

שלום לכם

אני מאוד שמח שסיימתי את הפרויקט שלי על יהודי סין ואפילו בניתי על הנושא אתר קטן וחמוד. אשמח לשמוע על כך את חוות דעתכם.

אני מודה מאוד על עזרתכם ואהיה מוכן לעזור לכם בכל אשר תבקשו.

תודה לכם

סעיד יחיא

כפר נחף

סטודנט בביה"ס הארצי להנדסאים

הטכניון.

בנוסף לכך, עוסק הספר בניתוח ופולמוס אודות המוסדות שהוקמו ע"י הקהילה באופן עצמאי או בשיתוף עם הקהילה היהודית האשכנזית - בתי כנסת, בתי ספר, מועדונים, בתי קברות, מוסדות נשים, קבוצות ספורט, ארגונים ציוניים, יחידה יהודית בתוך כוח צבאי בריטי, ועדות סיוע לכ-20,000 פליטים מאירופה הנאצית ועוד. מקום נרחב הוקדש למשפחות אילי ההון, כמו משפחת כדורי, ששון, חרדון, אליאס בנג'מין ואחרים. כן מסופר על סיוע יהודי לד"ר סון יאט-סן בהתקוממותו המוצלחת נגד השושלת הקיסרית האחרונה.

התנאים הכלכליים הנוחים בשנחאי לא היו הסיבה היחידה להגירתם של יהודי בגדד לשנחאי. יציאתם מאזור תחת שליטה מוסלמית נבעה גם מכך שחוק מוסלמי סיווג את היהודים והנוצרים כקבוצות בעלי זכויות נחותות. הם גם חיו בפרד תמידי שמא יחסו אליהם של שליט תורן יהיה גרוע מזה של קודמו. מאידך, כתבו להם היהודים אשר כבר השתקעו בשנחאי כי למרות שהם אמורים להיתקל פה ושם ביחס עויין מצד הנוצרים, הרי החוק הסיני ידאג לכך שהם לא יוטרו ולא יופלו לרעה בגין דתם או השתייכותם האתנית.

חלקו הארי של המסחר בו עסקו יהודים ולא-יהודים כאחת היה מושתת על יבוא לסין של כותנה מהודו הבריטית, ויצוא של התה והמשי הסיניים לאנגליה. עם זאת, הרווחים העצומים שהחברות הזרות (היהודיות והלא-יהודיות) צברו, באו ממקור אחר לגמרי - ממסחר באופיום. יש להבין שהחוק הבריטי התיר צורה שפלה זו של צבירת הון עתק משום שמסחר זה היה למקור בלתי אכזב להתעשרותו של האוצר האנגלי ויהיה זה על חשבון ההרעלה ההמונית של העם הסיני (ראה סיפור נפרד על "מלחמת אופיום" בגיליון זה). לשווא פנתה ממשלת סין אל המלכה ויקטוריה בדרישה להפסיק את הברחת האופיום לסין. פנייתה זו של הממשלה הסינית אף לא זכתה לתשובה.

ספרה החדש של ד"ר מאיר הינו תוצאה של תחקיר מעמיק ורחב מאין כמוהו. הוא כתוב באנגלית מעודנת ותוכנו מסודר בצורה הגיונית ומועילה. הוא אמור להיות לעזר רב לחוקר אקדמי ומאפשר קריאה מהנה לקורא מן השורה. (מאנגלית: עמנואל פרת)

אנו מתכבדים להציע לתשומת לב קוראינו את הביקורת על ספרה החדש של מייזי מאיר "מנהרות בבל עד לנהר חואנגפּו" העוסק בתולדות הגירת יהודי עיראק למזרח הרחוק. המבקר: מייקל פולק.

בין אלפי קהילות יהודיות קטנטונות אשר היו מפוזרות על פני הגולה במשך אלפי שנים, לא היה בכוחה של אף אחת מהן להשפיע על המדיניות והכלכלה של המדינות המארחות וכן על המצב הכספי העולמי כמו לקבוצה מזערית של יהודים ספרדיים בשנחאי אשר הגיעו לשם מעיראק במחציתה הראשונה של המאה ה-19. הם נמשכו לעיר הנמל המרוחקת הזאת בגלל התנאים הכלכליים המועדפים אשר נוצרו לאחר חתימת "הסכם ננקינג" אשר פתח את שוקי סין למסחר בינלאומי. הם נסעו דרך הודו שם השתקעו רבים מהם, אך קבוצה קטנה הגיעה לשנחאי ומיד עם הגיעם הקימו קהילה אשר מספר חבריה מעולם לא עבר אלף נפש. עם זאת הפכה קהילה זו למרכז מסחרי ופיננסי מהחשובים בעולם.

משום חולשתם המספרית והיותם מנותקים ממרכזים יהודיים גדולים, הפכה הקהילה למטרה לניסיונות המיסיונרים למיניהם למשוך את היהודים לחיק הנצרות, אך לשווא. במשך כל שנות קיומה של הקהילה הם נשארו נאמנים לתורת אבותיהם. הקהילה שרדה את הכיבוש היפני אך לבסוף, עם בוא הקומוניסטים לשלטון, בחרו היהודים (ספרדים כאשכנזים) לעזוב את סין. כמחציתם עלו לישראל. האחרים מצאו להם בית חדש ברחבי הגולה.

ד"ר מייזי מאיר, אשר גם היא עצמה הינה ממוצא בגדדי, כתבה רבות אודות הקהילה הבגדדית של שנחאי. מכאן, ספרה החדש "מנהרות בבל עד לנהר חואנגפּו" העוסק בתולדות ובמבנה של הקהילה המלוכדת הזו ומאפשרת לנו להתעמק בסיבות לעזיבתם של יהודי בגדד את עיראק ופעילותם הדתית והפילנטרופית, התאמתם ההדרגתית לסביבתם התרבותית, תפקידיהם הבולטים בכלכלה הסינית והעולמית, והתפזרותם הסופית בארצות מחוץ לסין. עבודתה של ד"ר מאיר מלאה וגדושה בפרטים אין ספור אודות חברי הקהילה על כל שכבותיה: פועלים, סוחרים, אילי הון, רופאים, עתונאים, עורכי דין, רבנים, אנשי ביהמה, וכד'.

מדוע "גיבורי רוסיה המהוללים" נמקים בבית כלא בחרבין?

(מעתונות פשיסטית בחרבין)

לכבוד העורך הראשי של הבולטין תדי
קאופמן
א.נ.

זאת הפעם הראשונה שאני כותבת
אליך, הרשה לי להציג את עצמי. שמי
אסתר יודוביץ, אלמנת ישראל יודוביץ
שנולד בסיביר, גדל בחרבין ואח"כ עבר
לשנחאי, דומני ב-1939. הכרתי את
ישראל ב-1949 בירושלים, נישאנו בסוף
שנת 50. ב-1956 ירדנו לאוסטרליה לפי
בקשת אחיו, דוד יודוביץ ואשתו סטלה.
אני מתארת לעצמי שיש עדין בין
חברים אנשים שזוכרים את ישראל
ובמיוחד עמנואל פרת (פירוטינסקי)
שהיה בחתונתנו. ישראל נפטר ב-1994.
אני מקבלת מפעם לפעם את גליונות
הבולטין שלכם בעברית מגיסי וגיסתי.
בטאון יוצאי סין מצויין, מאד מעניין
ואינפורמטיבי. אני מאד נהנית לקרוא
את המוסף על חרבין, שנחאי, טיינזין
וכן על הנעשה בבית פונבה. הזכרונות
שלכם מקהילת חרבין ושנחאי מזכירים
לי את סיפורי של ישראל וממלאים
את עיני בדמעות. אני מבינה שאתם
מוציאים ביטאון זה כבר 50 שנה. כה
לחיי!!

כאן בסידיני יש חוג פעיל לתרבות עברית
שאני מכהנת כיו"ר שלו כבר חמש שנים.
אנו מוציאים בכל חודש עלון "תרבות"
בשפה העברית ואני מצרפת גליון אחד
לדוגמא. ד"ש לעמנואל פרת.

בברכה
אסתר יודוביץ
סידיני, אוסטרליה

באגוד יוצאי סין

פרופ' פיטר ברטון בבית פונבה בתל-אביב

ב-8 בפברואר 4002 נערכה קבלת פנים
בבית פונבה לכבודו של פרופ' פיטר
ברטון (זיקה ברשטיין), יוצא חרבין.
פרופ' ברטון הגיע לישראל כדי להשתתף
בכנס בינלאומי לרגל 001 שנה למלחמת
רוסיה יפן שיזמו האוניברסיטה העברית
בירושלים ואוניברסיטת חיפה.

פרופ' ברטון הופיע בהרצאתו "יפן, ידיד
או אויב?", והוא ידוע כחוקר של תולדות
יפן ומוכר בידיעותיו הרחבות בארה"ב, יפן
ובעולם כולו. ת. קאופמן בירך את האורח
וסיפר לנוכחים על משפחתו יוצאת חרבין.
פרופ' ברטון סיפר על רשמיו מביקוריו
בסין ודבריו עוררו עניין רב אצל הנוכחים.

שוכחים שני דברים: 1 - אי קבילות של
ביטול שבועה ו-2 - אין מאבק פוליטי בלי
הקרבת קורבנות.

כאשר מנצחיה היתה נתונה לשלטון
יהודי-קומוניסטי הנקנה על-ידי זהב רוס,
כאשר השלטון המושחת הישן במנצחיה
היה משרתו של הקונסוליה הסובייטית,
לא היתה לנו ברירה אלא לשתוק. אבל
עכשיו, כאשר נולדה קיסרות הקרובה לנו
בשאיפותיה ומטרותיה, אנו מוכנים לומר
קבל עם ועדה כי סמיון קספה נחטף על
פי פקודת המטה העליון שלנו וכי הפעולה
היתה מתחילתה ועד סופה פוליטית גרידא.
בזה אנו מצרפים מברק אשר נשלח למשרד
החוץ הסובייטי ע"י הקונסול הכללי
הסובייטי בחרבין. (את המברק שהיה חבוי
במרתפי ק.ג.ב. במוסקבה השיגו סוכנינו
הגיבורים).

והנה המברק כלשונו:

מברק נכנס מס' 11768/565.

מאת: קונסול כללי בחרבין

נשלח ב: 27.1.1933 נתקבל ב: 27.1.1933

ס. קספה, חבר במפלגה הקומוניסטית
נחטף ע"י הבנדיטים הלבנים ונרצח ע"י
גולושקו. החטיפה והרצח הינם פעולה
פוליטית: נקמה נגד יוסף קספה בגין גניבת
דברי ערך שהיו שייכים לצאר ואנשים
אחרים. קספה נדרש לשלם כופר עבור
שחרור בנו אך סרב. ננקטו צעדים לקראת
חיסול החוטפים.

חתום: סלאבוצקי,

הקונסול הכללי של ברה"מ בחרבין.

המאמר פורסם ב-15.3.1936 כחלק
מחומר שהוגש לבית המשפט לערעורים.
כתוצאה מלחצים פוליטיים, הנאשמים
זוכו ושוחררו.

(קיצור של המאמר מאת סבינה ברוייר
"חזרה לפרשת קספה" אשר פורסם ב-

(Almanac of the Slavonic Research

מרוסית: ע.פ.)

ב-23 לאוגוסט 1933 טרוריסטים רוסיים
"לבנים" חטפו את יהודי סמיון קספה,
בנו של סוכן סובייטי, יוסף קספה. בגין
המצב שנוצר באשמתו של יוסף קספה,
רצח גולושקו, חבר בקבוצה טרוריסטית-
אנטיקומוניסטית, את סמיון קספה בקו
המזרחי של מסילת ק.ו.ז.ד. ב-20 בדצמבר,
1933.

בקשר למקרה זה נעצרו, נחקרו ועונו
ע"י משטרת מנצח-קו שנדר ואנשים
אחרים. במשך שנים רבות בני רוסיה
נאמנים אלה נתנו סיוע (כולל סיוע כספי)
ללוחמי חופש האמיצים וחסרי פשרות
אשר פעלו על אדמת ארץ מולדתם כדי
לשחרר אותה משלטון יהודוני-סובייטי.
שנדר נידון למוות (בהיעדרו) ע"י הרוצחים
ה"אדומים".

הלוחם "הלבן" גולושקו נהרג בידי שוטר
מנצחורי בעת המרדף לאחר הירצחו של
היהודי סמיון קספה. המלשינים במקרה
זה היו הסוכנים הסובייטיים. הגיבורים
האחרים נעצרו ועכשיו הם נמקים בכלא
מנצחורי בחרבין. הם שילמו בחרותם על
הגנתם על המטרה הנעלה.

השלטונות המשפטיים של הקיסרות
המנצורית הצעירה רמו על ידי הסוכנים
הסובייטיים-יהודיים" ועכשיו הם
מאשימים את הגיבורים הרוסיים בביצוע
"רצח מתועב בדם קר". כל העתונות
הרוסית במנצח-קו וסין, השייכת לתלייני
האנושות היהודיים, מנסה להפוך את
הפעולה הפוליטית לפשע פלילי על מנת
להחמיר בעונשם של הפטריוטים הרוסיים
עד כדי פסק דין מוות. היהודונים צמאים
לדם נוצרי כדי לנקום את הירצחו של
סמיון קספה, אויב האנושות.

בית המשפט דורש מן הנאשמים שיחשפו
את פועלם על אדמת ארץ מולדתם, כלומר
לבגוד בשבועה הקדושה שניתנה בפני
אלוהים עצמו. אמנם התביעה והיהודים

משחקים וספורט בסין - אתמול והיום

במשך תולדותיה הארוכות של סין זכו הסינים למוניטין של אוהבי ספורט ומשחקים. משיכתם להימורים שימשה נושא תמידי למטיפי מוסר ולסנקציות של ממשלות סיניות שונות, מימים ימימה ועד ימינו אנו. בזמן האחרון, החפירות הארכיאולוגיות שנערכו במקומות שונים בסין הוסיפו מידע עשיר בנושא המשחקים שהיו אהודים במשך תקופה שבין שושלות חאן וטאנג.

בין המשחקים העתיקים ביותר אנו מוצאים שניים, "בר" ו"אין". "בר" היה משחק הימורים לשני שחקנים עם 6 קוביות שחורות ואדומות לכל שחקן - על הלוח המחולק ל-12 ריבועים. במשחק "ליו-בר" הדומה ל"בר" במקום קוביות השתמשו במקלות במבוק מסומנים בצבעים שונים. כמות גדולה של מקלות כעין אלה נמצאו באתרי קבורה מתקופת חאן, כחלק מ"ציוד" של המת. במשחק דומה אך מסובך יותר מן המאה ה-5, "שו-פו", השתתפו חמישה שחקנים שהשתמשו ב-20 קוביות צבעוניות ו-5 מקלות על לוח המחולק לשלושה חלקים בעלי 120 ריבועים כל אחד. נזכר גם משחק "שוואן-ליו" (פעמיים 6) שהומצא במאה השלישית ואשר נקלט מאוחר יותר ביפן בשם "סוגורוקו". במשחק זה השתמשו ב-16 כלים ושתי קוביות מכל צד על הלוח המחולק ל-8 חלקים. משחק זה היה פופולרי מאד בטורקסטן הסינית, ומאוחר יותר - ביפן.

בגרסה המקורית של המשחק "איי" השתתפו שני שחקנים ששיחקו על הלוח בעל 17 שורות של 17 ריבועים. גם משחק זה היה אהוד במיוחד בטורקסטן. עם הזמן הוגדל מספר השורות ל-18 ואף הגיע בעבר הלא רחוק ל-19 שורות. במשחק זה משתתפים שני שחקנים אשר לכל אחד ניתנים 120 כלים (בשחור או לבן). המטרה היא לכתר מספר רב ככל האפשר של היריב.

המשחק "סיאן גיי" דומה לשחמט וידוע ביפן בשם "שוגיי". משתתפים בו שני שחקנים בעלי 16 כלים כל אחד על הלוח המחולק לשני חלקים של 32 ריבועים כל אחד. הגירסה העתיקה של אותו משחק היתה של שלושה שחקנים, כמספר הצבאות של שלוש מלכויות.

משחק "שן-גואן-טו" הוא מעין "מרורץ קוביות" על פני לוח המסומן בספירלה של 98 ריבועים כמספר דרגות של הפקידות

הקיסרית. במשחק "חושם יואן-צ'או" הדומה ל"שן גואן-טו", 63 ריבועים כמספר דרגות אקדמאיות על פי הבחינות הממשלתיות לפקידות.

בין המשחקים הרבים של "דומינו", על פי כל הסימנים, האהוד ביותר הוא "מה-ג'ונג" (המוכר וחביב גם על חברות "איגוד יוצאי סין"). דומה ל"מה-ג'ונג" הוא המשחק "טיין ג'יו" ("יין-גן-העדן"). בשני משחקים אלה משתתפים 4 שחקנים המוציאים בעזרת זריקת שתי קוביות מספר אריחים המפוזרים על השולחן בערימה בלתי מסודרת. על האריחים מסומנים סימניות סיניות שונות, ומטרת המשחק היא יצירת קומבינציות שונות מן הסימניות שנבחרו.

הסינים התפרסמו גם על ידי משחקי תשבצים, הרכבה וחידות. בין הצעצועים ומשחקי הילדים האהוד ביותר הוא בנייה והטסת עפיפונים. המנצחים בתחרויות אלה זוכים לכבוד, הערצה ואף פרסום בעתונות ובטלוויזיה. בתחרויות כוח אהודים משיכת חבל, חתירה וכדור רגל אשר בגרסתו העתיקה אסור היה לתת לכדור לגעת בקרקע.

באמנויות קרב המגע את המקום הראשון תופס בוקס (המחולק לשתי גרסאות: "ניי גיי" (פנימי) ו"יואי גיי" (חיצוני). הבוקס "הפנימי" מושתת בעיקרו על החינוך הרוחני ("יוגה" ועוד) ואילו הבוקס "החיצוני" מתבסס על עימות פיסי ישיר. אשר להיאבקות סינית, חושבים שמקורה הינו במונגוליה. היא היתה פופולרית בסין בתקופת שושלת יואן (המונגולית) ואחר כך התפתחה והשתכללה ביפן כ"ג'ודו", "ג'יו-ג'יצו" ו"קרטה".

"ראשית ידידות, אח"כ תחרות!" הספורט המערבי התפתח בסין במאה ה-19 ע"י ארגון נוצרי YMCA. כדור סל הגיע למגרשי המשחקים בסין בשנת 1898, שנה אחת אחרי המצאתו בארה"ב, ואילו בשנת 1910 נערכו בננקין תחרויות באתלטיקה קלה, כדורגל, כדור סל, טניס ופינג-פונג.

שלטונות החינוך הגופני בסין העממית מקדישים משנה מרץ בקידום ספורט השחייה, אולי בעיקבות הנסיון הטראומטי בעת "המצעד הארוך". כיום ספורט וחינוך גופני הינם חלק בלתי נפרד מתרבות חברתית סינית החדשה. הסיסמה "ראשית ידידות, אחר כך תחרות" מבטאת את העיקרון שספורט הוא לטובת הכל ולא למען תהילה אישית. נעשו מאמצים להדגים את חשיבות הפעילות הגופנית,

כגון שחיית מאו טזה טונג הארוכה בנהר יאנג-טזה ב-1966. ב-1959 נקבעו סטנדרטים של רמת ההישגים בענפי הספורט השונים. במקומות מרוחקים מן המרכז, טופחו משחקים וענפי ספורט שלא דורשים ציוד יקר ומתוחכם, כגון כדור סל, כדור עף, טניס, פינג-פונג וכמובן - כדור רגל.

השתתפותה של סין באירועים ספורטיביים בינלאומיים החלה בשנת 1934 ב"תחרות ספורטבית במזרח הרחוק". בשנים 1932, 1936 ו-1948 השתתפה סין במשחקים האולימפיים. עם עליית הקומוניסטים לשלטון, החלו ויכוחים בוועד האולימפי המרכזי, מי צריך לייצג את סין - פקין או טייביי? בגין ויכוחים אלה עזבה סין העממית את הוועד וחזרה אליו רק ב-1979 משהושגה נוסחת פשרה אשר על פיה הותר לטייביי להשתתף אך לא בתור משלחת סינית אלא טיוואנית. במחאה טיוואן עזבה את הוועד האולימפי ואילו סין העממית תפסה את מקומה.

עם ה"נורמליזציה" במעמדה של סין העממית בקרב "משפחת העמים" כבשה סין מספר אליפויות עולם בענפי ספורט שונים, והכל מצביע על כך שגם בעתיד היא תמשיך לתפוס מקום נכבד בספורט הבינלאומי.

מתוך "אנציקלופדיה של סין", אוניברסיטת קמברידג'.
מאנגלית: ע.פ.

בית עימנואל

רמת גן, רחוב חיבת ציון 18
מוצאי שבת, 8 במאי 2004 בשעה 20:00
פתחת התערוכה של הציירת
לאונטינה שמושקוביץ
(ילידת חרבין-סין)
בחסות מר Chen Yong Long
כבוד השגריר של הרפובליקה
העממית של סין בישראל.
ברכות:

כב' שגריר סין מר Chen Yong Long
מר תדי קאופמן יו"ר אגוד יוצאי סין
ואגודת הידידות ישראל-סין.

ל ז כ ר ס

משה מיכאלי ז"ל

ב-10 בנובמבר 2003, נפטר בדירתו בגבעתיים משה מיכאלי (מוסיה מיכאלובסקי), מחרבין לשעבר. בן 87 היה במותו.

משה, יליד חרבין, סיים את חוק לימודיו בבית ספר למסחר הראשון כתלמיד מצטיין. הוא היה ממפקדי קן בית"ר בחרבין, ובשנת 1933 יחד עם קבוצת ביתרים עלה ארצה ונעשה אחד המדריכים לתירות הראשונים בישראל. באנציקלופדיה העברית (בשפה הרוסית) פורסם מאמרו "גיאוגרפיה של ארץ ישראל".

משה היה אדם צנוע ונעים הליכות והיה אהוב על כל מי שהכיר אותו. הלווייתו נערכה ב-11 לנובמבר 2003 בבית העלמין "ירקון" בתל-אביב. הוא השאיר אחריו את אשתו ויקי ושני בנים, דוד וניצן ומשפחתיהם.

ז'ולייטה אברמסקו ז"ל

בחיפה, נפטרה ידידתנו, יוצאת חרבין וטיינסון ז'ולייטה אברמסקו בגיל 83. ז'ולייטה עלתה לישראל בדצמבר 1949 ומאז התגוררה בחיפה והייתה חברה פעילה בסניף איגוד יוצאי סין המקומי. היתה חביבה על כולם, וכולם הוקירוה. השאירה אחריה בת, סלי כץ, בת דליה אברמסקו ונכדים.

ההלוויה התקיימה בחיפה ב-30 בינואר 2004. את איגוד יוצאי סין בלוויה ייצגה נציגתנו בחיפה אסתר וונדל שהניחה על קברה זר בשם איגוד יוצאי סין. יהיה זכרם ברוך!

דברי הספד לג'ולייטה אברמסקו

ג'ולייטה - אימא, סבתא, חמות וחברה - הכי הכי שיש בעולם, וכל מי שמכיר אותך יודע למה הכוונה. ג'ולייטה - אי אפשר לדבר אלייך ועלייך בלשון עבר, את איתנו, היית ותישארי איתנו לעד החיך הנצחי שלך, טוב ליבך,

רעיה ווינר ז"ל

במונטריאול שבקנדה נפטרה חברתנו יוצאת סין רעיה ווינר בגיל 91. בעבר היתה תושבת חרבין טינזין ושנחאי. רעיה חיה בעשורים האחרונים עם בתה לילי בקנדה. השאירה בן ובת נכדים ונינים, יהי זכרה ברוך!

לובה ריד ז"ל

בסידיני באוסטרליה נפטרה תושבת חרבין ושנחאי לשעבר לובה ריד (אקל) יהי זכרה ברוך!

פרופ' מרים (מרה) אלברג ז"ל

בניו יורק נפטרה ידידתנו, לשעבר תושבת חרבין ושנחאי מרים (מרה) אלברג לבית סלוצקר. ההלוויה התקיימה בירושלים ב-20 בינואר 2004. מרים השתייכה למשפחה ידועה בחרבין. אביה, הרב זליג סלוצקר היה מורה לעברית ידוע, הוא לימד שנים רבות בבית ספר "תלמוד תורה" וחינך דורות של תלמידים לידיעת השפה העברית והיהדות. כמו כן היה יו"ר של תנועת המזרחי בחרבין וחבר בהנהלת חדו (הקהילה היהודית בחרבין).

מרים סיימה ב-1936 בחרבין את ביה"ס למסחר ועזבה לשנחאי. שם נישאה לרב דר' שמחה אלברג (שמחוני). דר' שמחוני היה פליט מאירופה שהגיע לסין בתקופת מלחמת העולם השנייה.

אחרי המלחמה עברה לגור עם משפחתה בניו יורק.

השאירה אחריה משפחה המתגוררת בארה"ב ובארץ, אחות לובה צינמן ואח קלמן סלוצקר בישראל ואחות צעירה חנה המתגוררת בניו יורק.

איגוד יוצאי סין מתאבל על מותה ומביע את תנחומיו למשפחה.

יהי זכרה ברוך!

אורך-הרוח שלך כלפי כל אחד ובמיוחד עבורנו בני המשפחה, ילוו אותנו לכל אורך חיינו וישמשו כנר לרגלינו.

ג'ולייטה - האישה שכל כך אהבה את הבריות, ראי כמה הרבה אנשים מלווים אותך בדרכך האחרונה, ועוד עשרות מונים שלא הגיעו לכאן, מוקירים אותך ויזכרו אותך לעד כאישה מיוחדת. אישה שנולדה בסין למשפחה יהודית, ממוצא רוסי הגעת ארצה בגיל 30 ומאז קשרת את עתידך כאן בחיפה, יחד עם ג'וני ז"ל. אשת אשכולות, אישה שמדברת 7 שפות, ביניהם סינית ויפנית, כותבת וקוראת 4 שפות, באופן שוטף, ותמיד היו לך מילים טובות וחיוך, לכל אחד ואחד. גם במעשים טובים עסקת, ועזרת רבות לעולים חדשים מראשית קליטתם בארץ. דאגת להם לבגדים, כלי בית, צעצועים לילדים ועוד הרבה דברים אחרים ככל שהייתה משגת ידך.

ג'ולייטה - אני לא נפרד ממך היום, אני לא נפרד ממך בכלל, היית ונשארת עבורי חמה נהדרת וחברה טובה. תמיד ילוו אותי המילים החמות שלך, הדברים החכמים שאמרת וסיפרת, ותמיד ילווה אותי החיך המאושר שלך כשנפגשת עם הנכדים אריק, רן ומתן או כשיספרת לי שמישהו מהם התקשר אלייך ודיווח לך על מעשיו בימים האחרונים.

היית סבתא לתפארת, אוהבת ומחבקת. סבתא שתמיד נענתה לעשות בייביסיטר וגם לתקופות ארוכות כשנסענו לחו"ל, לא היססת ונענית לכל פנייה שלנו. סבתא שסיפרה בדיחות לכולנו, סבתא שכל חיבוק שלה היה שווה מיליונים, סבתא שלא מוצאים כל יום, סבתא שקוראים עליה רק בספרים, לנו היית סבתא של אמת....

ג'ולייטה - על מה שסיפרתי כאן, ועל המון המון והרבה יותר, אנו מאוד מאוד מודים, מעריכים ומוקירים אותך כל כך.

ג'ולייטה - האחת והיחידה, אנא שמרי והשגיחי עלינו ממעל....

אוהבים אותך מאוד וכואבים עד מאוד את הפרידה....

תהיה נשמתך צרורה בצרור החיים.

א. כץ

שלושים לפטירתו של ניקה גרמנט

ב-27 בינואר 2004 בבית העלמין "ירקון" בת"א התקיימה אזכרה וגילוי מצבה של ניקה גרמנט ביום השלושים לפטירתו. ניקה נקבר בחלקה של לוחמי האצ"ל, באזכרה השתתפו בני משפחה וידידים רבים.

מוסיה סמסונוביץ ז"ל

ב-17 בפברואר בבי"ח ע"ש רבין בפ"ח הלכה לעולמה ידידתנו מחרבין ושנחאי, מוסיה סמסונוביץ לבית ברו. מוסיה נולדה בחרבין וסיימה את ביה"ס למסחר ואחר כך עברה להתגורר בשנחאי, שם נישאה לפנה סמסונוביץ ז"ל. מוסיה היתה חברה פעילה בבית"ר בחרבין ובשנחאי. בשנחאי נולדו שני ילדיה אברהם וג'יניה.

ב-1949 עלתה עם משפחתה לישראל והתמודדה עם חיים קשים בימה הראשונים של המדינה. שניהם עבדו קשה במפעל לטקסטיל טריגו סין באזור. מאז הקמת איגוד יוצאי סין היו מוסיה ופנה חברים פעילים באיגוד. מוסיה היתה חברה בוועד המרכזי של האיגוד ופעילה בבית פונבה, במשך עשרות שנים.

ב-1967 במלחמת ששת הימים נפל בנם אברהם. מוסיה ופנה המשיכו בעבודתם הציבורית על אף האבדה הכבדה.

בשנים האחרונות מוסיה היתה מאד חולה, על אף טיפולם המסור של ביתה גיניה וחתנה צבי, הורע מצבה. מחלת הלב ממנה סבלה הכבידה עליה עד שהכריעה אותה. מוסיה שייכת לשבט נאה של מתנדבים למען הציבור להם הקדישה את חייה ודאגתה. לפני שנתיים נפטר בעלה פנה ועכשיו הם שוב יחד בעולם שכולו טוב. יהי זכרה ברוך.

ת. קאופמן

הלוויתה של מוסיה סמסונוביץ

ב-18 בפברואר בבית העלמין קרית שאול בת"א נערכה הלוויתה של מוסיה סמסונוביץ, בהלוויתה השתתפו ידידיה ומכריה הרבים וכן חברים לעבודה של ביתה גיניה מבנק לאומי. על קברה הטרי נערמו זרים רבים. ת. קאופמן אמר קדיש ונשא דברים לזכרה. ש. מרגולוב ור. קאופמן הניחו זר בשם איגוד יוצאי סין.

לפי הבולשת הבריטית – "חשוד מסוכן ביותר"

נתן (ניקו) גרמנט,

פקד גדוד האצ"ל

בירושלים, 1916-2003

(מתוך עיתון "הארץ")

נתן (ניקו) גרמנט נולד בחרבין שבסין, לשם ברחו מרוסיה בעקבות מהפכת 1905 הוריו, עמנואל ופרומה. בגיל עשרים, ב-1936, הוא הגיע לבדו לארץ ישראל, הצטרף לפלוגת בית"ר בראש פינה ובמאורעות 1936-1939 השתתף כחבר אצ"ל במבצע "אף על פי", שבמסגרתו פרצו ספינות מעפילים את המצור הבריטי והגיעו לחופי נתניה.

בעת ביקור בזכרון יעקב הוא הכיר את הבית"רית נחמה (אמה) זוסמן, שעלתה מריגה ושמחה לדבר עמו רוסיית. השניים הגיעו אחר כך לירושלים לשרת ב"פלוגת הכותל" שמטרתה היתה להפגין נוכחות יהודית מתמדת במקום הקדוש. הם התחתנו ונולדו להם בת, יעל, ובן, ניר. גרמנט, שכינויו המחתרתי היה

"אלף בית חיה" שהוקדש לבתו יעל, עם כניסתה לבית הספר. יעקוב מרידור שהיה עמו במעצר, מספר בספרו "ארוכה הדרך לחירות", כי כשאירגנו בריחה מהמחנה בנה ניקו בובות גבס שהונחו במיטות והערימו על השומרים. הוא תכנן אותן כך שיהיה אפשר להזיז את רגליהן באמצעות חוט ואף להשמיע קולות נחירה באמצעות צינור שהשתחל למיטה הסמוכה לבובה. ב-29 במאוס 1948 ברח ניקו יחד עם שלמה בן שלמה, ראובן דרורי, יעקב הלל, דוד ינאי ויעקב מרידור. הוא הגיע לפריס וסייע בהכנות לשיגור האוניה "אלטלנה".

ימים ספורים לפני ההפלגה, הוא יצא לארץ בטיסה כדי לבדוק את תנאי החוף ליד תל אביב. הוא חזר לחו"ל ושב ב"אלטלנה" ב-20 ביוני 1948. הוא ירד בחוף כפר ויתקין ולימים אמר לבנו ניר שהחזיק אז בדעה כי יש למסור את כל הנשק לצה"ל. לאחר מכן הוא התמנה למפקד גדוד האצ"ל בירושלים, ולדברי פרופ' יהודה

לפידות ששירת תחת פיקודו כמפקד פלוגה, היה אהוב על אנשיו. אשתו אמה שימשה כמפקדת בסיס הבנות של האצ"ל. בפיקודו השתתף הגדוד בכיבוש הכפר מלחה, אך במבצע "קדם" לכיבוש העיר העתיקה (שנכשל) הוא נטרל עם הופעתו מתל אביב של עמיחי פגלין ("גידיו"), קצין המבצעים של האצ"ל. ניקו ניסה להשתלב בצה"ל, אך אנשי אצ"ל לא התקבלו שם בברכה (המספרים האישיים שלהם סומנו בספרות מיוחדות, קלות לזיהוי). הוא פרש ולדברי בנו החל במלחמה חדשה, על הקיום הכלכלי. הוא עבד בעבודות שונות, בין היתר כמנהל מחסנים של "ויטה". במקביל התמסר להקמת אנדרטת האצ"ל ברמלה, ולדברי יו"ר ברית חיילי האצ"ל, פתחיה שמיר, גם ביוזמה זו באה לידי ביטוי הדוגמה האישית שאיפיינה אותו מאז ומתמיד.

"שמשון", היה לוחם נועז ומפקד נערץ. פקודו מרדכי ציפורי, לימים תא"ל בצה"ל ושר בממשלה, אומר שמעולם לא פגש דמות מופת כמותו. הוא פיקד על התקפת אצ"ל על תחנת המשטרה הבריטית ברחוב נווה שאנן בתל אביב ב-22 באוגוסט 1944, התקפה שבה "החרים" הארגון 18 רובים ותחמושת. ועל ההתקפה על משטרת קלקיליה ב-27 בספטמבר באותה שנה. בפעולה הזאת הוא נפצע אך סירב שיישאו אותו באלונקה וצעד ברגל כשהוא פצוע עד פתח תקוה, להסתתר בבתי האריזה באזור. לאחרונה התגלו מסמכי הבולשת הבריטית שבהם הוא תואר כ"חשוד מסוכן ביותר, שיש לאסרו ללא דיחוי".

בדצמבר 1944 הוא נעצר ונשלח לגלות באריתראה, ומשם התגלגל למחנות מעצר בסודאן ובקניה. בגלותו כתב ספר בשם,

לציון יום הזכרון החמישי לאהרון ז"ל, בן כיתתי וחבר יקר, ברצוני להעלות על הכתב זכרונות מתקופת לימודינו בתלמוד תורה, ולשוב ולגעת בפרספקטיבה של עשרות שנים בתקופת שהותנו המשותפת במחוזות הילדות, על סף הנעורים.

במרחק של שנות דור מתחיל המסע שלי אל תוך נבכי העבר. לאיטי אני פוסעת במנהרת הזמן, תוך עלעול בין דפי הזיכרונות המצהיבים והמאובקים, מלקטת ומחברת רסיסי אירועים והתרחשויות, מעורפלים ומעומעמים מהתקופה ההיא, הרחוקה, האחרת, ונדמה שככל שאני צועדת בשבילי העבר, הולך ומתחדד הזכרון, ומבעד לרוחות הזמן אני חווה מחדש את האירועים, הרגשות וההתרגשויות של אותם הימים, אם כי לא בסדר הכרונולוגי של התרחשותם.

אודות תלמוד תורה כתב אהרון ז"ל מאמר מקיף, ממצה ומרגש שפורסם בבולטין מס' 350 בהוצאות אגוד יוצאי סין. מאחר ומדובר על אותו בית הספר, אותו הנוף והרקע (אם כי מזווית שונה), חוששני שלא אוכל להימנע מלגעת גם באותם נושאים שעליהם כתב אהרון, ועם הקוראים הסליחה.

תלמוד תורה, בית הספר היהודי והייחודי בחרבין שבסין בשנות ה-20 של המאה הקודמת. בניין יפה דו-קומתי במרכז העיר (רח' קונניה) שהוקם לזכרו של ל.ש. סקידלסקי, איש עסקים ידוע, על ידי בניו, הנדבנים הידועים. ייעודו הראשוני של תלמוד תורה היה לשמש כבית ספר דתי לבנים, מעין ישיבה יומית, אך במהלך הזמן התרחבה המסגרת ותלמוד תורה פתח את שעריה גם לבנות.

לימים, בשנות העשרים המאוחרות, בבית ספר זה פגשתי לראשונה את אהרון. תלמוד תורה שכן בקומה הראשונה, כשבקומה השנייה ספרייה, שהועתקה מבניין של בית הכנסת החדש ברח' דיאגונליה, חדרי ישיבות, קריאה ועיון. גם מעונו של המנהל הרב שמעון לוין ז"ל ומשפחתו היה בבנין זה.

שתי כניסות היו לבית הספר: כניסה ראשית, ישר מהרחוב, שלרוב שימשה אורחים ומבקרים מזדמנים, וכניסה שנייה, מתוך החצר, שהובילה לפרוזדור, חשוך קמעה, שלאורכו חדר מורים וכיתות לימוד. בשנה האחרונה ללימודינו הכיתה שלנו הייתה פינתית, בקצה הפרוזדור, ליד האולם. אהבנו את החדר. לא גדול, שטוף

אור. מתוך החלונות הגדולים נשקפה החצר, ירוקה באביב, מושלגת בחורף. נמשכתי דווקא למראה הסתווי הנשקף בגווני מרהיבים של עלים מרשרשים או כשהגשם בטיפותיו הכבדות והמהוססות זוחל/יורד לאורך השמשות. הכיתות היו מוסקות, והמראה הסתווי מבעד לחלונות רק הוסיף להרגשה של חמימות מלטפת. מחלונות הכיתות, שהכניסה אליהן הייתה מתוך האולם, נשקף הרחוב ואף נשמע השאון האופייני לכלי רכב וצעדי עוברים ושבים.

באולם רחב הידיים, שבימי חול שימש כחדר אוכל ומשחקים, התקיימו תפילות בשבתות ובחגים, נערכו שמחות למיניהן, אסיפות, הרצאות וכו'.

אני זוכרת את אהרון בהיותו בן כיתתי וחבר לספסל הלימודים. נער יפה, חרוץ, ידידותי ומנומס, לרוב לבוש בתלבושת בית הספר. ניחן בחוש הומור - ידידותי, לא עוקצני. הנצנוץ הקונדסי בעיניו, שלכאורה היו כה שלווה ורגועות, העיד על כך שמעשי שובבות האופייניים לבני גילו, לא היו זרים גם לו.

אהרון התעניין בנושאים רבים, שאל וחקר ולא השתכנע בקלות, וכשלא השתכנע, המשיך וחקר. חבר טוב, מוכן לעזור, להטות שכם. היה מקובל לא רק על ידי בני כיתתו, אלא ידע לבנות יחסי ידידות גם עם בני כיתות אחרות. דייקן, המקפיד להגיע לבית הספר כמעט ללא איחורים, אף על פי שאזור מגוריו היה בפרברי העיר (מודיגורו) ומרוחק מבית הספר.

תלמוד תורה היה בית ספר מיוחד. הלימודים התנהלו בשני מישורים, ובבית הספר שלנו דרו בשילוב מלא לימודי יהדות ועברית במקביל למקצועות כלליים שנלמדו בכל בית ספר אחר, לא יהודי.

עם סיום תלמוד תורה, שהיה בבחינת בית ספר עממי, התקבלו בוגריו לכל בית ספר תיכון להמשך לימודים, דבר המעיד על רמת הלימודים בו. אשר לידיעת העברית, נוכחנו עם עלייתנו שהידיעות שרכשנו, אף אם היה צורך ברענון, הוו גורם לא מבוטל בהורדת המחסום הלשוני ובניית גשר של הבנה עם האוכלוסייה המקומית הוותיקה.

מנהלנו הרב שמעון לוין ז"ל, בעל חזות מכובדת ולבוש מסורתי, ידע להטיל משמעת כיאה למנהל. לא ששנו לפגוש בו בפרוזדור, הרגשנו יותר בנוח ללא העין החדה והבוחנת שלו. לאחר עזיבתו

את תלמוד תורה, כיהן כמנהל עו"ד ה. גולדבלט, איש בעל השכלה רחבה, אך זה שייד כבר לתקופה מאוחרת יותר.

לימודי הקודש, על מורכבותם, מרכיביהם ודקויותיהם (תנ"ך, רש"י, דברי הימים, שולחן ערוך וכו') היו בתחומי ההוראה של אבי, הרב יהודה זליג סלוצקר ז"ל, ובאמצעותם התבשמו באוצרות המעיין התורני. תורה ודעת, תורה ועבודה, תורה ודרך ארץ לא היו לגבי המורה סלוצקר מושגים מופשטים, אלא דרך חיים, ערכים שהוו את עולמו הרוחני ושאותם שאף להקנות גם לתלמידיו.

שעורי תלמוד התנהלו בתלמוד תורה גם בשעות הערב. השתתפו בהם לא רק בוגריו, שהיו מעוניינים להעמיק את ידיעותיהם בלימודי קודש, אלא גם שומעים - חופשיים שהנושא היה קרוב לליבם.

אהרון ידע למצוא שביל ללבו של המורה סלוצקר. קושיותיו המנומקות של התלמיד לא פעם גרמו לנחת רוח למורה בעומקן ובמקוריות המחשבתית שלהן. המורה היה גאה בתלמידו.

להערכה רבה זכה המורה י.ל. נדל ז"ל. הוא היה מחנך, סופר, אמן, לימד ספרות, לשון, דקדוק וכו"ב. גם מקהלה נאה היתה לנו בהדרכתו. המורה נדל כתב ספרים ומחזות וביים את פרי עטו. לא כל המחזות היו בנושאים תנכיים. גם אנחנו השתתפנו בהצגות. במיוחד זכורה לי הצגה ששמה "המשפט". על ספסל הנאשמים ישבה העיתונות בעוון סילוף עובדות ואי דיוק בדיווח. לא הייתה זאת עוד הצגה עם שינון תפקידים מן המוכן. התייחסנו ברצינות רבה להסבריו של המורה לגבי תפקידה של העיתונות. היינו גם חופשיים להביע את דעתנו, ולמעשה הרגשנו את עצמנו שותפים פעילים במלאכת היצירה. זכורות לי החזרות, לא פעם מייגעות, ניתורי הלב לקראת הבכורה, החששות. הגלימות השחורות והעניבות הלבנות שלבשנו כיאה ל"מעמדנו" הובאו מבית הכנסת הראשי, בו שימשו את נערי המקהלה. האיפור העניק לנו חזות בוגרת ומשכנעת יותר. על כל פנים, כך חשבנו. ההצגה זכתה להצלחה. יתכן וכבשנו את לב הקהל בכנות ובלהט טיעונינו ובאמונתנו בצדקתם. את מחיאות הכפיים כל אחד ייחס דווקא לטיעוניו הוא!

את הניגונים של תפילות שבת וחג וכן כמה משירי ארץ ישראל שלימד אותנו המורה - האמן אני זוכרת עד היום.

בשנות השלושים הגיע מפולין המורה שמואל פינלס, איש עז ביטוי וחמור סבר. היה קנאי לטוהר הלשון העברית. השם הלועזי "לובה" (שמי ושמה של בת כיתתי שעליה אדבר בהמשך) "צרם" לאוזניו, כך טען, ועיברת את השם לאהובה / חביבה. שמותיהם התנכיים של יתר התלמידים בהחלט הניחו את דעתו. שהייתו בחרבין הייתה קצרה והוא נסע לארץ ישראל עם משפחתו.

יוצא אפוא, שאת דגל החינוך של הדור הצעיר לערכי יהדות ולשון העברית, על כל המשתמע מכך, נשאו המורים סלוצקר ונדל. יהי זכרם ברוך.

כמה מילים על צוות המורים והמורות שבזכותם נסללה דרכנו להמשך הלימודים בבתי ספר תיכוניים.

למורה רחל ז"ל, רעייתו של המורה נדל, מורה לרוסית וחשבון, היו כללי התנהגות מוצקים ובלתי מעורערים. בבחינת עשה ולא תעשה. לדבר בנימוס ובשקט. לא להעתיק. להקפיד על ניקיון הלבוש והספרים. לא להתערב בשיחת המבוגרים. המורה יוספה מורדוכוביץ, מורה לרוסית ודקדוק בכיתות הגבוהות יותר, דרשה אומץ לב. אם חטאת, תודה בכך. אל תייסר את מצפונך בהכחשות ואל תחשיך את חבריך. את דברי המוסר והתוכחה עטפה באמרות ובפתגמים. לדוגמה: "על ראש הגג בוער הכובע", או, "שקר הוא נשק הפחדן". הייתה אמנית בהקראת סיפורים. ישבנו מרותקים למשמע הסיפורים, לרוב דרמטיים (על עלילות דם וכיו') אם כי בדרך כלל עם סוף טוב. היינו רצים לספרייה כדי לקבל את הספרים, מחכים בסבלנות לתורנו, וקוראים אותם בבית.

המורה אלקינד (משה?) לימד אנגלית. היה בוגר אוניברסיטה בארה"ב. האמין בסובלנות ובאי התנשאות. דיבר על נאמנות לעקרונות, לחברה ולאדם. איש נעים הליכות, ניחן בחוש המור. ידע לבנות יחסי אימון והבנה עם תלמידיו.

נינה לינדוהלץ, גם היא מורה לאנגלית. עדינות והתחשבות בזולת אפיינו את עולמה הפנימי, תכונות שעברו כחוט השני במהלך חייה הלא ארוכים, נפטרה בחרבין בגיל צעיר.

מרים פודורויסקי (לימים ילינסון) מורה לסינית ואחיה ייפים פודורויסקי, מורה לחשבון, שניהם לכאורה בעלי אופי רך, ידעו לדרוש משמעת כי "בעולם דורש סדר ואין מקום להפרת חוקים". כולם עלו לישראל.

לגריגורי קרוליקוב, מחנך הכיתה, הייתה השפעה ממתנת ומרגיעה למצבי הרוח שהיו מדי פעם מפריעים למהלך השגרתי של חיי הכיתה. נסע לבריה"מ.

אברהם מיליחיקר ז"ל, מורה לציור, היה ראש קן תנועת בית"ר בחרבין וחבר

נציבות בית"ר במזרח הרחוק. איש שקט, לא גבוה, חיוור פנים. דיבר ללא הרמת קול. היה עובר בין השורות ומתקן את ציורי התלמידים. נפטר בגיל צעיר מאוד. כל הקהילה היהודית התאבלה על מותו טרם עת של איש צעיר ומוכשר זה.

רחל צירולסקי, גם היא מורה לציור. הייתה יפה מאוד. שעורי הציור שלה היו יותר דומים לשעורי שרטוט. היא ציירה על הלוח צורות שונות בקווים ישרים ובזוויות חדות, ואמורים היינו להעתיק את הצורות למחברת ציור. עם נישואיה עזבה את בית הספר.

לא ייפקד גם שמו של ד"ר טיצנר (אנני זוכרת את שמו הפרטי). ד"ר טיצנר היה רופא ילדים אשר במשך שנים רבות ליווה במסירות ובאהבה את ילדי בית הספר בדאגה לבריאותם. נפטר בחרבין.

בתקופת לימודינו הייתה בבית הספר "ספרייה" קטנה, פנים-מחלקתית. אני מציינת את המילה במרכאות מאחר והספרייה כולה "נחבאה" בארון אחד בצבע חום כהה, עם דלתות רחבות וכבדות. הספרים היו מסודרים בשורות על המדפים. היו אלה ספרים קטנים, דקים ומאד משומשים. הספרים הושאלו לתלמידים בימי שישי לקריאה בשבת והוחזרו ביום ראשון. היו אלה סיפורי שלום עליכם. סיפורים תנכיים ומבחר סיפורי ילדים. מאחר והמבחר היה דל, ומרוב השימוש בהם הם התבלו והיה צורך לתקנם. לפעמים מספר תלמידים היו נפגשים אחרי השיעורים כדי לעסוק במלאכת התיקון. הזכות למלאכה זו הייתה מותנית בהתנהגות טובה ו/או הישגים בלימודים. התלמידים אהבו את המלאכה. הדבק לכלך את הידיים, הנייר לא נדבק, התיקון לא תמיד מצליח והיה צורך בתיקון חוזר, אך רוח הצוות שררה בכל. אכן זיכרונות נעימים.

סיפרתי על הנוף ועל חלק מהחוויית שחווינו, אך זו היא תמונה חלקית בלבד על התקופה בה למדנו וגדלנו.

ברגשי כבוד, ברצוני להעלות את זכרו של המנהיג הציוני של יהדות המזרח הרחוק ויושב ראש הקהילה היהודית בחרבין באותם הימים, ד"ר אברהם קאופמן ז"ל. הרצאותיו המאלפות בנושאים רבים שהתקיימו גם בין כותלי תלמוד תורה, העשירו את עולמנו והרחיבו את אופקינו הרבה מעבר לגבולות סין. ד"ר קאופמן סיפר על חיי קהילות יהודיות בגולה, באמצעותו הכרנו סופרים ומשוררים יהודיים, אך עיקר הרצאותיו היה מוקדש לארץ ישראל. הוא דיבר על החלוצים, על הפרעות, על חיי תרבות ועל מעשי גבורה תוך מאבק יום יומי במלחמת ההישרדות. ד"ר קאופמן דיבר על ציונות, על התקווה ועל האמונה בהתגשמותה. על רקע לימודי

קודש, בשבילנו, תלמידי תלמוד תורה, ציונות היוותה אך ביטוי טבעי ותכליתי לחיים בארץ ישראל, והרצאותיו של ד"ר קאופמן חיזקו הרגשתנו זו.

ולעניין הציוני מתחברת גם הקופסה הכחולה של קרן קיימת לישראל שהייתה מצויה כמעט בכל בית יהודי. בשבילנו הקופסה סימלה את הקשר החי והמוחשי עם יעודה המוצהר: גאולת אדמות בארץ ישראל, דונם פה ודונם שם, כמילות השיר הידוע.

בשנה האחרונה ללימודינו היינו רק שישה תלמידים בכיתה, ארבעה בנים ושתי בנות. מספר לא מבוטל נשר בדרך. הרבה משפחות עזבו את חרבין לטובת ערים אחרות ואף עזבו את גבולות סין. היינו כיתה קטנה, מגובשת, כל אחד עם האופי שלו, עם רף הרגישות והשאיפות האופייני רק לו. הנה הם בני כיתתנו.

אלכסנדר (שורה) אולשנסקי, נער גאה, קל לבעוט, תלמיד טוב. נסע עם הוריו לבריה"מ דאז. אולי צאצאיו הגיעו ארצה עם העלייה מרוסיה? משה בירנבאום (לימים משה קרימסקי). אומץ ע"י סבו ונשא את שמו. למשה היה קול מיוחד. כשדיבר, קולו היה בעוצמת רעם מתגלגל. בהתחלה זה החזיק אותנו, אך התרגלנו לכך. גם המורים התרגלו (או שמא השלימו) לקולו המחרש וידעו להעריך את חריצותו, התמצאותו בחומר הנלמד ואת אופיו הצנוע והנוח. לא ידוע לי מה עלה בגורלו. יצחק ספר, כנר לעתיד, אהוד על חבריו, שקט ושקדן. נפטר באוסטרליה. אהרון ירחו, שכולנו ידענו להעריך את תכונותיו, ושתי הבנות - לובה דורושובה, תלמידה מוכשרת ומלאת חן, עם קול של זמיר שהקסים את שומעיו. ואחרונה אני, לובה ואני היינו מיוחדות מאז שנות ילדותנו בגן הילדים שהוקם לזכרה של שרה קופיצקי ז"ל, בתם של הרב שמעון לוין ורעייתו הרבנית חנה, זכרם לברכה. כולנו אהבנו את הרבנית. אישיות מלאת קסם, יופי ורוך. הגן היה מסונף לתלמוד תורה והתנהל בבניין דו-קומתי נפרד בחצר בית הספר. היה זה גן ילדים מיוחד, ומן ראוי היה שתוקדש לו כתבה נפרדת.

האם מישוהו זוכר את "בית המרגוע"? הבית היה ממוקם מעברו השני של הנהר סונגרי (אתר נופש בחודשי הקיץ לאוכלוסיית חרבין). בית המרגוע פעל רק בחודשי הקיץ והיה מעין בית הבראה לתלמידי בית הספר. הבניין היה מוקף גדר, היה בו אולם קריאה ומשחקים, חדרי שינה מרווחים, מגרש ספורט, חדר אוכל, שדרות ושבילים שלאורכם עצים ושיחים, ספסלים בפינות מוצלות, קרוסלה ונדנדות. אכן בית מרגוע. מה עלה בגורלו? נשארו רק הזיכרונות. אביב 1935. הלימודים מתקרבים לסיומם.

למדנו בשקידה לקראת בחינות הגמר. שינו בעל פה פסוקי תנ"ך, התאמנו בתרגילי חשבון, שקדנו על כללי דקדוק וחיבור. כה מרוכזים היינו שלא היה מקום לשום שיחה מלבד הבחינות שבדרך, כאילו נזהרנו מלהסגיר את חששותינו והרגשותינו.

והנה הסתיימו הבחינות ולפנינו טקס הסיום, אירוע שלא ישכח. הבמה המוארת, ההורים הנרגשים, ואנו הבוגרים, קצת מפוחדים מגודל השעה. נאומים וברכות. ד"ר קאופמן שכיבד בנוכחותו את הטקס, בירך במילים חמות את הבוגרים, ונדמה היה שמילות הברכה היו מופנות לכל אחד בנפרד, כי כל אחד מצא בדבריו ברכה אישית ולכן כל כך מיוחדת.

כבכל אירוע בבית הספר, הטקס הסתיים בשירת התקווה. הקהל קם על רגליו. "להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון וירושלים", שרו כולם. השקט הרגעי שהשתרר עם גמר ההמנון הופר ע"י קריאת "הידד" מפיו של ד"ר קאופמן. "הידד" חזר אחרי הקהל, "הידד" נישא באוויר האולם. היינו צעירים מאוד, בשבילנו הקריאה מפיו של הציוני הדגול הייתה מעין הבטחה ובשורה לתקווה שעומדת להתגשם. הזיכרון מלווה אותי לאורך השנים. ה"הידד" הנלהב חסר לי גם היום, בלעדיו ההמנון לא נשמע לי שלם.

לאחר מספר ימים צויין בבית הספר טקס זיכרון למשורר הלאומי חיים נחמן ביאליק ז"ל. כולנו נכחנו בטקס זה. המתח פג. שוב היינו תלמידים-חברים שביילנו יחד לא מעט שנים. התאספנו בחצר. לא דיברנו הרבה. לא היה צורך במילים. עצבות עטפה אותנו. נפרדנו מבית ספרנו ומימי הילדות. עמדנו בפתח של תקופה חדשה, המחר הבלתי ידוע, היינו על סף הנעורים, על כל המשתמע מכך.

רובנו המשכנו את לימודינו באחד מבתי הספר התיכוניים בעיר. אהרון לא היה עמנו. מקום מגוריו המרוחק אילץ אותו להמשיך בלימודיו באזור מגוריו.

נפרדו דרכינו של אהרון ושלי, אך לא תם הקשר בין משפחותינו. שלושה מבני משפחת ירחו חלקו את ספסל הלימודים עם בני משפחת סלוצקר, משפחת. את הקשר יסדנו אהרון ואני, אחיו הצעיר שלמה ז"ל היה בן כיתתו וחבר קרוב של אחי קלמן, יבדל"א, ואחותי הצעירה חנה חלקה את ספסל הלימודים עם פניה, אחותם הצעירה של אהרון ושלמה. וכבר אמרו חכמינו: החוט המשולש לא במהרה ינתק, ואכן מקום מיוחד שמור למשפחת ירחו בלב בני משפחת סלוצקר עד עצם היום הזה.

אלה הם זיכרונות מן העבר, מהתקופה הכמעט נשכחת, שמצאו ביטוי בשורות אלה. זהו הרקע בו גדלנו, זהו נוף ילדותנו

ונעוריו של אהרון וזהו בית הספר שהעניק לו צידה רוחנית לדרכו העתידית ושאת ערכיה השכיל להפנים.

עברו שנים. כמה מדינת ישראל. עם גלי העלייה של יהודי סין עלינו גם אנחנו, וכאן על אדמת ישראל, אחרי שנות פרידה רבות, נפגשנו שוב אהרון ואני. ההתרגשות הייתה רבה. זיכרונות מן העבר המשותף הציפו אותנו. אך טבעי היה לדבר, להיזכר ולהזכיר אירועים שחווינו, את מורינו ואת חברינו. לצחוק ממעשי שובבות שפתאום נזכרו בהם, שוב להרגיש צעירים ושוב להתרגש.

אהרון סיפר לי, בגאווה בלתי מוסתרת, על עבודתו כמורה ומחנך בבית ספר בכפר תבור. הדבר היה כאילו מובן מאליו. עוד בתקופת לימודיו בתלמוד תורה הוא ספג, יחד עם רוח היהדות הנאורה, גם הערכה למוריו-מחנכיו, וכבר אז, כך סיפר, נבטו בו הזרעים הראשונים של אהבה למלאכת ההוראה והחינוך, אשר, כמוריו, ראה בה שליחות ויעוד.

וכאן המקום לספר, אף אם בקצרה, את סיפורה של איזה רעיונות ושותפתו הנאמנה לדרכו של אהרון ז"ל. יד ביד ושכם לשכם חרשו שניהם את שדה המוקשים ששמו חינוך. ספורטאית מחוננת ואמנית בזכות עצמה, ששמה הלך לפניו עוד בימי נעוריה בחרבין, ואהרון בתחומי הפעילות שלו. הם התאחדו במאמציהם למען המטרה המשותפת: חינוך הדור הצעיר. תוך לבטים וחיבטי נפש, כה אופייניים לדרך שבחרו בה, השכילו אהרון ז"ל ואיזה תבדל"א, להוציא מים מן הסלע ולהקנות לתלמידיהם לא רק ידע, אלא גם יצירת מסילות ללב חניכיהם ולטעת בהם מושגים וערכים הראויים למשפחת אדם. תלמידיהם וממשיכי דרכם ימשיכו לספר את סיפורם. המנגינה שלהם לא תידום.

המאמר שלי ארך מבלי משים. בשבילי הוא מעין גל-עד לתלמוד תורה שלי, שנפרדתי ממנו ביוני 1935. בית ספרי איננו עוד. גם הבניין, כך סיפרו לי, לא קיים. ורק הזיכרונות, במהותם הכוללת, שמורים עמוק בלב.

גם אני, כמו אהרון, כותבת בהצדעה לזכר מורינו ומורותינו וכל אלה שהיו עמנו באותן שנים של טרם נעורינו ושפעלו במסירות אין קץ למען עתידנו. הם הותירו ערוגות עמוקות בנפשנו בפעילותם הרבתחומית, בתנאי חיים לא קלים, והוו דוגמה והשראה בעצם מלאכת העשייה שלהם, על דרכה ההומנית ואוהבת האדם. אני כותבת בהוקרה לארץ רחוקה, לא לנו, אך מאירת פנים, ארץ סין, שבזכותה התאפשרו על אדמתה חיי הקהילה היהודית ברוח המסורת היהודית, על כל המשתמע מכך.

אני כותבת בהערכה רבה לזכרו של אהרון

ז"ל, בן כיתתי וחבר לספסל הלימודים, מתקופת ילדותנו-נעורינו בתלמוד תורה. הערכים שהקנה לאהרון בית ספרו הראשון היו לגביו האורים ותומים במהלך חייו. ערכים אלה מצאו את ביטויים ותורגמו לשפת המעשה בבית הספר ע"ש כדורי בכפר תבור שבגליל התחתון על ידי המורה, המחנך והמנהל אהרון ירחו. יהי זכרו ברוך!

לובה סלוצקר-צינמן

מרים וינוקורוב ז"ל

בכפר תבור שבגליל התחתון נפטרה מרים וינוקורוב (גריבץ) מחרבין. המנוחה השאירה בת, רוה ומשפחתה. איגוד יוצאי סין מתאבל על פטירתה של מרים ומשתתף בצער בני המשפחה. יהי זכרה ברוך!

שלמה ברונובסקי ז"ל

ב-20 בינואר 2004 נפטר שלמה ברונובסקי בגיל 57 אחרי מחלה קשה. שלמה ברונובסקי נולד בחרבין, הוא בנם של אתי ואיזה ברונובסקי. השאיר אחריו הורים, אישה, שתי בנות ושלושה נכדים. ההלוויה נערכה ב-20 בינואר בבית העלמין בשיכון ותיקים בנתניה. איגוד יוצאי סין משתתף בצער המשפחה, יהי זכרו ברוך!

אוה גריגורי ז"ל

בסידיני שבאוסטרליה נפטרה אוה גריגורי לבית פרוסטרמן בגיל 99.

רחל קנט ז"ל

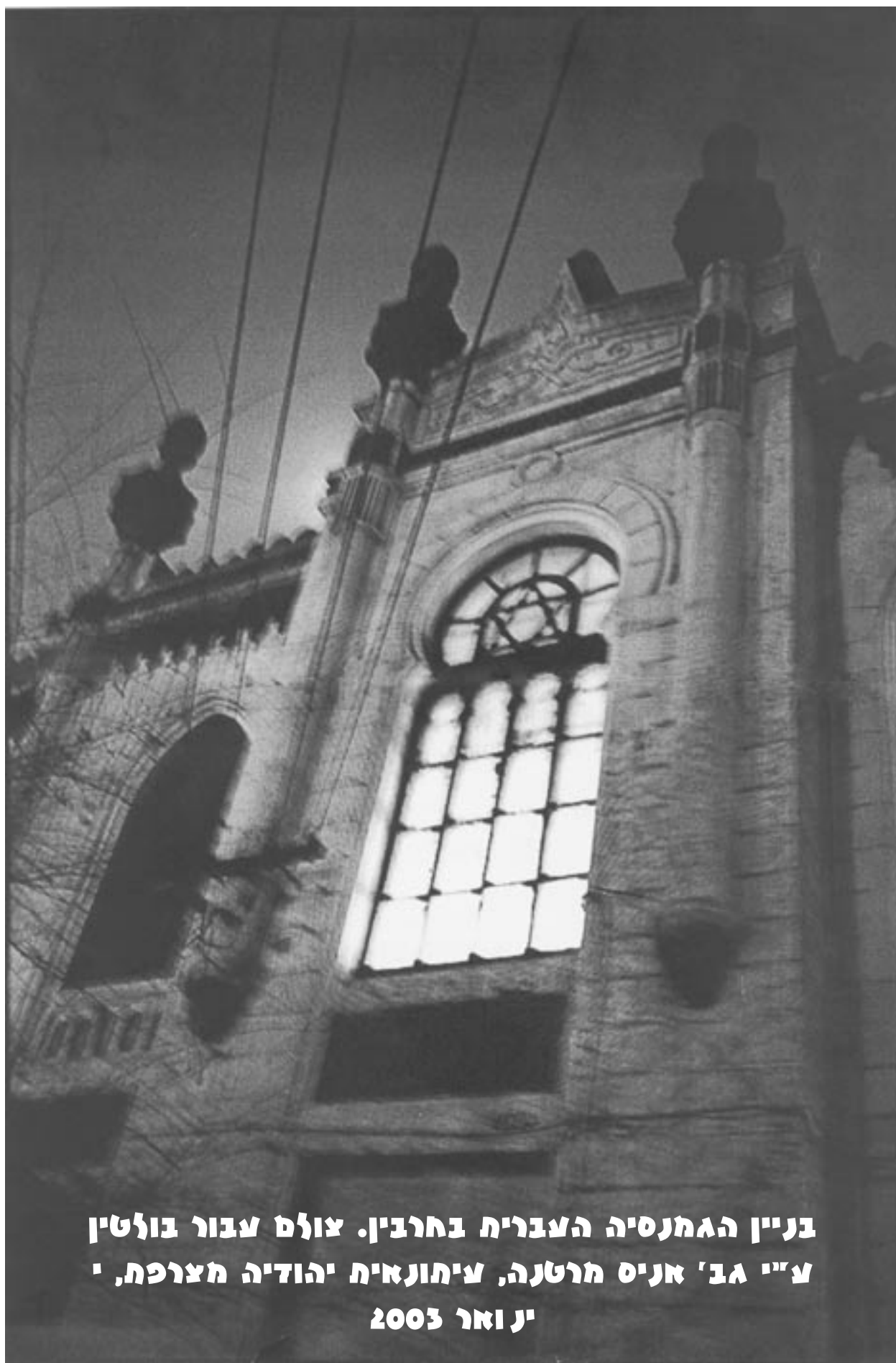
בסידיני נפטרה ידיתנו רחל קנט (קנצנפולסקי). אגוד יוצאי סין שולח את תנחומיו למשפחת קנט, לבן אלפרד קנט לבת טניה ולאח אל רויסון (רוזניקוב) בקנדה.

לאה אלבאום ז"ל

ב-14 בפברואר נפטרה חברתנו יוצאת חרבין לאה אלבאום. לאה עלתה ארצה מברית המועצות ב-1990. השאירה אחריה בן, קופל אלבאום. יהי זכרה ברוך!

גליה כהן ז"ל

ב-10 במרץ נפטרה חברתנו יוצאת טיינצזין, גליה כהן (גרנבסקי). יהי זכרה ברוך!

**בניין האמנסיה העברית בארביין. צולם עבור בולטין
ע"י אב' אנים חרטנה, עיתונאית יהודיה חצופת, י
ינואר 2003**

אקבלי אלגות 4-ס-300 נכדים ונינים של יוצאי סין בישראל, חנוכה תשס"ד

